

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
<i>Kazimierz Barcikowski</i> Güçlükleri aşmanın yolu kardeşçe işbirliğinden geçer	3
<i>Andreas Fantis</i> Komünizmin «saldırgan» olduğu yalanı	13
<i>Ernst Wimmer</i> Yeni sosyal hareketlerin ideolojisi	22
● Barışsever güçlerin sıralarında gençliğin yeri	33
● Orta Amerika'da çatışan iki çizgi	49
<i>Bert Ramelson, Donald Ramotar, Raja Collure, Marina Pavlova-Silvanskaya</i> Girişimi geliştirerek	59
<i>Ali İleri</i> Baskı ve teröre son verilmelidir	72
● Sermayenin kalelerinde sınıf savaşımları	73
● Sosyalizmde «konut bunalımı» var mı?	83
ÖZEL SAYFALAR	
● TKP ve Irak Komünist Partisi'nin dünya kamuoyuna çağırısı	88
● TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın FKP MK Genel Sekreteri Georges Marchais yoldaşa mesajı	91
	1

● TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın Endanezya Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne mesajı	92
● TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın SBKP MK Politbüro üyesi ve SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu Başkanı Andrey Gramika yoldaşa mesajı	94
● TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın SBKP MK Politbüro üyesi ve SSCB Dışişleri Bakanı Edvard Şevardnadze yoldaşa mesajı	95

«BARIŞ VE SOSYALİZM SORUNLARI» – «YENİ ÇAĞ» dergisinin Yazı

Kurulu ve Yazı Konseyi'nde aşağıdaki ülkeler komünist ve işçi partilerinin temsilcileri bulunmaktadır: ABD, Arjantin, Avusturya, Belçika, Bolivya, Brezilya, Bulgaristan, Büyük Britanya, Cezayir, Çekoslavakya, Danimarka, Demokratik Alman Cumhuriyeti, Ekvador, Endonezya, Federal Almanya Cumhuriyeti, Filipinler, Filistin, Finlandiya, Fransa, Guatemala, Guyana, Güney Afrika Cumhuriyeti, Hindistan, Honduras, Irak, İran, İrlanda, İspanya, İsrail, İsveç, İsviçre, İtalya, Jamayka, Japonya, Kanada, Kıbrıs, Kolombiya, Kosta-Rika, Küba, Lübnan, Lüksemburg, Macaristan, Meksika, Mısır, Moğolistan, Panama, Paraguay, Peru, Polonya, Portekiz, Romanya, Salvador, Senegal, Sovyetler Birliği, Sri Lanka, Sudan, Suriye, Şili, Türkiye, Uruguay, Ürdün, Venezuela, Vietnam, Yunanistan.

SON REDAKSİYON TARİHİ: 31 Mayıs 1985

YAZIŞMA	BOX 16367	Stredisko pro rozširovani tisku –
ADRESLERİMİZ:	S 10327	Yeni Çağ
	Stockholm	Praha 6, Thakurova 3
	İSVEÇ	Czechoslovakia

Güçlükleri aşamanın yolu kardeşçe işbirliğinden geçer

Kazimierz Barcikowski

*Polonya Birleşik İşçi Partisi MK Politik Büro üyesi,
MK Sekreteri*

Ekonomik Yardımlaşma Konseyi (EYK) üyesi kardeş ülkelerle ekonomik ve bilimsel-teknik işbirliği Polonya'da sosyalizm kuruculuğunun temel etkenlerinden ve ilerlemenin itici güçlerinden biridir. Bunun için biz, bütünleşme sürecine aktif katılımı ülkenin sosyal-ekonomik stratejisinin önemli bir halkası saymaktayız. EYK üyesi ülkelerin Ekonomik Tepe Toplantısı (Moskova, Haziran 1984) kararlarında öngörülen önlemlerin gerçekleştirilmesi partnerlerimiz arasında, ekonomik ilişkilerin güçlenmesine, dolayısıyla da Polonya ekonomisinin gelişmesine yardım edecektir. Bu toplantı sosyalist topluluğun, tüm uluslararası komünist ve işçi hareketinin yaşamında çok önemli bir olaydır, çünkü kardeş devletler arasında bütünleşme (entegrasyon) ilişkilerinde nitel bakımdan yeni bir aşamaya geçişi başlatmıştır.

Toplantıda kabul edilen programsal belgeler EYK üyesi ülkelerin önemli ekonomik sorunlarına çözüm yollarını belirlemiş ve yüzyılımızın sonuna dek işbirliğinin uzun erimli yönlerini saptamıştır. Bu belgeler, Polonya'nın gelişmesiyle ilgili olarak, Polonya Birleşik İşçi Partisi (PBİP)'nin Olağanüstü 9. Kongresi'nde (1981) formüle edilen amaçlara, önceliklere ve temel hedeflerle, toplumumuzun yaşamsal gereksinimlerine uygun düşmektedir ve bunun için Moskova toplantısında onaylanan anlaşmaların tam ve ardıcıl olarak yerine getirilmesi bizi yakından ilgilanmektedir. Ekonomik Tepe toplantısının sonra ermesi nedeniyle Kremlin'de düzenlenen törende bir konuşma yapan PBİP MK Birinci Sekreteri V. Jaruzelski yoldaş şöyle demiştir: «Bu toplantının aldığı kararlar Ekonomik Yardımlaşma Konseyi üyesi ülkelerin bundan sonraki gelişmesi için onlar arasın-

daki işbirliğinin derinleşmesi birlik ve beraberliğin daha da sağlamlaşması için gerçekten büyük, tarihsel bir önem taşımaktadır.» (1)

Biz karmaşık koşullarda çalışıyoruz, pek çok zorlukları aşmak zorundayız. Son yıllarda bu zorlukları emperyalist devletler alabildiğine körüklemektedir. Polonya'yı zayıflatma, eskiden olduğu gibi şimdi de ABD'nin Avrupa politikasının ana amaçlarından biri olarak kalmaya devam ediyor. ABD, ülkemizde devlet karşıtı güçleri kışkırtmayı sürdürüyor. Kapitalist devletler, Polonya'ya karşı «yaptırım»ların kaldırılmış olduğunu ifade etseler de, kredi ablukasının gevşetilmesi ve Polonya ile dış ticaret ilişkilerinde ayırmacı kısıtlamaların kaldırılması konusunda bu devletlerdeki hükümetlerin çoğunluğunun konumu aynen devam ediyor. Bu tutum ekonomimize olumsuz etki yapıyor, önemli maddi kayıplara yol açıyor. 1984 yılı sonu itibarıyla bu kayıplar yaklaşık 15 milyar dolara ulaşmış bulunuyor.

Bütün bu güçlüklerle karşı Polonya dünyadaki konumlarını yeniden iyileştirme yolunda ilerliyor. Polonya'nın yeniden canlanan uluslararası ilişkileri ABD'nin kendi bağlaşıklarına dayattığı boykot ve Polonya'yı yalıtılma doğrultusunun iflas ettiğini kanıtıyor. Avrupa güvenliği ile ilgili sorunlara özel ilgi Polonya dış politikasının değişmez ögesini oluşturuyor. Polonya Halk Cumhuriyeti (PHC) silahlanmadaki tırmanmaya, özellikle nükleer silahlanmaya son verilmesinden, anakaramızda geniş bir işbirliğinden yana kesin tutum almış ve bu tutumunu sürdürüyor. Polonya'nın uluslararası ekonomik ilişkilerde güvenin sağlanmasına yönelik önlemlere ilişkin girişimi de (bu Birleşmiş Milletler'in 39. Genel Kurulu'nda da desteklendi) bu amaca hizmeti öngörüyor.

Sovyetler Birliği ve sosyalist topluluk üyesi tüm öteki devletlerle birlikte ülkemiz de barışın, uluslararası güvenliğin korunmasını, eşit haklı ve karşılıklı yarara dayalı işbirliğinin geliştirilmesini amaçlayan bir güç olarak hareket ediyor. Bu program, Varşova Antlaşması üyesi devletlerin Prag'ta yapılan Politik Danışma Komitesi toplantısında kabul edilen Politik Deklarasyon'da, Moskova'da yayınlanan Ortak Bildiri'de ve öteki belgelerde açıklanmış bulunuyor. Topluluğumuzun, halkların güvenliğinin sağlanmasına yönelik ilkesel ve ardıcıl politikası Ekonomik Tepe Toplantısı'na katılanlar tarafından kabul edilen «Barışın korunması ve uluslararası ekonomik işbirliği» başlıklı Deklarasyon'da ifade edilmiştir. Geçenlerde Polonya başkentinde yapılan ve süresi uzatılan Varşova Antlaşması Örgütü'ne üye ülkelerin yüksek düzeydeki parti ve devlet yöneticileri toplantısında, bu ülkelerin öteki devletlerle iyi niyet ve karşılıklı güven temelinde barışçı diyalogu geliştirmeye, dünya barışını ve güvenliğini sağlama amacı uğrunda daha geniş uluslararası ilişkileri geliştirmeye hazır oldukları bir kez daha vurgulanmıştır.

(1) «Trybuna ludu», 15 Haziran 1984.

Polonya'da PBİP tarafından hazırlanmış olan ve toplumsal-politik ve ekonomik yaşamın normalleştirilmesini amaçlayan program ardıcıl olarak gerçekleştiriliyor. Sosyalist kurculuğunun temeleri giderek sağlamlaşıyor.

Parti, Marksizm-Leninizm ideolojisi temeli üzerinde toplumda kendi yönetici ve öncü rolünü sağlamlaştırıyor. Mart 1984'te yapılan «Polonya Delegele Konferansı»nın ⁽²⁾ çalışmaları ve aldığı kararlar PBİP'nin yeniden güçlenmeye başladığını, sürekli olarak ideolojik birliğini sağlamlaştırdığını gösterdi. Ülkemizdeki sosyalist gelişmeyi destekleyen tüm güçler arasında uzlaşma sağlamaya çalışan Polonya komünistleri aynı zamanda onun düşmanlarına, sosyalist düzenin düşmanlarına karşı ardıcıl bir savaşım yürütmektedir.

Ülke, adım adım ekonomik bunalımdan sıyrılmaktadır. Geçen yıl, ulusal gelirden bir yıl öncesine kıyasla yüzde 5 oranında bir artış sağlandı. Endüstri üretiminde yüzde 5,3, tarım üretiminde de yüzde 5,7 oranında bir artış elde edildi. Büyüme yönündeki eğilim bu yıl da devam ediyor. Ekonomide verimlilik artıyor. Halka tüketim malları sağlama işleri epey iyileştirilmiş bulunuyor. Kardeş sosyalist ülkelerle ticaret başarılı bir şekilde gelişiyor ve biz tekrar bu ülkeler için sağlam ve ciddi bir partner durumuna gelmiş bulunuyoruz.

Bütün bunlara rağmen Polonya ekonomisinin durumundaki karmaşıklık hâlâ devam ediyor. Ulusal gelir düzeyi, 1970'lerin sonlarına kıyasla, yaklaşık yüzde 14 oranında düşüktür. Temel yatırımlar hemen hemen yüzde 34 oranında azalmıştır. Gerekli yapısal düzenlemeleri, yeniden üretimi ve temel fonların modernizasyonunu hızlandırabilmek için gereksinim duyulan kaynaklar açısından sıkıntılar vardır. Üretimle ilgili olarak kapitalist ülkelerden yapılan ithalatın önemli ölçüde kısıtlanmış olması ekonomiyi olumsuz etki yapıyor. ABD ve onun bağlaşıklarının uyguladığı «yaptırımlar» bu güçlükleri daha da ağırlaştırıyor.

SSCB ve öteki sosyalist ülkelerin kardeşçe enternasyonalist yardımı olmasaydı, 1970'lerde ekonomik politikadaki hataların, her şeyden önce antisosyalist güçlerin bilinçli olarak yürüttükleri bozguncu eylemlerin ve emperyalist devletlerin düşmanca girişimlerinin neden olduğu ekonomik bunalımdan kısa sürede kurtulmamız olanaksız olurdu. NATO üyesi kimi devletlerin ülkemize karşı örgütledikleri kredi ablukası koşullarında kardeş ülkelerin sağladığı mali destek, bizim için paha biçilmez değer taşıyordu. Sovyetler Birliği bize, karşılıksız olarak 500 milyon dolar yardım sağladı, aynı zamanda konvertibl döviz ve dövize çevrilebilir ruble olarak (mal alımlarını finanse edebilmek için) başka krediler de sağladı. Sağlanan

(2) PBİP'nin yeni Tüzüğüne göre, parti Kongresinin delegeleri yeni Kongrenin toplanmasına kadarki dönem boyunca tüm yetkilerini korumakta ve bu süre içinde Polonya Delegele Konferansı'nı toplamaktadır. (Not Red.)

bu döviz sayesinde Polonya endüstrisi için çok gerekli olan donatım ve mamuller kapitalist pazarlardan satın alınmıştır. 209 milyon ruble değerinde donatım ve mamul kapitalist pazarlardan satın alınmıştır. Sovyetler Birliği'nden ek olarak sağlanan hammadde de büyük bir yardım olmuştur.

Emperyalist «yaptırımlar» nedeniyle Polonya'da tam kapasiteyle çalışamaz durumunda olan üretim güçlerinin ortaklaşa kullanılması yönündeki önerimize EYK üyesi partnerlerimiz olumlu yanıt verdiler ve bunun sonucunda Cumhuriyetimiz 1982'de hammadde ve mamul işleme alanında 250 milyon ruble değerinde bir hizmet gördü. Bundan başka PHC hükümeti ülkemizde kurulmakta olan kimi işletme ve tesislerin tamamlanmasına öteki sosyalist ülkelerin de katılmasını önerdi. Kardeş ülkelerde de yatırım kaynakları bakımından sıkıntı çekildiği durumlarda, kuruluşuna başlanmış alanlara yatırım yapmak öteki ülkelerin kaynak tasarrufu yapmalarını sağlıyor ve kısa bir süre içinde bu yatırımların karşılığını almalarını olanaklı kılıyor. SSCB'nin koklu botarya üretimine, büyük çaplı ray ve çeşitli profilli çelik üretecek işletmelerin kurulmasına katılmasını öngören anlaşma imzalanmıştır ve bu amaçla Sovyetler Birliği 450 milyon rublelik kredi sağlamıştır. Çekoslovakya'nın katkısıyla da Pila kentinde akkorlu lambalar için neon gazı ve laboratovar tüpleri üretecek olan işletme şu günlerde üretime geçiyor.

Bizim için çok ağır olan bir dönemde yapılan bu yardımlar sayesinde endüstri ve halk ekonomisinin öteki temel sektörleri üretimi sürdürebilmiş, insanlarımıza iş sağlanabilmiş, iç pazarın durumu iyileştirilebilmiştir.

EYK üyesi öteki ülkelerde olduğu gibi Polonya'da da, 1986–1990 yıllarını kapsayan yeni beş yıllık planların hedef ve yönelimleri daha şimdiden belirlenmiş ve hazırlanmış bulunuyor. Bu planı biz, şimdiye kadar Polonya'da eşine rastlanmamış koşullarda yaşama geçireceğiz. Geçmişe kıyasla şimdiki ilkesel farklılık şuradan ileri gelmektedir ki, tüm üretim faktörleri, yani yatırımlar da, maddi ve işgücü kaynakları da çok daha sınırlıdır. Demek ki, bu durumda ana doğrultu tüm bunların daha verimli kullanılması olacaktır, zira bizim bu alanda henüz tam olarak kullanılmayan olanaklarımız oldukça büyüktür. Moskova'daki Ekonomik Tepe Toplantısı'nda saptanan bu hedefler, bu sorunları gözönünde bulundurmaktadır ve kardeş devletlerle planların koordinasyonu sırasında somutlaştırılacaktır.

Biz şunu da iyi anlıyoruz ki, Polonya'nın uluslararası sosyalist işbölümüne daha geniş katılımı olmadan, topluluğumuz içinde bütünleşmeyi derinleştirmeden ekonominin entansifikasyonu asla düşünülemez. Polonya, karşılıklı işbirliğinin çok yönlü güçlenmesine gitgide daha kapsamlı katkıda bulunmaktadır. Polonya ekonomisinin kardeş devletlerle çok yönlü ilişkileri genişletmeye ve güçlendirmeye yönelmesi bizim sosyal-

ekonomik gelişme stratejimizin köklü ve ilkesel önemdeki doğrultusunu oluşturmaktadır. Bu doğrultu ardıcıl olarak yaşama geçirilmekte ve gözle görülür, elle tutulur sonuçlar vermektedir.

Bu doğrultuyu, PHC ile SSCB arasında imzalanan ve 2.000 yılına kadarki bir dönemi kapsayan uzun vadeli «Ekonomik Gelişme ve Bilimsel-Teknik İşbirliği Programı» açıkça yansıtmaktadır. Bu program ilişkilerimizin sağlamlığını, uzun dönemli bir gelecekte bu ilişkileri daha da pekiştirme arzusunda olduğumuzu kanıtlayan, iki ülke ekonomileri arasındaki bütünleşmenin aktif olarak derinleştirildiğini gösteren bir belgedir. Benzer belgeler Polonya ile Bulgaristan, Macaristan ve Romanya arasında da imzalanmıştır. Çekoslovakya ve Demokratik Alman Cumhuriyeti (DAC) ile işbirliği programları hazırlanmaktadır.

Sosyalist ülkelerin 1981–1984 yılları arasında ihracatımızdaki payları yüzde 45,7'den yüzde 53,1'e; ithalatımızda ise yüzde 49,7'den yüzde 62,9'a yükselmiştir. Üretim alanında uzmanlaşma ve kooperasyon çerçevesinde mal değiş-tokuş hacmi de genişlemekte, maddi alandaki karşılıklı yarara dayalı ilişkiler güçlenmektedir.

Moskova Tepe Toplantısı'nın kararlarında saptanan bütünleşme önlemlerinin gerçekleştirilmesi, kapitalist ekonomilerin konjonktürel salımlarının olumsuz etkilerine karşı EYK üyesi ülkeleri koruyacak olan mekanizmaların oluşturulması kardeş devletler arasındaki ilişkilerin daha da güçlenmesine yardım edecektir.

Ekonomik politikanın daha sıkı bir biçimde uyumlaştırılması işbirliğimizin daha da güçlenmesi ve sağlamlaşması açısından ilkesel bir önem taşımaktadır. Bu, bütünleşme yönünde, karşılıklı tamamlayıcı ekonomik yapıların oluşturulmasında yeni bir adımdır. Bu adım, ekonomideki verimliliğin artırılmasına, entansif gelişme yoluna geçmenin hızlandırılmasına, halkın yaşam düzeyinin yükseltilmesine, maddi genliğinin artırılmasına yöneliktir. Bununla birlikte topluluğumuzun kapitalist ülkelere karşı teknik-ekonomik bağımsızlığı daha da güçlenecek, biz de, ekonomik saldırlara daha etkin bir biçimde karşı koyabileceğiz.

Önümüzdeki yıllarda EYK çerçevesi içindeki işbirliğinin temel yönlerini yakıt-hammadde sorunun daha tam olarak çözümünü sağlamak, endüstride uzmanlaşmayı ve kooperasyonu derinleştirmek, bilimsel-teknik ilerlemeyi hızlandırmak ve aynı zamanda gıda maddeleri üretimini artırmak oluşturacaktır.

Polonya ve öteki sosyalist ülkelerin yakıt ve hammadde gereksinimleri bu alandaki işbirliğine birincil önem kazandırıyor. Önemli hammadde-lerin sağlanması konusunda son yıllarda partnerler arasında ortak girişimler, özellikle Sovyetler Birliği topraklarında ortak yatırımlara gitme biçimindeki girişimler önemli ölçüde hızlanmış bulunuyor. PHC'nin bu tür ortak yatırımlara son on yıl içindeki katılımı yaklaşık 1 milyar ruble ola-

arak değerlendiriliyor. Bunun sonucunda biz Sovyetler Birliği'ndenek olarak yılda 2,8 milyar metreküp doğal gaz, 40 bin ton selüloz, 50 bin ton asbest, 2,5 milyon ton demir cevheri vs. sağlamış olduk.

Polonyo enerji, yakıt ve hammadde olanına ilişkin olarak EYK'nin kabul ettiği çok yönlü ve uzun vadeli amaca yönelik program çerçevesindeki işbirliğine aktif katılıyor ve bu programın gerçekleşmesi için çaba harcıyor. Hmelnitski Atom Elektrik Santrali'nin, Sovyetler Birliği'nden Polonya'ya 750 kw gerilimli elektrik nakil hattının kurulmasına, az enerji gerektiren kimyasal maddelerin daha fazla enerji gerektiren kimyasal maddelerle değiş-tokuşuna vb. ilişkin bir dizi önemli sözleşmeler imzalandı.

Biz, hammadde sorunlarımızı genellikle kendi kaynaklarımıza dayanarak azami ölçüde çözmeye çalışıyoruz. Bu alanda giderlerin azaltılmasına yönelik çeşitli önlemler alınıyor, üretim yapısı, teknolojik süreçler değişikliğe uğruyor. Aynı zamanda teknik alanda ve üretimi örgütleme işlerinde ilerici yöntemler geliştiriliyor. Biz bunu, giderek artan yakıt ve hammadde gereksinimlerini en verimli biçimde karşılamanın yollarından biri olarak görüyoruz ve bu alanda işbirliğinin çok daha yoğunlaştırılması gerektiği kanısındayız. Örneğın, Polonya, enerji ve mamul tasarrufu sağlayan teknolojilerin, yüksek verimli donatımların ortaklaşa hazırlanması ve üretim alanında uygulanmasına, yalıtkanların ve ikinci el hammadde-lerin daha iyi kullanılmasına büyük ilgi duyuyor.

Hammadde gereksinimlerimiz çok büyüktür. Ülkemizde petrol ve doğal gaz, demir cevheri, alüminyum, nikel, çınko, magnezyum, fosfat ve potasyum tuzları yatakları ise yetersizdir. Bunun için Polonya bu hammaddeleri EYK çerçevesinde işbirliğini derinleştirmek suretiyle elde etme olanağı aramak zorundadır.

SSCB'den Polonya'ya doğal gaz aktaran boru hattının kapasitesi yaklaşık 6 milyar metreküptür ve bu kapasite tam olarak kullanılmaktadır. Doğal gaz alımını artırmak amacıyla Korbin-Brest-Varşova gaz boru hattının yapımına ilişkin bir anlaşma bağlandı ve bu hattın 1985 yılı sonuna doğru işletmeye açılması bekleniyor. Bunun yanı sıra biz, Sovyetler Birliği'nden doğal gaz alımını daha da artırmak amacıyla Hamburg'dan Sovyetler Birliği'nin batı sınırına kadar uzanan gaz boru hattının yapımına katılmaya hazırlanıyoruz.

Polonya ekonomisi yıllardır petrol ve sıvı gaz, süper benzin, uçak yakıtı, asfalt, kimyasal hammaddeler gibi petrol ürünleri sıkıntısı çekiyor. Bu sıkıntı, san yıllarda dövizle yapılan petrol ithalinin kısıtlanması yüzünden daha da artmış bulunuyor.

Polonya'da enerji kaynakları yapısında petrolün payı yaklaşık yüzde 12 iken, bu pay EYK üyesi öteki ülkelerde ortalama yüzde 33'tür. Ekonomimizin asgari bir petro-kimya üretimine sahip olabilmesi için, ulaşımın normal işlev görebilmesi ve enerji sektörünün normal çalışabilmesi

için daha fazla petrol ithal etmemiz gerekiyor, zira kendi petrol üretimi-
mizde artış olanaklarının varlığından hiç kimse söz edemiyor (şu anda
Polonya'nın yıllık petrol üretimi yaklaşık 300 bin tondur). Bunun için biz,
dışardan, bu arada gelişmekte olan ülkelerle işbirliğini geliştirmek sure-
tiyle bu ülkelerden de petrol alımlarını artırmak için EYK üyesi ülkelerin
ortak önlemler almasını, ortak yatırımlar yapmalarını, üretim ve nakliye
kumpanyaları oluşturmalarını ve aynı zamanda sözkonusu ülkelere çeşitli
yardımlarda bulunmalarını yararlı ve amaca uygun buluyoruz.

Polonya ekonomisindeki canlanma ve özellikle endüstri üretimindeki
genişleme aynı zamanda elektrik enerjisine olan gereksinimleri de artı-
yor. Ülkenin önümüzdeki 10 yıllık sosyal-ekonomik gelişmesiyle ilgili ola-
rak belirlenen ana doğrultular gözönünde bulundurulduğunda bu gerek-
sinimlerin yaklaşık yüzde 40 oranında artacağı ortaya çıkıyor. Bugün Po-
lonya'da elektrik enerjisi üretimi tamamiyle boraks ve kömüre dayanmak-
tadır. Böyle bir durumun devam etmesi ekonominin gelişmesini sınırla-
maktadır, çünkü birincisi kömür üretimini daha fazla artırmak olanaksız-
dır ve ikincisi, çevre açısından tehlikeyi artırmaktadır. Biz bu sorunun
çözümünü nükleer enerji üretiminin geliştirilmesinde görüyoruz. SSCB, ile
işbirliği çerçevesinde bir süre önce 440 Megevattık ilk nükleer reaktörün
yapımına başlanmış bulunuyor. Yüzyılın sonuna kadar ülkemizde toplam
8 bin Megavat gücünde nükleer elektrik santralinin üretime geçmesi
öngörülmüyor.

Polanya, sosyalist topluluğun hammadde gereksinimlerinin karşılan-
masına büyük katkılarda bulunmuş ve bulunmaya devam ediyor. Bu
amaçla büyük yatırımlar yapılıyor. Son yıllarda Polonya hammadde ihra-
cını artırmış bulunuyor: 1984 yılında biz kardeş ülkelere 14 milyon ton
taş kömürü, 1,1 milyon ton kok kömürü, 17 bin ton bakır ve 1,8 milyon
ton kükürt ihraç etti. Ancak PHC'nin maddi olanakları sınırlıdır, ham-
madde çıkarımı alanındaki yatırım gereksinimleri ise artmaktadır. Part-
nerlerimizin bu alana sermaye yatırımıyla katılımı olmadan üretim güç-
lerini, dolayısıyla da hammadde ihracını eski düzeyde tutmak olanaksız-
dır. Örneğin Lüblin üretim bölgesinde yeni kömür madeni ocaklarının
açılmasını ve kükürt üretimi alanında yeni üretim güçlerinin faaliyete
geçirilmesini kardeş sosyalist ülkelerin katılımıyla gerçekleştirmeyi dü-
şünüyoruz.

Günümüz koşullarında EYK üyesi ülkelerin entansif ekonomik geliş-
mesi için imalat sanayiinde geniş bir uluslararası işbölümüne gidilmesi,
özellikle üretimde uzmanlaşma ve kooperasyonun derinleştirilmesi git-
gide daha büyük önem kazanıyor. Polonya, bu alanda topluluk üyesi
ülkeler arasında imzalanmış bulunan hemen hemen tüm anlaşmalara ka-
tılıyor ve bu anlaşmalar çerçevesinde 2.700'den fazla çeşitli makine ve
donatım üretiyor. Endüstrimizin birçok dalında yüksek bir uzmanlık dü-

zeyine ulaşılmıştır. Bu, özellikle gemi yapımı alanında, vagon, karayolu yapım makineleri, inşaat, tekstil makineleri, vinç, bilyalı yatak, ilaç, boya, cilâ vb. üretiminde görülmektedir. Uzmanlık alanına giren dallarda üretilen malların ihracı da sistemli olarak artıyor: 1980–1983 yılları arasında bu alandaki ihracat hacmi 1,2 milyar rubleden 1,5 milyar rubleye yükseldi. Bu oran, sosyalist ülkelere yaptığımız toplam ihracatın yüzde 19'unu oluşturuyor.

Uluslararası sosyalist işbölümüne katılım, her devlete, yeni üretim güçlerinin oluşturulması ve genişletilmesinde hem bunların kuruluşuyla ilgili hazırlık süresi içinde hem de üretimin entansifikasyonu ve verimliliğin artırılması süreci içinde kendi maddi kaynaklarından ve iş gücünden tutumlu bir biçimde yararlanma olanağı sağlıyor. Bu alanda, kuşkusuz, önemli başarılar elde edilmiştir, ama yapılması gereken daha çok şeyler vardır. Kanımıza göre, sektörler içi kooperasyonun, özellikle genel endüstriyel kullanıma ait parçaların üretiminde modelciliğin, uzmanlaşmanın daha da genişletilmesi, aynı zamanda yedek parça sağlama işlerinin iyileştirilmesi de önemlidir.

EYK üyesi ülkelerde şu ana kadar henüz üretimi yapılmayan makine ve donatımların da üretimini sağlamak amacıyla mevcut güçlerin ve olanakların azami ölçüde kullanımı için ortak önlemler sistemi düşünülebilir. Bu amaçla krediler sağlayarak ve ortak işletmeler kurarak biz, kapitalist ülkelerden teknoloji, makine ve donatım ithali gereksinimini azaltabiliriz.

Polonya, geniş sanayi tüketim mallarının, özellikle elektronik ve elektroteknik cihazlarının karşılıklı değiş-tokuşunun artırılmasına ve bu alanda uzmanlaşmanın derinleştirilmesi için çok yönlü işbirliğine büyük ilgi göstermektedir. Bu alanda yapılacak somut bir işbölümü ülkelerimiz halklarına yüksek kaliteli ve daha ucuz mallar sağlama işlerinin iyileştirilmesine yardım edecektir.

Üretilen donatımı sürekli iyileştirebilmek, bu alanda mamul ve enerji sarfiyatını azaltabilmek için aktif çaba harcamak gerekiyor. Bizim görüşümüze göre, teknik düzeyi yükseltmenin ve aynı zamanda uzmanlaşma ve kooperasyon alanında kaliteyi iyileştirmenin temel doğrultuları ve koşulları neler olabilir? Birincisi, bilimsel-teknik çalışmaların öncelikli alanlarda yoğunlaştırılmasıdır. İkincisi, araştırmaların etkinlik ve verimliliğini artırmak, bilimsel-teknik işbirliğini üretim alanındaki uluslararası uzmanlaşma ve kooperasyonla daha sıkı bağlamaktadır. Üçüncüsü ve asıl önemli olanı, kooperatif olarak üretilen malların şimdiki düzeyini ve iyi kaliteliliğini teşvik edecek olan bir fiyat saptama yöntemini oluşturmaktır.

Topluluk üyesi öteki devletlerde olduğu gibi, Polonya'nın önünde de halk ekonomisinin teknik bakımdan yeniden donatılmasını gerçekleştirme ödevi duruyor. Bilimsel-teknik ilerlemenin her bakımdan hızlandırılmasına ilişkin işbirliğinin özel önemi de işte buradan ileri gelmektedir. Kardeş

lkeler bunu gerçekleştirebilecek tüm koşullara, hem gerekli kadrolara hem de bilimsel-teknik temele ahiptirler, dünya potansiyelinin üçte biri bu ülkelerdedir. Örneğin Polonya'da 93 binden fazla bilim işçisi ve mühendis çalışmaktadır. Bizim yaklaşık 1.100 bilimsel araştırma kurumumuz vardır ve bunlardan 670'i sosyalist dünyadaki partnerleriyle işbirliği yapmaktadır.

ada ekonomik sorunların çözümü için, mikroelektronik ve otomasyon araçlarının endüstri robotlarının, nükleer enerji için donatımın hızla geliştirilmesine ve aynı zamanda yeni materyallerin elde edilmesi ve yeni teknolojilerin hazırlanmasına yönelik ortak çalışmalar çok büyük önem taşıyor. Bütün bu alanlar, NATO yesi devletlerin EYK yesi ülkelere karşı değişik biçimlerde ticaret kısıtlamaları uyguladıkları alanlardır. Ne ki, biz bu alanlarda da, bilimsel potansiyelden daha tam yararlanmak suretiyle, kendi gücümüze dayanarak daha ileri konumlara ulaşmak için gerekli olan her şeye sahibiz. Sosyalist retim teknik düzeyinde gerçekleştirilecek devrimci dönüşümler gelimemizin önündeki güçlüklerin aılmasına, azalmakta olan doğal kaynakların telafi edilmesine yardım edecektir.

Bize göre, çevreyi ve su kaynaklarını koruma alanındaki ibirliini derinleştirmek de çok önemlidir. Gelecekte bu sorunların çözümü için daha büyük olanakların doabilecei düşüncesinden hareketle bu sorunlar ileri bir döneme ertelenemez. Kanımıza göre, ana dikkatimizi bilimsel-teknik çalışmalar üzerinde younlatırmamız amaca uygun olacaktır, çünkü, araştırma, proje hazırlama ve etüt çalışmalarıyla bunların pratik olarak kullanılması arasındaki mesafe ancak böyle bir yaklaşımla kısaltılabilir.

EYK yesi ülkeler tarafından hazırlanacak ve 15–20 yıllık bir dönemi kapsayacak olan bilimsel-teknik ilerlemeye ilişkin kapsamlı program ve aynı zamanda bu programın gerçekleştirilmesi yönünde imzalanacak uluslararası anlaşmalar sistemi birincil önemde olacaktır. Bu, somut çalışmalara hızla geçilmesini sağlayacak, emek verimliliğinde artıı, hammadde alanında azami tasarruf ve mal kalitesini sürekli yükseltmeyi belirleyecek olan ekonominin kilit dallarında kaynakların birleştirilmesine yardım edecektir. Bununla birlikte biz, bilimsel-teknik ilerleme alanındaki işbirliği biçimlerinin, örneğin uluslararası bilim merkezlerinin, birleşik proje bürolarının oluşturulması ve ortak işletme ve firmaların kurulması yoluyla zenginletirilmesini gerekli sayıyoruz.

Polonya'da gıda üretiminin genişleme tempoları yetersiz olduğundan nüfusun artan gereksinimlerini karşılamada kimi güçlüklerle karılaıldıından gelimemizin stratejik amaçlarından birini de tarım sektöründe kalkınmayı hızlandırmak ve halkın beslenme düzeyini daha yükseltmek oluşturuyor. Tarım rnleri bakımından, özellikle tahıl ve hayvan yemi bakımından kendi kendimize yeterli düzeye ulaşmayı ve kapitalist ülkeler-

den gıda ve tarım ürünleri ithal etme durumundan kurtulmayı önümüze önemli bir ödev olarak koyuyoruz. Ama, henüz öne konan ödevlerin çözümünü tarım araç ve gereç, kimyasal madde ve gübre, hayvan yemi yeterliliği yüzünden, aynı zamanda elverişsiz iklim koşulları nedeniyle, ülkemizde üretilmeyen tarım ürünlerini dışardan satın almak için gereken döviz kaynaklarının kısıtlı olması yüzünden sınırlı kalmaktadır. Burada, EYK çerçevesi içinde işbirliğinin daha da genişletilmesi ve derinleştirilmesi büyük rol oynayacaktır, zira topluluğun bu alandaki olanakları oldukça geniştir. Burada söz konusu olan her şeyden önce makine, donatım, kimyasal madde üretimi ve değiş-tokuşu alanında uluslararası sosyalist işbölümünün derinleştirilmesi tarım ve hayvancılık alanında bilimsel-teknik ilerlemenin hızlandırılması ve aynı zamanda gıda maddelerinin korunması ve işlenmesinde gıda sanayii alanında kayıpların azaltılmasıdır. Polonya'nın gelişmesinin perspektif amaçları açısından biz, kardeş ülkelerin tarım alanında elde ettikleri deneyim birikiminin incelenip öğrenilmesi ve yaygınlaştırılmasına büyük bir ilgi gösteriyoruz.

Sosyalist ekonomik bütünleşmenin bundan sonraki gelişmesi işletmeler, ekonomik kurumlar ve kuruluşlar arasında doğrudan bağların kurulmasını, ortak ekonomik birim ve firmaların oluşturulmasını gerekli kılıyor. İşbirliğinin bu biçimlerinden geniş ölçüde yararlanılması ise, teknik ilerlemenin hızlanmasına, üretimde verimliliğin artmasına, aynı zamanda kooperasyon bağlarının güçlenmesine yardım edecektir. Sovyet ve Polonya işletmeleri arasında doğrudan temas pratiğinin yararlı ve verimli olduğu görülmüştür ve bu pratik cesaret vericidir. Biz, somut problemlerin çözümüne katkıda bulunacağımız kanısıyla, bu doğrudan ilişkilere çok daha dinamik, operatif ve karşılıklı yarar sağlayıcı bir nitelik kazandırmaya çalışıyoruz.

Bütünleşmenin nitel bakımdan yeni bir aşamaya yükseltilmesi, başlangıçta büyük çabalar ve dev yatırımlar gerektiriyor. Ancak, hem bir bütün olarak tüm topluluğun, hem de bu topluluğun ayrı ayrı her üyesinin uzun vadeli çıkarları doğrultusunda ekonomik potansiyellerinin artması için buna gitmemiz gerekiyor. EYK bu amaca ulaşmak için halk ekonomilerini geliştirmek ve teknik ilerlemeyi hızlandırmak için, aynı zamanda emperyalizmin kardeş ülkeler topluluğunu zayıflatma ve bölme çabalarına karşı koyabilmek için tüm olanaklara sahip bulunuyor.

Kollektif sosyal-ekonomik stratejimizin başarıyla gerçekleştirilmesinin güvencesi birliğimizin sağlamlığında, sosyalist topluluğun muazzam potansiyellerinde, her şeyden önce de, bütünleşme yönünde hazırlanmış olan planların yaşama geçirilmesine yaptığı katkılarla her zaman çözümleyici faktör rolü oynayan Sovyetler Birliği'nin gücünde yatmaktadır.

Komünizmin «saldırgan» olduğu yalanı

Andreas Fantis

Kıbrıs Emekçi Halkının İlerici Partisi (AKEL) Genel
Sekreter Yardımcısı

Uluslararası gerginliği artırma politikası izleyen emperyalizmin gerici çevrelerinin stratejileri ve ideologları, komünist partilerine sosyalist ülkelere, sol güçlere ve savaş karşıtı harekete katılanlara karşı daha «sert» tutum alınması gerektiğini, giderek daha çok tekrarlıyorlar. Böyle bir «sertleşmenin» nedenleri oldukça açıktır.

Bir yandan temel sosyal-politik sorunların çözümü konusunda komünistlerin meydan okumasına yanıt vermekten yoksun olduklarının giderek daha açık ortaya çıkması, öte yandan reel sosyalizmle kavgayı ne pahasına olursa olsun kazanma niyeti, kapitalist ülkelerdeki gerici egemen çevreleri «komünist tehlike» konusundaki propaganda kampanyasını yeniden daha büyük bir güçle körüklemeye zorluyor. Oysa komünistler kapitalizme karşı taarruzdan söz ederken, iki toplumsal sistem arasında barışçıl ekonomik yarışmayı, Marksizm-Leninizm ülkülerinin aktif bir biçimde propaganda edilmesini, işçilerin kendi hakları uğrındaki savaşımında sınıfsal bilincinin ardıcıl bir biçimde oluşması gerektiğini kastediyorlar.

AKEL'in 15. Kongresi'nde (Mayıs 1982) şunlar belirtildi: Biz ideolojik cephedeki çalışmalarımıza, daha geniş çapta yürütülmesi gereken bu çalışmalara daha büyük önem vermek zorundayız. Oluşan somut uluslararası ve iç koşullarda, emperyalizmin ve aşırı sağ gericiliğin sosyalizme, Sovyetler Birliği'ne, içte ise partimize karşı ideolojik saldırılarını artırdığı ortamda ideolojik çalışmalar son derece büyük, özel önem kazanıyor. Bu alandaki çalışmalarımızla biz, bütün partinin ideolojik bakımdan çelikleşmesine yardımcı olmalıyız. Sosyalizmin ve komünizmin yüksek ülkülerini savaşkan bir ruhta savunmalıyız ...» (1)

Komünistler sosyalist ideoloji ile burjuva ideolojisi arasında hiç bir uzlaşma olanağının varlığını kabul etmiyorlar. Onlar burjuvazinin dünya görüşü sisteminin insanlık düşmanı, gerici özü konusundaki kanılarından hareket ederek, bu sisteme karşı açık bir savaşım yürütüyorlar. Bir ideoloji olarak Marksizm, burjuvazinin propaganda ettiği ülkülerle uzlaşmaz ve bağdaşmazdır. Bununla birlikte Marksistlerin ilkesel görüşüne göre, ideolojik savaşımın biçimleri uluslararası ilişkiler alanına sıçratılmamalıdır. İdeolojik savaşım öteki devletlerin işlerine karışılmasını hiç te gerektirmiyor. Marksist-Leninist anlamda barış içinde yanyana yaşamak, her

(1) AKEL 15. Kongre Belgeleri, 13–16 Mayıs 1982, s. 50 (Yunanca).

iki sistemin de silahla değil, kendi örneğiyle, hangi sistemin daha iyi olduğunu göstermesidir. Komünistler her şeyden önce halka hizmet etmenin üstün örneklerini vererek, kendi ülkelerinin üstünlüğünü kanıtıyor, yığınların sempatisini kazanıyorlar.

Antikomünizm ise, ekonomik ve politik alanda kullandığı bozgunculuk, şantaj, saldırgan baskı, aldatma, açık yalan gibi yöntemlere, ideoloji alanında da başvuruyor. Öte yandan emperyalizm ideolojik ve «psikolojik savaş» yöntemlerini devletler arasındaki ilişkiler alanına da taşıyor. V. İ. Lenin, sosyalizmi emekçilerin gözünde düşürmek kendi savaş hazırlıklarını haklı göstermek ümidiyle burjuva propagandasının sözümona «kızıl militarizm» üstüne yaygara koparmak için her zaman bir bahane bulacağı konusunda uyarıda bulunuyordu. Benzeri efsaneleri anlatanlar hakkında Lenin şöyle diyordu: «... bunlar bu saçmaya inanıyorlarmış gibi davranan, sağa sola benzeri suçlamalar yağdıran, bunu yaparken sahte gerekçeler uydurmadaki yeteneğini kullanan ve yığınların gözlerine kum serpen politika madrabazlarıdır» ⁽²⁾.

Komünizmin «salırgan» olduğu efsanesinin temelinde, burjuva ideologların, Sovyetler Birliği'nden ve öteki sosyalist ülkelerden kaynaklandığını ileri sürdüğü «yayılmacılık», «devrim ihracı» ve hatta «barışı tehdit» iddiaları yatıyor. Komünistlerin, sermayenin ideolojisinin bütün belirtilerine karşı savaşım deneyimi şunu gösteriyor: Gerici çevrelerin propaganda operasyonları ile gerçek politikaları, ilan edilen amaçlar ile titizlikle gizlenen gerçek gerekçeler arasındaki farkı görebilmek önemlidir. Tam da «cadı kazanı kaynatılacak» olduğu zaman emperyalizmin tellallarının sosyalist ülkelerde «insan haklarının çiğnendiği» konusunda en çok yaygara koparması, tipik bir durumdur. Tekelci sermayenin çıkarlarına uygun düşen faşizm yanlısı terörist rejimlere «yeşil ıskık» yakıldığında, komünistlere, ulusal-kurtuluş hareketi savaşçılarına, terörizm suçlamasıyla alabildiğine yüklenildiği gözleniyor. Yeni bir silahlı provokasyona, silahlanma yarışında yeni bir tura hazırlanıldığında «kızıl tehlike» mosalı öne sürülüyor. Antikomünizmin ve antisovyetizmin özünü ve günümüzdeki biçimlerini anlama, «komünist yayılma» savının içyüzünü sergileme açısından «soğuk savaş» döneminin olguları, özellikle öğreticidir.

İkinci Dünya Savaşı sona erer ermez emperyalist devletlerin, özellikle Büyük Britanya ve ABD'nin propaganda aygıtları komünizmin «salırgan» olduğu savını bütün olanaklarıyla yaymaya başladılar. Bu ülkelerin en gerici çevreleri, 1946 Mort'ında, Fulton Üniversitesinde (ABD) o ünlü kışkırtıcı konuşmayı yapan Winston Churchill'in ağızından, «Batı uygarlığını savunmak» için, komünizme karşı haclı seferi planlarını ilan ettiler.

Emperyalist devletlerin kara ünlü Dulles kardeşler türünden dış politika stratejileri o dönemde komünizmi «coydırmak» ile yetinmiyorlardı. «Doğu

(2) V. İ. Lenin, Tüm Yapıtlar, c. 38, s. 50.

Avrupa'yı kurtarmak», «komünizmi püskürtmek» gibi, çok daha ileriye giden amaçlar belirleniyordu. Eisenhower yönetiminin işbaşına gelişinin ilk yılında açıkladığı Dulles planı, «Sovyet bloku»nın bütün ülkelerinde azami kargaşalık ve «halk direnişleri» kışkırtılmasını öngörüyordu. Karşı devrimci grupların doğrudan desteklenmesinin yanı sıra, «bütün alanlarda, yani askersel, ekonomik, diplomatik alanlarda, gizli ve propaganda amaçlı olmak üzere, bütün yöntemlerle amaca yönelik ısrarlı bir politik stratejinin kararlıkla izlenmesi» öngörülüyordu.

Komünizmin «saldırgan» olduğu efsanesinin ideolojik payandalarına dayanan bu plan askersel baskı ve politik şantaj amacıyla, SSCB'ye karşı sürekli bir «topyekün savaş» tehdidini öngörüyordu (savaş uçurumunun kenarında denge sağlama). Bu plana göre, sosyalist topluluk dağıtılmıyordu. Aynı döneme ait başka bir planda, «topyekün savaş»ın ABD'nin çıkarlarına uygun düştüğü, çünkü SSCB'nin hesabını gördükten sonra bir «evrensel yönetim organı» yaratma, başka bir deyişle Washington'un dünya hegemonyasını kurma olanağı verdiği ileri sürülüyordu. Bilindiği gibi, bu planlar başarısızlığa uğratıldı. Ama bununla birlikte, «püskürtme doktrini»nin zehirli ruhu daha sonra Amerikan uçaklarında vücut bularak Kore, Vietnam, Laos, Kamboçya ve başka egemen devletlerin toprakları üzerinden geçti.

Arşivlerden çıkarılarak kamuoyuna açıklanan belgeler, Amerikan emperyalizminin ideoloji makinesinin «komünizmin Doğu'dan saldırısı» tehlikesine ilişkin yalanlarla neyi gizlemeye çalıştığı, bugün tüm çıplaklığı ile görmemize olanak veriyor. Bu belgeler, bu eski propaganda şablonunu yeniden kullanıma alan ABD'nin bugünkü ideolojisinin özüne de ışık tutuyor. Tarihi anımsayarak, bunlarda bugün de «barışseverlik» lakırdılarıyla çelişen gerçek amaçları ve gerçekleri görmek gerekir.

Eski soğuk savaş ruhunun yeniden canlandırılmasına gerekçe olarak şu iddia ısrarla ileri sürülüyor: Yumuşama, güçlerdeki ağırlığın sosyalizmden yana kaymasına yolaçıyor. Örneğin, Batı Alman Hristiyan Demokrat Birlik'in (CDU) eski lideri Rainer Barzel, yumuşamanın sonuçlarını değerlendirirken, soruna tam da bu konumdan yanışıyordu. «Çelik ip üzerinde» adlı kitabında Barzel, uluslararası gerginliklerin azaltılmasının, sözde, yalnız Sovyetler Birliği'nin ve komünistlerin işine yaradığı görüşünü ısrarla öne sürüyordu. Birçok Batı Avrupa ülkesinde komünist partilerinin etkisinin arttığı ortamda yumuşamanın derinleşmesi, Barzel'e göre, Batı'yı «Sovyet biçimi barış karşılığında özgürlüğünü yitirme» ⁽³⁾ tehlikesiyle karşı karşıya getiriyor. Emperyalizmin stratejileri, oluşan durumdan çıkış yolunu, yine sosyalizm dünyasıyla çatışmayı sertleştirmede, sosyalizm dünyasına karşı yeni bir «haçlı seferi» başlatmakta görüyorlar.

Burjuva ideologların bugünkü modus vivendi'si (yaşam tarzı) açıkça

(3) R. Barzel, Auf dem Drahtseil. Bonn 1978, s. 218.

«soğuk savaş» döneminin şu niteliklerini kazanıyor: Sosyalist devletlerin amaçlarını ve niyetlerini, hiç bir ikircime yer vermeden açıkça çarpıtmak, bu devletlerin dış politika ilkelerini çarpıtmak, tarihsel olguları tahrif etmek ve tersine yorumlamak, bilimsellik havasında «özel raporlar», «uzman değerlendirmeleri» vb. ile kendi uydurmalarına inandırıcılık kazandırmaya çalışmak. Örneğin, Basra Körfezi bölgesindeki petrol yataklarının «Sovyetler tarafından işgali olasılığı» gibi, kışkırtıcı «olası eylemler üzerine tahminler» de geniş çapta kullanılıyor.

Beyaz Saray'ın silah kontrolü konusundaki boşdanışmanı Paul H. Nitze, bu «modus»un ruhuna tamamen uygun olarak, Sovyetler Birliği'nin teröristlere verdiği «ilkesel destek»ten, İtalya'daki «kızıl tugaylar»a sağladığı «olası yardım»dan, İron'da Amerikalıların rehlin alınması için «Sovyet blokundan ajanlar»ın «tahrik olasılığı»ndan vb. söz ediyor. Bu saçmalar yığınınından hareket ederek, ABD'nin 80'li yıllarda izleyeceği şu stratejik hat çizilmiş bulunuyor: «... ABD'nin, yapıcı bir dış politika için gerekli desteği sağlamak amacıyla askersel de içinde, gücünü yeniden kazanarak, devlet olarak konumunu değiştirmek» (1)

Böylesi yöntemlerin tek amacı, uluslararası gerginliklerin artmasının sorumluluğunu Sovyetler Birliği'ne, sosyalist ülkelere yüklemektir. Neredeyse, herşeyden «komünizmin saldırgan» olduğu sonucu çıkarılıyor. Marksist ideolojinin sözde zorla yayılmak istediği, sosyalist ülkelerin karşılaştığı sorunların ve zorlukların, sözde dışa yayılmaktan başka çıkar yol bırakmadığı vb. iddia ediliyor. «Komünizm tehlikesi» masallarının yarattığı sis perdesinin altında yatan istek, reel sosyalizme duyulan güveni sarsmak, sosyalist ülkelerin halk yığınları üzerindeki çekiciliğini zayıflatmak, geniş kapsamlı antikomünist kampanyalar yürütülmesini haklı göstermek ve sonuç olarak, dünyamızda devrimci hareketin gelişmesini frenlemek ve sermaye ülkelerinde sertleşen sınıf savaşımını törpülemek gibi, manyakça bir istektir. Kapitalist devletlerin egemen çevrelerinin reel politik eylemlerinin anlamı, onların bayraktarı olan ABD'nin politikasının örneğinde en açık biçimde görülüyor. Amerikan-NATO emperyalizminin, gözlerini antikomünizm ve antisovyetizm kini bürümüş olanların açık düşmanlığını dile getiren Washington yönetimi, ABD'nin askersel politika alanındaki amacının, «sosyalizmi toplumsal-politik sistem olarak ortadan kaldırmaktır» diyor.

Bilindiği gibi, ABD senatosu 1986 mali yılı için 303 milyar dolarlık askersel bütçeyi onayladı. Bu yılından çok daha fazla olan bu bütçede «Yıldız Savaşları» planını gerçekleştirmek için öngörülen harcamalar, neredeyse 3 kat artırılabilecektir. Bütün bunlar, Washington'un silahların sınırlandırılması konusunda ciddi bir niyeti olmadığına ilişkin kuşkuları

(1) Paul Nitze, Strategy in the Decade of the 80 s. – Foreign Affairs, 1980 vol. 59, № 1, s. 91 ve 95.

artırıyor. Bunun yanı sıra, bu bütçenin gerekçelendirilmesi için SSCB'nin «potansiyel bir saldırgan» olduğu, silahsızlanma konusunda üzerine aldığı yükümlülükleri çiğnediği yolunda yeni, azgınca bir kampanyanın körüklenmesi de tipik bir gelişmedir. Amerikan yönetimi, silahlanma yarışını uzaya sıçratma çabalarında da benzeri «gerekçelere» başvuruyor. Uzayı en yeni türden silahlarla doldurmayı öngören bu korkunç planlar, «Yıldız Savaşları» programı karşısında kaygı duyan kamuoyuna, «barış ve güvenliğe götüren yollar» olarak tanıtılıyor! Sorun, sanki geniş kapsamlı roketsavar sistem, ağırlık noktasını, saldırı silahlarından savunma araçlarına aktaracakmış, ABD askersel ve politik üstünlük elde etmeye «çalışmıyormuş», yalnız «nükleer savaş tehlikesini ortadan kaldırmanın yolunu» (5) öneriyormuş gibi gösteriliyor.

«Yıldız Savaşları» taraftarlarının «barışçı» niyetleriyle ilgili iddialara gelince. Bu konuda gerçeğin üzerini örten perdeyi, propaganda üçkağıtçılığını henüz beceremeyen generaller bizzat aralıyorlar. Bundan bir süre önce ABD Hava Kuvvetleri Bakan Yardımcısı Edvard Aldridge, uzayı kontrolünde bulunduran ulusun, dünyayı da kontrol edeceğini anlayabilmek için fazla hayal gücüne gerek olmadığını söylemekle, Birleşik Amerika'nın uzayı silahlandırmaya yönelik stratejik ve politik planını açıkça dile getirdi. Bir süre önce ABD Hava Kuvvetleri'nin bir genelgesi kamuoyuna duyuruldu. Bu genelgede «askersel operasyonlar için sınırsız potansiyel ve olanak sağlayan, Hava Kuvvetleri'nin bütün hareket ve görevlerini gerçekleştirebileceği ve destek verebileceği» yerin, uzay olduğu belirtiliyor. Pentagonun bu belgesini yorumlayan «Washington Post» gazetesi (15 Ocak 1985), ABD'nin «uzayda üstünlük sağlamaya» yönelik bir politika izlediğini belirtiyor. Şöyle ki, «savunma» ve «barışı koruma» konusundaki ideolojik kurnozluklar, sosyalizm dünyasıyla tehlikeli bir çatışma rotası izleyen Amerikan yönetiminin yürüttüğü politikanın gerçek özyle açıktan çelişiyor.

Sınıf savaşımının görevleri, biçimleri ve yöntemleri sorunu komünistler için ilkesel çözüme kavuşmuştur. Komünistlerin amacı, sosyalist ve ardından komünist toplumu kurmaktır. K. Marks ve F. Engel'in yazdığı gibi, sosyalizm eski, kapitalist toplumun bağrında doğuyor. Eski, bizzat kendi iç çelişkilerinin etkisiyle yıkılıyor. Marksistlerin felsefi, politik ve sosyal konumları, şu gerçeğe dayanıyor: Her toplumsal sistemin gelişme kaynağı, onun kendi iç çelişkilerinde yatıyor. Bu gelişme somut koşullara göre değişik biçimlerde, ama her zaman nesnel yasaların etkisiyle oluyor. Nesnel süreci dışarıdan zorlama, şu veya bu halka ya da devlete, onun yabancı bir düzeni politik ya da askersel «güce» dayanan yöntemlerle dayatma stratejisinin Marksizm ile hiçbir ortak yanı yoktur.

Washington'un izlediği stratejinin uğursuz fonunda Sovyetler Birliği'

(5) «International Herald Tribune», 23–24 Şubat 1985, s. 4.

nin ve öteki sosyalist devletlerin savunduğu şu alternatif en uygun çözüm yolu olarak ortaya çıkıyor: Karşı karşıya bulunan güçler arasında, yer-yüzünde silâhlanma yarışının hemen durdurulması ve uzaya yayılmasına izin verilmemesi konusunda anlaşmaya varılması; son amaç olarak nükleer silâhların ortadan kaldırılması temelinde, bu tür silâhlarda köklü indirime geçilmesi. Sovyetler Birliği'nin yeni tür silâh sistemleri geliştirmek değil, biriken silâhların gerçekten ve önemli ölçüde azaltılmasına yönelik ardıcıl rotası, barış güçlerini yüreklendiren önemli bir etmendir. Sovyetler Birliği, bu yılın Kasım ayına kadar orta menzilli roket yerleştirmeme konusunda tek yanlı olarak moratoryum uygulamasına geçerek ve Avrupa'daki öteki karşı önlemlerini durdurarak, iyi niyetini bir kez daha ortaya koydu. Bunun yanı sıra, Cenevre'deki silâhsızlanma görüşmeleri boyunca SSCB ile ABD'nin, bilimsel araştırma çalışmaları da içinde, vurucu uzay silâhları yapımı, denemesi ve yerleştirilmesi konusunda moratoryum uygulamalarını ve stratejik vurucu silâhlarını dondurmalarını önerdi. Böylece, 'Sovyetler Birliği içtenlikli bir diyalog için gerekli koşulları formüle etmiş bulunuyor: Eğer ABD gerçekten de silâhların köklü bir biçimde azaltılmasından yana olsaydı, kendi açısından Avrupa'ya orta menzilli roket yerleştirmeyi durdurması, yani daha sonra azaltmaya geçmek için, önce silâhlanma yarışını frenlemesi mantıklı olurdu. Yani Sovyet önerileri birçok politika ve toplum adamı tarafından yapıcı ve gerçekten barışçı girişimler olarak nitelendirildi. Ya Washington'un bu girişimlere yanıtı ne oldu? Yanıt, Sovyet yönetiminin önerdiği önlemleri alelacele reddetmek oldu. Oysa bu öneriler Cenevre görüşmelerinde daha elverişli bir güven ortamı yaratabilirdi.

Emperyalizmin ideologlarının komünist ve işçi hareketinden, ulusal kurtuluş güçlerinden, yani «içten gelen tehlike» konusundaki iddiaları da, komünizmin «saldırgan» olduğu yolundaki savın ayrılmaz parçası olarak çıkıyor. Emperyalizm bu güçlerle ölüm kalım savaşı yürütüyor, onları tehlikeli iç düşman olarak görüyor. Sosyal ve ulusal kurtuluş güçlerinin teröre baş vurduğu iddiaları, başlıca korkutma unsuru olarak kullanılıyor.

Bu ideolojik «paravana»nın ardına bir gözetildiğinde, burada her şeyden önce ABD ve öteki emperyalist devletlerde egemen çevrelerin barış, demokrasi ve sosyal ilerleme savaşımının yükselmesinden devrimci hareketin gelişmesinden, ulusal-kurtuluş devrimlerinin başarılarından duyduğu kaygının söz konusu olduğunu anlamak, hiç de zor değildir. Gelişmekte olan ülkelerde, son yıllarda meydana gelen sosyal politik değişiklikleri ele alan Henry Kissinger, Batı için «kızıl siyah Afrika»dan daha büyük kabus olmadığını belirtiyordu. İngiliz «The Economist» dergisine verdiği demeçte Kissinger, dünyada oluşan durum karşısında ABD'nin «yeniden jandarmalık rolüne dönmekten kaçınılmayacağını»⁽⁶⁾ açıkladı

(6) «The Economist», 10-16 Şubat 1979, s. 35.

belirtiyordu. ABD'nin eski dışişleri bakanının itirafları, bugünkü Amerikan yönetiminin pratik politikasında doğrulanıyor.

Dünyanın koskoca bölgelerinin, ABD'nin «yaşamsal çıkar bölgesi» ilân edilmesi, NATO'nun Güney Atlantik'teki eylem alanını genişletme plânı, yeni askersel-politik gruplaşmalar yaratmak, Karaiyipler bölgesinde özel vurucu güçler oluşturmak, Yakındoğu'da dolaysız askersel varlığı artırmak, bütün bunlar, tüm bu önlemler toplamı ABD'nin gelişmekte olan devletlerde sosyal ve antiemperyalist dönüşümlerin önüne set çekme politikasının kalıntılarıdır. «Ulusal çıkarları» savunmak adı altında Washington kaba kuvvete ve silâhlı işgallere başvuruyor, ABD'nin himayesinde kendi ülkelerindeki meşru hükümetlere karşı savaşan karşı devrimci çeteler çatıştırma yoluna gidiyor. Bu ülkelerde politik durumda istikrarsızlık yaratmak amacıyla iç gerici kışkırtıyor, dolaylı ya da dolaysız, bu ülkelere kendi egemenliğini dayatıyor. Latin Amerika halklarının işçilerine doğrudan karışmanın genişletilmesi çağrıları daha sık duyuluyor.

ABD yönetiminin son dönemlerdeki saldırgan nitelikleri, George Shultz'un San Francisco'da yaptığı konuşmada, özellikle, Amerikan emperyalizminin Nikaragua konusundaki niyetlerine ilişkin sözlerinde açık seçik dile getiriliyor. Yakın bir zamana kadar Nikaragua'ya karşı saldırıyı haklı göstermek için, Salvador partizanlarına silâh sağlandığına ilişkin efsanelere başvuruluyorken, bugün artık bu maskeleye yöntemleri, gereksiz olarak, bir yana itiliyor. Nikaragua'ya fiilen ultimatom dayatılmaktadır: Ya bağımsız iç ve dış politikadan vazgeçilmesi, ya da yasal hükümeti devirmek amacıyla ABD'nin dolaysız silâhlı müdahalesi. Nikaragua'ya karşı ilân edilmemiş savaşı sürdüren Amerikan stratejileri boyunca, Batı Yarımküresine «komünist sızma» tehlikesinden, Orta Amerika'nın «bozuncu eylem» için atlama tahtası durumuna gelmesinden söz ediyorlar. Bunun yanı sıra, «kontra»ları, haydutları desteklemesinin moral bakımından haklı olduğu ve ABD'nin ulusal güvenliği ile yakından bağlı olduğu iddia ediliyor. (?)

Günümüzde antikomünizm, ulusal-kurtuluş hareketlerinin başarılarını ve sosyalizm doğrultusundaki ülkelerin sayısını artmasını da doğrudan ya da dolaylı yoldan, komünist «yayıma» ile bağılıymış gibi gösteriyor. SSCB'nin, öteki sosyalist ülkelerin «saldırgan» olduğu efsanesi ve «iç komünist tehlike» doktrini birbiriyle içiçe giriyor ve birbirini tamamlıyorlar. Bu tür ideolojiyi oluşturanların görevi, komünist partilerini geniş kamuoyu önünde gözden düşürmektir. Kardeş partilerin enternasyonalist bağlarını güçlendirmesi, ulusallığa aykırı bir etmen ilân ediliyor. Bu yapılırken üstü titizlikle örtülen amaç, barış ve sosyal ilerleme uğrunda ortak savaşında komünistlerin, bütün ilerici güçlerin eylemlerindeki eşgü-

(?) Bak: «International Herald Tribune», 8 Şubat 1985, s. 2.

dümü, her tür sahtekârlığa başvurarak, zayıflatmaktır. Komünist hareket ile ulusal-demokratik hareket arasındaki ilişkilerin niteliğini çarpıtmak için de bu yöneme geniş çapta başvuruyorlar.

«Özgür dünyaya karşı iç tehlike» savaşının, «bozguncu eylemlere yatkınlığın» komünist ve işçi hareketine, ulusal-kurtuluş hareketine özgü olduğu iddiasının özü, emperyalist devletlerin Kıbrıs'a karşı tutumunda açıkça görmek olanaklıdır. Antikomünistler AKEL'i «dışardan» aldığı emirlerle hareket eden «iç düşman» ilan ederek, partimizi karalamaya çalışıyorlar.

Cumhuriyetimiz antikomünizmin eylem alanı dışında kalamazdı. Emperyalizm Kıbrıs'a karşı hiçbir zaman kayıtsız kalmadı, kalamaz. Uluslararası sermayenin zengin petrol yatakları bulunan komşu bölgeyle ilgili soyguncu ekonomik çıkarları, üstelik kapitalist devletlerin bunları «yaşamsal», stratejik çıkarları saydığı ortamda, emperyalizmi adadaki ilerici demokratik güçlere ve en başta partimize karşı aktif savaş yürütmeye zorluyor. Uluslararası emperyalizmin Kıbrıs'a, iç sorunlarıyla ilgili olarak, tekellerin çıkarlarına uygun düşecek ve adayı onların politik ve askersel etkisi altına sokacak bir çözüm dayatmaya çalışıyor.

NATO stratejileri Kıbrıs'a karşı bağımsız devlet (tam anlamıyla olmasa da) ilân edildiği günden beri, sürekli antikomünizm politikası izliyorlar. CIA ve öteki servisler aracılığıyla bir zamanlar içişleri bakanlığı yapmış olan Polikarpus Georkadzis türünden antikomünist ajanlar «kazanma» sistemi çoktan oluşturulmuştur ve bugün yürürlükte bulunmaktadır. Georkadzis adadaki antikomünist kampanyaların başında bulunmuş, ajanlarına para ödeme işinde CIA temsilcileri ona güvenmiş ve inanılır kaynaklara göre bu para ayda 60 bin dolara aşıyordu. Georkadzis gibi azılı bir antikomünistin içyüzünü ortaya koyması bakımından onun yarı resmi «Agon» dergisine, 1963 yılında verdiği demeç ilginçtir. Georkadzis bu demecinde AKEL'e ağır saldırılarda bulunuyor, «komünistlere Kıbrıs Rumları arasında yer olmadığını» söylüyor ve bütün «sağduyulu» milliyetçileri komünist ve işçi hareketine, özellikle AKEL'e karşı koyma konusunda «uyanık» olmaya çağırıyordu.

Emperyalizmin, özellikle Amerikan emperyalizminin antikomünist politikası, Kıbrıs halkının çektiği acıların başlıca nedenidir. Örneğin, Kıbrıs'a askersel çıkartma durumunda birliklerin kullanacağı «Amerikan silahlı kuvvetlerinin Kıbrıs kılavuzu» adındaki özel ders kitabı, ABD'nin halkımız ve ülkemiz üzerindeki egemenlik plânlarını açıkça ortaya koyuyor.

Cumhuriyetimize karşı en çirkin cinayet olan Türk birliklerinin barbarca saldırısı ve bunların ada topraklarının yüzde 37'si üzerinde süregiden işgali, emperyalizmin plânlarının fiilen gerçekleştirilmesi oldu.

ABD-NATO emperyalizmi bu işgalden sonra da halkımıza karşı önceki

politikasını sürdürüyor. Bir süre önce, partimizin Merkez Komitesi ve Merkez Denetim Komisyonu 5. Plenumunda belirtildiği gibi, «emperyalistlerin tahriki, direktifiyle, antikomünist, anti-AKEL cephesi oluşturmak amacıyla yoğun çabalar harcanıyor ve komplo hazırlanıyor . . .»⁽⁸⁾

Emperyalizmin adamızda plânlarını gerçekleştirebilmesinin önünde başlıca engel, Kıbrıs Emekçi Halkının İlerici Partisi'dir. İşte bu nedenle, Kıbrıs'ı kendi orabasına koşmaya, politik bakımdan egemenliğine almaya, bölgedeki ilerici rejimlere ve kurtuluş hareketlerine karşı «batmayan uçak gemisi» ve atlama tahtası durumuna getirmeye çalışan emperyalizm, partimizi boğmaya, komünist hareketi lekelemeye yönelik anti-AKELCİ kampanyayı hızla artırmıştır.

Bütün zorluklara karşın AKEL, başında ABD egemen çevrelerinin bulunduğu emperyalizmin, gelişmekte olan devletlerin ekonomisini ve politikasını tekelci sermayenin çıkarlarının hizmetine koşma stratejisine aktif bir biçimde karşı koyuyor. Gerici burjuva ideologların Marksizm-Leninizm'e, reel sosyalizm ülkelerine ve barışın kalesi Sovyetler Birliği'ne karşı aralıksız yürüttüğü savaşındaki başlıca silâhının antikomünizm ve anti-sovyetizm olduğunu biz her zaman göz önünde tutuyoruz. Partimizin kararlarında, antikomünist ve antisovyet propagandaya karşı koyma, bu propagandanın yaydığı yalanların içyüzünü açığa vurma gereğine sürekli işaret ediliyor. Ve partimiz, Marksizm-Leninizm'in dünya görüşünün propaganda edilmesinin, ideolojimizin temiz tutulmasının, soğdan ya da «sol»dan gelen her türden saldırılara ve çarpıtmalara karşı ideolojimizi savunmanın önemini sürekli vurguluyor.

Barış, demokrasi ve sosyal ilerleme savaşçılarının en ön sıralarında yeralan komünistler bugün halk yığınlarından giderek ortak destek görüyor, kendi örneğiyle onları Marksizm-Leninizm'in ölümsüz ülkülerinden yana çekiyor ve bu da bütün insanlığın geleceğini koruma davasına büyük bir katkı oluyor.

---

(8) AKEL MK ve MDK 5. Plenumu Belgeleri, 1984, s. 8 (Yunanca).

Yeni sosyal hareketlerin ideolojisi

Ernst Wimmer

Avusturya Komünist Partisi MK Politik Büro üyesi

Eski toplumu yıkma gereksinimi yakıcılaştıkça, yeniye geçiş zorlaştıkça, halkın samimi bir biçimde ve ısrarla uğrunda savaştığı alternatiflerin ve aynı zamanda sahte alternatiflerin, «üçüncü yollar»ın sayısı da artıyor. Pek çok gelişmiş kapitalist ülkede uzun bir süredir «yeni sosyal hareketler»in ortaya çıkışı politik sahnede bellibaşlı ve en çelişkili olgulardan biri oluyor. Hiç kuşkusuz, bunlar tekelci devlet kapitalizminin halklara indirdiği darbeye karşı bir direniş olduğu kadar protesto ve hoşnutsuzluk dalgalarıdır. Altını çizerek belirteyim: Bu direniş en başta darbenin etkilerine karşıdır. Henüz bu kötülüğün nedenlerini ortadan kaldırmak için amaca yönelik savaşım verilmiyor.

Kapitalizmin genel bunalımının hemen hemen her yönü bu hareketlerin adlarında yansıyor. Emperyalizmin yarattığı askersel tehdit barış hareketinde yansıyor. (Bu, yeni sosyal hareketler başlığı altına girmiyor ama yeni sosyal hareketler onun yığın tabanının bir bölümünü oluşturuyor). Kâr amacıyla doğanın tahrip edilmesi ekolojik hareketleri yaratıyor. Tekelci devlet merkezileştirmesi, bürokratikleşme ve demokrasinin baskıya uğraması, desantralizasyon, özyönetim ve «taban demokrasisi» teorilerinin ortaya atılmasına yol açtı. Eğitimdeki bunalım, «öğretimde alternatif metodlar» arayışıyla karşılandı. Emeğin yabancılaşmasına karşı emeğin tinsel anlamda kurtuluşu ve «kendi yazgısını belirleme» talepleri yükseltildi. Burjuva yığınsal iletişim araçlarının kültürü canice kullanmalarına «karşı kültür» yaratma girişimleriyle karşı çıkıldı. «Alternatif bir yaşam biçimi» özlemi de günlük yaşamın denetlenmesine, yönlendirilmesine, tüketime zorlanma ve tüketimin sınırlamalarına karşı bir yanıttır. Ruhsal katılık ve zorbalığa karşı yanıt da «yeni sensüalizm» (duyumculuk) ve «özgür sensüalite» teorileridir.

Tüm bu çok renkli akımlar gerçekte tek bir şeyin kanıtıdır: Kapitalizmin bunalımı (çoğu burjuva ideologlarının göstermeye çalıştığı gibi, tüm insanlığın bir bunalımı demek değildir) tüm alanları öylesine kapsamakta ki, şimdi burjuva toplumunda insanların günlük yaşamlarının da her alanını etkiliyor. Bu olgular, günümüzde kapitalizmin sadece işçi sınıfını sömürmekle kalmadığını, aynı zamanda nüfusun geniş kesimlerini de soyduğunu, ezdiğini, zarar verdiğini, çalışma haklarını, insanca yaşama haklarını, hünelerlerini pratikte kullanma, yetenek ve becerilerini geliştirme, kendi yazgılarını etkileyen konularda karar verebilme haklarını hiçe saydığını gösteren Marksist-Leninist analizinin canlı kanıtlarıdır. Başka bir

deyişle, «yeni sosyal hareketlerin» (tümüyle almasa bile büyük ölçüde) tekellere karşı savaşımında bağlaşıklarımız alması için nesnel koşullar vardır. Ancak tarihsel deneyimin gösterdiği bir sakınca bu hareketlerin sadece sermayenin etkilerine karşı çıkmalarıdır, anın sonuçları ve kurbanlarıyla ilgilenmeyerek, ya da bunun bilincine varmayarak, tekellerin birey aracı haline gelmeleridir.

Bu hareketlere ilişkin olarak Avusturya Komünist Partisi kendi programına koyduğu ilkelere uygun olarak tavrı alıyor: Komünistler kapitalist sistemin kötülüklerine karşı çıkan herkesle işbirliği yapmaya hazırdırlar. Ancak komünistler kapitalist erki ortadan kaldırmadan kurtuluş isteminin neden en azından sadece bir hayal olduğunu da açıklarlar. Bu güçlerle eylem birliğini gerçekleştirmek için aydınlatıcı bir çalışma yürütürken Marksizm-Leninizm öğretisinin temeli hakkında bilgi sahibi olmak gerekir, ama bu bilgi de kendi başına yeterli değildir. Yeni hareketler ideolojik savaşta yeni yeni hedefler ortaya atıyorlar.

Bu hareketlerde dünya görüşlerinin çeşitliği nedeniyle bunların belli başlılarını sınıflama girişimi bile baş bir çaba gibi görünüyor. Bu hareketler, Marksizm'den belirgin bir biçimde etkilenmiş olan görüşlerden «kan ve toprak istemi» felsefelerine, «doğal köy yaşamı» rüyalarından kendi evini kendin yap uygulamasının olduğu kasabalarda «özgür konut birliği»nin ortaya çıkmasına, ekmeklerin evde yapılması, kimyasal madde kullanılmadan sebze yetiştirilmesi umutlarının yüceltilmesi, iç dünyaya dalmı, yaşamda yerini belirlemek için eyleme hazır olmaya, işçi sınıfı hareketinin işbirliğinden yana gelenekleri doğrultusunda deneylerden «direniş adacıları» ağı, «alternatif bir yaşam»ın güç noktalarından oluşan bir ağ yaratarak eski toplumu «küçümseme» teorilerine kadar geniş bir spektrum oluşturuyor.

Ancak bu çok renkli tuvalde temel bir çizgi var. Tüm bu hareketlerin ortak noktası, bunların ideologlarının tüm konularda, demokrasi, ekonomi, ekoloji ya da bilim ve tekniğin rolünde olsun belirleyici etmenin, insanların yaşamı yeniden üretme sürecinde oluşturduğu ilişkilerin üretim ilişkileri olduğunu görememeleridir. Kapitalist toplumsal ilişkilerin ve çatışmaların sonuçlarının sorumluluğunu bunlar insanın çalışmasına, teknolojiye, bilime, üretici güçlerin gelişmesine, kurumlara, örgütlere, yapı-lara ve hatta kavramlara (rasyonalizm, lojizm-mantıkçılık) yükliyorlar.

Başka bir temel özellik de ütopyizm olup, özellikle idealist bir görüş olan ve dünyayı insanlar arasındaki ilişkiler açısından değil, onların yarattıkları şeyler açısından açıklayan görüşe sıkı sıkıya bağlıdır. Bu ütopyizmi Karl Marks şöyle tanımlıyor: «Politik biçimleri, onları sosyal temellerinden ayıran ve onları genel, soyut dogmalar halinde sunan bu insanlar bizim gözümüzde ütopyacıdırlar». (1) Burada tipik olan sürekli yinelenen, kesin-

(1) K. Marks ve F. Engels, Toplu Yapıtlar Cilt 4, s. 481.

likle soyut kıyaslamalardır. Burada insan, orada teknoloji, burada «taban demokrasisi», küçük yapılar, orada örgüt, merkezileşmiş yönetim. «Ya da, ya da» biçiminde kıyaslamalar zincirinde pratik olarak dünyanın karmaşıklığını göstermeye yer verilmiyor. Kapitalizmin bunalımı olgusunu açık-gözce ve bazan kendine özgü biçimde eleştirmelerine rağmen, bunun altında yatan karşılıklı bağımlılığı gösteremiyorlar.

Yukarıda sayılanları tamamlayan, bunlara ek olarak bir temel özellik de reformizmdir. Gerçekte bu reformizm geleneksel sosyal demokratik reformizmden farklıdır. Ancak aralarında ortak noktaların bulunduğunu da belirtmeliyiz. Bunlar mülkiyet ve erk ilişkilerinin belirleyiciliğinin hesaba katılmaması ya da bu ilişkilerin basitleştirilmesi, örneğin, üretim araçları üzerindeki yönetsel gücün demokratikleştirilmesine indirgenmesidir. Sık sık önerilen «üçüncü yol» türünden formüller hiçbir zaman ve hiçbir şekilde kapitalizmin özünü değiştirmez.

Bugünkü politikada reformizmin bu iki türü arasındaki sert çatışma da büyük önem taşıyor. «Yeni sosyal hareketler»in ideolojisi 1960'lı yılların sonu ve 1970'lerin başında ortaya çıkan «yeni sol» un eylemlerine ilişkin görüşlerin etkisiyle oluştu. O zamanlar herşeyi teknolojik yapının çözdüğünü iddia eden teorinin bellibaşlı iki türü ortaya çıkmıştı. ⁽²⁾ Bu teorinin «optimist» (iyimser) türü şunu iddia ediyor: Eğer devrim alacaksa, bu sadece teknolojik, yapısal ya da kurumsal olabilir, ama egemen kapitalist sınıfı ortadan kaldırma anlamında bir devrim olamaz. İkincisi, «pesimist» (kötümser) tür ise birincisi ile çatışıyor, daha iyi bir toplumun otomatik olarak gelebileceğini, yani bilimsel teknik ilerleme ile, varolan kurumların işleyişindeki dönüşümlerle geleceği iddiasını reddediyor. Amerikan sosyologu Alvin Toffler üretici güçlerin gelişme hızının artmasının topluma gelişme getirmeyeceğini, ama bir çok yaratacağını iddia ediyor. Daha da kötüsü, üretimdeki değişikliklerin sürekli olarak artması ve hızlı enformasyon akışıyla insanların toplumsal uyum potansiyellerinin büyük ölçüde arttığını söylüyor. Toffer bu «çok»un nasıl önleneceğini açık bir biçimde belirtmiyor. Ancak gelişmede alınan sihirli bir viraj sonunda mad-desel şeylerin değerlerini yitireceğini, mülkün önemini kaybedeceğini ve kapitalizmle komünizm arasındaki çatışmanın «önemsiz bir karşılaşmaya» indirgeneceğini iddia ediyor. ⁽³⁾ Bununla o bugün moda haline gelmiş olan «materyalizm sonrası»nı öngörüyor. Örneğin, aşılması gereken bunalımın kapitalizmin değil, «endüstriyel toplumun» bunalımı olduğu, gerçekleşecek olan devrimin de «erki ele geçirmeyi amaçlayan bir devrim değil, onun dağıtılmasını amaçlayan bir devrim» olduğu söyleniyor. ⁽⁴⁾

⁽²⁾ John Galbraith, The New Industrial State, Boston 1967.

⁽³⁾ Alvin Toffler, Future Shock, New York 1971, s. 220–221.

⁽⁴⁾ The New American revolution, New York 1971, s. 259.

«Yeni sosyal hareketler» kapitalizme yeniden çekidüzen verme üzerine sözde devrimci olduklarını iddia eden reformist teorilerden etkileniyorlar. Herbert Marcuse bu teorilerin tipik bir sözcüsüydü. Marcuse, kapitalizmde üretici güçlerin gelişmesinin, bilim ve teknolojinin gelişmesinin toplumun yararına olduğunu belirten teoriyi tersyüz etti. Bu gelişmenin kapitalizmi güçlendirdiğini söyledi. Dahası olumsuz bir konverjans teorisi ortaya atıldı. Buna göre üretim güçleri ve «rasyonalizm» karşılaştırılabilirliği için kapitalist ve sosyalist toplumlar kaçınılmazlıkla birbirlerine yaklaşılmaktadır, hem de kötü yönde yaklaşmaktadırlar.

«Yeni sosyal hareketler»e bu tür görüşlerin sürekli etkisinden hareket ederek onların eski «yeni sol»lara benzediği sonucuna varmak yanlış olur. Aralarındaki benzerlik bazen çok çarpıcıdır. Ama farklar çok daha belirgindir. O zaman ortaya çıkan bu hareket (en başta Vietnam'daki kirli savaşa ve kapitalizmin kötülüklerine karşı nefret duyan öğrenciler) eylem yapma ve dünyayı yeniden kurma yeteneğini sözde yitiren işçi sınıfının yerini almayı amaçladı. Tek gerçek devrimci güç rolünü oynadığını iddia etti.

Bugünkü «yeni sosyal hareketler» çok daha geniş ve yaş, sosyal bileşim açısından daha çeşitlidir. Bunların emek dünyasıyla daha sıkı bağları var. Belli bir sınıf adına hareket etmiyorlar. Üyelerinin çoğu «sağ» ve «sol» ayırımının üstünde olduklarını zannediyorlar. Gerçekten de, saflarında solcu, bilinçli antikapitalist güçler de var. Sağda ise «eko-liberalistler», kâr amacı temelindeki ekonomi ile ekolojiyi uyumlu hale getirme hayali içinde çabalıyorlar. Burada tutucu ideolojinin etkileri de güçlüdür. Öte yandan, faşizan görüşlerin sızması da sözkonusudur. Ancak bu harekete katılanların çoğu amaçlarının kapitalizm ile yaşayan reel sosyalizm arasında bir seçim olmadığını, kendilerine yeni yöntemlerle bambaşka bir «üçüncü dünya» yaratma olduğunu ilan ediyorlar. Ancak, bu iddialarda erkteki yönetimin nasıl yıkılacağı çoğunlukla belirtilmiyor.

Kapitalizmin savunucuları bu sorunun ciddi bir biçimde ortaya atılmasını önlemek için büyük çaba harcıyorlar. «Proletaryaya elveda» başlığını taşıyan kitabında son zamanlarda kendini solun teorisini olarak tanıtan Fransız sosyologu Andre Gorz geniş ölçekli üretim toplumunun çok sıkı korunan «sırrının» «erke hiç kimsenin sahip olmadığı» olduğunu yazdı. (5) Gorz sadece kimi eklemelerle on yıl önce ABD'li sosyolog Charles Reich'in yazdıklarını yineliyordu: «Artık makineden başka egemen sınıf yoktur.» (6)

Eski «yeni sollar» işçi sınıfının artık birşey elde edemeyeceğini ileri sürüyorlardı. «Yeni sosyal hareketler»e işçi sınıfı ile hiçbir şekilde ilişki bu-

(5) Andre Gorz, *Adieux au proletariat*, Paris 1980, s. 67.

(6) Charles Reich, *The Greening of America*, London 1971, s. 228.

lunmamalarını tavsiye ediyorlardı, hatta tehdit ediyorlardı. İşin doğrusu, bu hareketlerin en bilinçli ve eleştirel davranan üyelerinin bile kapitalist sisteme gerçekçi bir alternatif oluşturmamamalıdır. İşte burada tarihsel misyonunu hiç bir şekilde yitirmemiş olan işçi sınıfının özel, değişmez rolü kendini gösteriyor. Yukarıda sözü edilen hareketler kapitalizme karşı bir alternatif geliştirebilecekler mi? Onların politikaya ilk adımları kendilerine katılanları işçi sınıfı hareketine doğru ya da ondan uzaklara mı götürüyor? Yanıt, işçi sınıfına, onun devrimci partisinin «yeni sosyal hareketleri» işçi sınıfı için çukur kazmada kullanmak isteyen sayısız girişimleri önleyebilme ve bu hareketlere yön verme yeteneğine bağlıdır.

Demokrasiye ilişkin sorunlar savaşımın ana bölümünü oluşturmaktadır. Toplumu yeniden kurma gereksinimini kavrama çevresinde yığınları birleştirmek için en kararlı ve bütünsel bir biçimde demokratik taleplerin yükseltilmesi gereği yolunda Lenin'in teorisi bize yol gösteriyor. «Yeni sosyal hareketler» temelde çoğunca radikal demokratik özellik gösteren militan demokratik hareketlerdir. Onların karşı çıkışı, tekelci devlet kapitalizminin gericiliği artırmaya doğru yol almasıdır. Ancak onlar demokrasinin burjuva yorumu sınırlarının dışına çıkamıyorlar.

Avusturyalı «alternatifçi»lerin programında «erkin kötüye kullanımı» başlığı altında şunları okuyoruz: «Resmi demokratik işleyiş ve seçimler maskesi altında politik ve ekonomik olarak egemen olan gruplar artan ölçüde antidemokratik içerikli ve tek yanlı, zenginlerin, güçlülerin çıkarına uygun bir politika dayatıyorlar». (7) Eğer burada verilen mesaj doğru alınırsa, çıkarılacak sonuç, eleştirilen uygulamaların sadece «kötülükler» ya da bunların merkezileştirme, geniş ölçekli yapılarda, politik partiler sisteminde ve aygıtlarında, hatta devletin varlığı üzerindeki sonuçlarıdır.

Çözülmemiş, sorunlar bir kuşaktan ötekine devredildiğinde çok eski görüşler yeniden canlanıyor. Burjuva toplumunun çözümü olanaksız bir ilişkisi, örneğin, politik eşitliğin çarpıtılması, toplumsal eşitsizlik tarafından bozulması ve ortadan kaldırılması, Jean Jaques Rousseau'nun çözüm arayışında hareket noktasını oluşturdu. Gerçi bu, mülkiyet ilişkilerinde bir değişikliğe karşıydı. Böyle bir arayış onu şu sonuca götürdü: Bir yanda «sosyal anlaşma» eşitsizliği yasalılaştıran ve devlet mülkiyeti koruma görevi veren bir plan, zenginin planıydı: Gerçekten de yasalar her zaman mülk sahibinden yana olmuştu ve mülksüzün zararınaydı. Öte yandan aynı devlet çağrıda bulunurken, orta düzeyde mülkiyete, ideal bir koşula, «hiçbir yurttaşın bir başkasını satın alabilecek kadar zengin olmaması ve hiç kimsenin kendini satacak kadar fakir olmaması» (8) koşuluna yönelmesini önerdi.

(7) Die Grünen Alternativen, Graz, s. 1.

(8) Jean Jacques Rousseau, Du contrat social ou principes du droit politique, Paris, s. 56.

Bu türden küçük mülk sahibi, küçük burjuva hayaller yeni bir görünümle sürekli olarak canlandırılıyor. Avusturyalı «alternatifçiler»in programlarında bu görüşler «devlet aracılığıyla sermayeyi tarafsızlaştırma» istemi biçiminde sunuluyor. Eğer geniş ölçekli makine üretimi teknolojisi, geniş ölçekli yapılar kötülük nedeni olarak alınırsa, «orta büyüklükte mülk», «orta derecede teknoloji» istemi ortaya çıkıyor. Olmayacak bir şey, tarafsız-sınıflı bir toplumun böyle bir isteme uydurulduğunu düşünelim. Açık-tır ki, eğer bu toplum kapitalizmin yasalarını doğrudan dışlamazsa, gelişmenin önceki oşamalarına dönüş gelecek aşamalara eşlik edecek ve geniş ölçekli yapılar yeniden ortaya çıkacaktır.

Kapitalizmin yasaları, özellikle «örneğin gücü»yle de, sistem ortadan koldırılmadan yokedilmeyeceğine göre, kapitalist ekonomiyi kapitalist olmayan bir yöntemle yürütme girişimi, çeşitli biçimlerde başarısızlığa mahkumdur. Uzun erimde böyle bir deneyin «başarısının» maliyeti kâr elde etme mantığına tümüyle adapte olmaktır. Bu olumsuz sonucu gösteren sayısız örnek var. En kötüsü, «öz savunma örgütlerinin» dev tekel tipi işletmelere dönüşmesidir.

«Alternatifçi»lerin «çifte raylı ekonomi» projesi, kendi kapıldıkları hayali yine kendilerinin gerçek sonmolorının bir örneğidir. Bir yandan, «gay-riresmi bir sektör», «kişisel emek» temeline dayalı bir «model ekonomi» olacağı tahmin ediliyor. Öte yandan, temel maddeler ve üretim araçlarıyla ilgili «resmi bir sektör» olacak. Bunun için besbelli ki, desteği «model ekonomi»nin yaşamasını ve bir örnek oluşturmasını sağlayacak koruyucu bir devlete gerek var. Ne yazık ki, varolan burjuva devlet, çoktandır gem vurulmaz bir iştaha sahip olan tekerci sermaye ile yakın işbirliği içinde yaşıyor. Bundan ötürü eylem özgürlüğüne neden çok küçük bir olan kaldığı daha iyi görülebilir. Toplumda «yeni bir yaşam» istemi, rekabet yeteneği çokçası oldukça zayıf olan adacıklarda, minimincik İkari'lerde ⁽⁹⁾ yürütülen deneylerle karşılanamaz. Dahası, bu tür deneyler, her on devlet tarafından durdurulabilir. Tekelci mülkiyet ilişkileri temeline dayanan erkin temelden değiştirilmesi sorunu kaçınılmaz olarak ortaya çıkar.

«Yeni sosyal hareketler»in kendinde varolan demokrasiyi kapitalist sisteme karşı yöneltmek amacıyla, bu hareketlerdeki hayalciliği kısmen de olsa aşmak, her durumda yeni bir biçimde ortaya çıkan bir görevdir. Bu, örneğin «büyük» olan her şeyin ille de gerici, «küçük»ün ise her durumda demokratik olduğunu öne süren yerleşik düşüncelere, «soyut doğma»lara karşı savaşımlı içerir. Eğer dedikleri gibi olsaydı, işadamlarının en küçük birliği, bir sendikadan kıyas kabul etmez ölçüde demokratik sayılmak gerekirdi. Dahası, bu, «demokratik alt sınıflar» ve «gerici üst sınıflar», şeklindeki şematik anlayışlara karşı do savaşımlı gerektirir. Tarihte, erk-

(⁹) Küçük bir komün. Bu deyim, edebiyata Etienne Cabet'nin ütöfik romanı «İkari'ye Yolculuk»la girdi. (Not Red.)

ten uzaklaştırılan köle sahipleri, feodal baronlar ya da kapitalistler daha sonra demokrasi ve ilerlemenin savuncuları durumuna ne zaman geldiler?

«Yeni sosyal hareketler»e katılanların merkezleşmeyi bir kötülük olarak görmeleri anlaşılabilir bir şeydir. Onlar, işçi sınıfı hareketinin demokratik merkezîyetçiliği konusunda, ya çok az şey biliyorlar, ya da hemen hemen hiçbir bilgiye sahip değildir. Ancak her gün tekeli devlet kapitalizminin gerici merkezîyetçiliğiyle karşı karşıya geliyorlar. Şu ya da bu ilkenin bir işe yarayıp yaramayacağını belirlemede komünistlerin kullandığı ölçüt, gerçekliktir. Tekellerle devletin içiçe geçmesinden daha çok hiçbir şeyin merkezileşmediği kapitalist gerçekliğe gelince, bundan tek bir sonuç çıkarılabilir. Bu da, merkezleşme ve örgüt olmadan, özel çıkarlar daha yüksek çıkarlara tabi olmadan, kısa ve uzun erimli çıkarlar birbirleriyle uyumlaştırılmadan bu muazzam güçlerin üstesinden gelinemeyeceğidir.

«Yeni sosyal hareketler»e katılanların devrimci işçi sınıfına karşı mesafeli tutumu, komünistlere karşı yürütülen «psikolojik savaş»ın yanısıra, bellibaşlı iki anlayıştan kaynaklanıyor. Birincisi, politik sistemin geleneksel bir parçası olarak devrimci bir partinin de «kemikleşip» ilkesel olarak öteki partilerden hiçbir farkı kalmadığı yolundaki çokçası ters kavranmış görüştür. İkincisi, komünist partilerinin burjuva örgüt teorilerinin çarpık aynasında yansıtılmasıdır. Burada yalnızca merkezîyetçiliğe değiniyorlar, konunun öteki aynı şekilde önemli yarısından, o olmadan bütünün söz konusu edilemeyeceği demokrasiden hiç söz edilmiyor.

Sınıf savaşımında doğan demokrasinin sınıflar yokoluncaya kadar bu savaşımın bir aracı olarak kalacağı tarihsel gerçeği bize kılavuz oluyor. Burada üzerinde durduğumuz düşünceler şu ya da bu biçimde sınıf savaşımını dikkate almıyor, demokrasiyi savunmak ya da onu egemen kılmak için baskı ögesinin zaman zaman zorunlu olduğu gerçeği kabul edilmiyor. «Taban demokrasisi» çokçası sosyal örgütün tek doğru biçimi diye gösteriliyor. Bu durumda bölgesel ve genel sosyal sorunların göz önüne alınmasını ve taşıdığı ağırlıklara göre bunların gelişme kapsamı içine alınmasını sağlayan, başka bir deyişle, gelişmeyi bilinçli olarak yönlendiren ve planlayan demokratik yapılar gereğini hiçe sayıyorlar.

Marksistlerle «yeni sosyal hareketler»e katılanlar arasında ideolojik farklılıklara karşın, demokratik hakların savunulması ve yaygınlaştırılması konusunda birbirleriyle işbirliği için elverişli önkoşullar vardır. Elbette, böyle bir işbirliğinin sonuçları, onların demokrasinin canlı bir inkârı olan tekellere karşı ortak bir darbe yöneltip yöneltemeyeceklerine büyük ölçüde bağlıdır.

En büyük görüş ayrılıkları, teknoloji ve bilimin sosyal ilerlemede taşıdığı önem konusundadır. Bu sorun, işçi sınıfı ile «yeni sosyal hareketler» arasında bir çatışma yaratmak, bunlar arasına bir duvar çekmek isteyen-

lerin en sevdikleri hareket noktasıdır. Bu görüş ayrılıkları nelerdir? Birincisi, daha önce de belirttiğim gibi, «yeni sosyal hareketler»in sözcülerinden çoğu, üretim ilişkilerini bağımlı, ikincil ilişkiler olarak görüyor ya da bunların hiçbir önemi olmadığını öne sürüyorlar.

Bu ayrılıkların başka bir nedeni, sosyal demokratik reformizmin etkisi sonucu, teknoloji konusunda bir burjuva anlayışın işçi sınıfı hareketinin devrimci olmayan kesiminde egemen olmasıdır. Bu anlayışa göre, amacı ve etkileri ne olursa olsun, bir endüstri, işyeri yarattığı sürece iyidir. Bu, «sosyal ortaklık» ilkesinin değişikliğe uğramış bir başka biçimdir. Buna göre, fabrikaların çalışabilmesi için kâr etmeleri gerekir. Başka bir deyişle, kapitalizmin sosyal demokrat «ortaklar»ı üretim süreçleriyle bağlı sermayenin kendi kendine büyümesine öncelik tanıyorlar.

Elbette, toplum konusunda özünde farklı görüşler, bu alanda birbirleriyle çatışmaya giriyor. Her ne pahasına olursa olsun ekonomik büyüme bir şey, toplum yararına nitel büyüme ise tamamen başka bir şeydir. «Sıfır büyüme» ise daha da başka bir şeydir. Bunlar, kendi deyimleriyle, dogayı yatıştırma ve daha yalın, daha az tehlikeli bir yaşamı gerçekleştirme amacıyla, bilimsel, teknolojik ve endüstriyel ilerlemede köklü kısıntılar öngören en aşırı biçimleri vaaz edecek derecelere varıyorlar. Ne var ki, teknoloji çoktandır yalnızca bağımlılık ilişkilerini dayatan ve hızlandıran bir araç olmakla kalmamış, aynı zamanda bu ilişkileri kırma aracı durumuna gelmiştir.

Tekelci sermaye, yalnızca rakipleri üzerinde baskıda bulunmakla, yalnızca daha az emek girdisiyle, yani işyerlerini yokederek daha çok üretmekle kalmıyor. Buna ek olarak, örneğin işçi sınıfının çekirdeğini sayıca azaltmak, emekçileri bölmek, geniş kesimleri yalıtılmak, onları «ikincil işçiler» ve yerli-sanayi işçilerine çevirmek, «esnek işgünü» aracılığıyla onları daha çabuk etkilenebilir hale getirmek, daha boynu bükük duruma getirmek gibi stratejik amaçlar da güdüyor. Burada kendilerini tekelci sermayenin «ortağı» olarak hayal edenler de içinde, sendikaların konumlarını aşındırma çabaları hiç de daha az önemli değildir. Böylece teknolojinin kullanımına ilişkin sorunlar, değişik sınıflar ve ara katmanların gelirlerinin büyüklüğü için, işyeri ve çalışma koşulları için, dünyadaki kaynakların kullanımı için, çevreyi koruma için, ve çoğu «Yeşil» ve «alternatifçi»nin anlayışına göre, «anamlı bir yaşam» için savaşıma bağlanıyor.

Avusturya Komünist Partisi'nin programında, komünistlerin amacının, bireyin özgürlüğünün herkesin özgürlüğünün koşulu olduğu bir toplum kurmak olduğu belirtiliyor. Ancak, herkesin bildiği gibi, her amaç, özgül araçlar gerektirir. Bu amacın asla gerçekleşmeyeceğini kim yadsıyabilir? Bir yandan bu amaca varmak isteyen, ancak buna erimenin gerekli araçları konusunda hiçbir şey bilmek istemeyenleri sağduyuya çekmek için ne tür savlar getirilebilir?

Toplumdaki yerleri dolayısıyla yeni, sosyalist bir sistem için savaşıma çağırılan emekçiler, daha yüksek bir emek üretkenliği ve daha iyi bir yaşamdan vazgeçmeyi zorunlu kılan bir gelecek düşüncesine kapılamazlar. Emekçiler, örneğin yığınsal işsizliğin anlamsız çalışmadan kurtuluşa en kısa yol olduğunu öne süren «köktenci Yeşilleri»i anlamayı reddediyorlar. Burada üretici güçlerin gelişmesinde işçi sınıfının çıkarını, ilk kurbanı emekçiler olan kapitalist «modernizasyon stratejileri»yle özdeş görmenin fahiş bir hata olduğunu belirtiyim. Kapitalizmin stratejisine, *bütün alanlarda* demokratik denetim kurulmasıyla karşı konulmalıdır. Ancak böyle bir denetim, işçi sınıfı olmaksızın uygulamaya geçirilmez. Komünistler, olağanüstü darlaşan kapitalist üretim ilişkilerinin reorganize edilmek zorunda olduğu inancını taşıyor. Bilimsel ve teknolojik ilerlemeyi sosyal ilerlemeye uygun kılmamanın tek yolu budur. Elbette, üretim ilişkilerinin yeniden şekillendirilmesi, tüm sorunların çözülmüş olacağı anlamına gelmiyor. Ancak bu, sorunların çözümünde canılcı önem taşıyan bir koşuldur.

«Yeşiller»le «alternatifçiler» içinde ve arasında da, çevre sorunlarının önemi konusunda ciddi farklılıklar vardır. Pek çokları, bütün öteki sorunları dışlama pahasına, bu sorun üzerinde odaklaşıyorlar. Bazıları da, daha çok «alternatifçiler», tersine, sosyal sorunların, işsizlik, «yeni yoksulluk» ve silahlanma yarışının önemini vurguluyorlar.

«Yeni sosyal hareketler», genel olarak, çevre sorunları konusunda aşırı duyarlıdır. Dahası, bu hareketlere katılmayan çok sayıda insan da, aynı şekilde bu sorunlara duyarlık gösteriyor. Bunun nedenleri, elbette herhangi bir düşüncede değil, nesnel süreçlerde, örneğin endüstrileşmiş bölgelerde tehlike çanlarını çaldıracak ölçülerde gözüken ormanların yok olması gibi olgularda, daha genel bir deyişle, doğu ile toplum arasındaki metabolizmanın *yeni evresindedir*. Bu yeni evreyi, sözkonusu metabolizmanın hızla bozulması, yenilenebilir ve yenilenemez kaynakların ve daha geniş alanların artan ölçüde bu metabolizma içine girmesi belirliyor. Ancak burada asıl önem taşıyan şey, bilimsel ve teknolojik devrim sonucu insanlığın doğa üzerindeki etkisinin çoğu durumda onunla boy ölçüşmesi, hatta onu geçmesidir. Bu, hiç de «felâketin kaçınılmaz olduğu» anlamına gelmiyor. Ancak Marks'ın «eğer kültür kendiliğinden gelişirse ve bilinçli biçimde denetlenmezse . . . geride çöller bırakır . . .»⁽¹⁰⁾ cümlesi her zamankinden daha güncel duruma gelişmiştir. Marks ve Engels, insan yaşamının yeniden üretiminde doğal koşulların önemini gösterdiler ve «kapitalist üretimin, tüm zenginliğin orijinal kaynakları olan toprak ve emekçiyi emerek teknolojiyi geliştirdiğini ve çeşitli süreçleri sosyal bir bütünde birleştirdiğini»⁽¹¹⁾ kanıtladılar.

En bellibaşlı ekolojik teorileri ele alacak olursak, doğaya olan tutumun

(10) K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 32, s. 45.

(11) K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 23, s. 515.

değişmesinin makine, teknoloji ve kurumlara olan tutumda bir değişiklikten başka bir şey gerektirmediği sonucuna varan görüşle yine karşı karşıya geliriz. Böyle bir yaklaşım, sorunun devasa çapıyla bile uyum içinde değildir. Çoğu ekolojistler, bunun basit bir konu olduğunu, dengeyi sağlamak için ekonomiyi ya da yeniden düzenlenmiş bir doğaya ayarlanmasının yeterli olacağını sanıyorlar. Ama onlar şu gerçeği bile hemen hiç göz önüne almıyorlar. Kalkış noktası yalnızca insanın en basit gereksinimlerini karşılayabilecek bir üretim sistemini korumak için bile, tek başına şimdi bu, doğal bağımsız bir yenilenmeyi sağlamada doğanın olanaklarını büyük ölçüde aşıyor.

Gerçi kendini restore etme yeteneği olmasına karşın, köklü bir zayıflamasına göz yumulamayacak olan doğanın kendini yeniden yaratmasının çoktandır insan emeğinin bir amacı durumuna geldiği ana gerçek olarak kalıyor. Bunun sonucu, sözkonusu amaca varılması aynı şekilde, üretkenliğe, üretici güçlere ve bundan ötürü, uzun erimde üretimin amaçlarını belirleyen üretim ilişkilerine bağlıdır. Şöyle ya da böyle her ekolojik çözümün kendi sosyal-ekonomik önkoşulları vardır.

19. yüzyılda insan emeğinin gaddarca sömürüsü, emek yasaları ve daha kısa işgünü için savaşım bellibaşlı iyileştirmeler getirinceye kadar, onun temellerini yıkacak tehlikeli ölçülere ulaştı. Bugün yeni ve daha karmaşık koşullarda savaşım sürüyor. Kapitalist sömürü, doğaya onarılmaz zararlar veren boyutlara ulaşıyor. Sermayenin yeniden üretimi tehlikeye girdiğinde ya da iyileştirmeler kâr getirecekse, kapitalistler o zaman reformlara heves duyuyorlar. Kapitalistler, bu tür reformları, bu reformlar kendilerine zorla kabul ettirilmiş bile olsa, kendi mantıklarının «kanıtı», kapitalizmin kendi kendine islah yeteneğinin bir «kanıtı» olarak göstermeye kalkışmasalardı, zaten kapitalist olmazlardı. Ama onları yönlendiren bellibaşlı şeyler, sermayenin yeniden üretimi koşullarının kötüleşmesi ve çevreyi koruma giderlerinin «zararlar» başlığı altına girmesi gerçeğidir. Bundan ötürü, doğanın yıkımını durdurma, doğaya verilen zararı ortadan kaldırma amacı taşıyan sermayeye karşı savaşım, şu soru çevresinde yoğunlaşıyor: Bu işin yükünü, kim karşılayacak?

Konu ister emeğin yabancılaştırılması olsun, ister insan ilişkilerinin kırılması, doğanın silip süpürülmesi, demokratik hakların iğdiş edilmesi, çarpıtılması, ortadan kaldırılması ya da lütuftan çok belâ durumuna gelen teknolojik kazanımların yarattığı yeni tehlike ve zorluklar olsun, mülkiyet sorunu hep en temel sorun olarak kalıyor. Bu, yalnızca işçi sınıfı hareketi açısından doğru ve geçerli olmakla kalmıyor. Tüm belirtiler, emeğin toplumsallaştırılmasının zorunlu kıldığı üretim araçlarının toplumsallaştırılmasını sağlayacak erk ilişkilerinde temelli bir yeniden düzenleme gereğine işaret ediyor.

«Yeni sosyal hareketler»in deneyimi ve bu hareketlerin analizi, Avus-

turya'daki Marksist işçi sınıfı hareketinin bir dizi sonuca varmasına yol açıyor.

Belirli bir anda güçlerin bir araya gelişi ve mevzilenmesine bakılmaksızın, genellikle üyelerini ücretli emeğin ara katmanlarından sağlayan bu hareketin çıkışları kapitalist toplumun politik yaşamında düzenli olarak artıyor. Bu kesimler artan ölçüde işçi sınıfıyla temas geliyorlar. Birlik içinde almamalarına karşın, bu hareketler devlet tekeli sisteminin de ciddi olarak hesaba katmak zorunda kalacağı demokratik bir muhalefet gücü olduklarını göstermişlerdir. Onların ağır basan profilleri, insanlığın karşı karşıya kaldığı sorunları çözmede dev fonları serbest bırakabilecek nükleer bir felaketi önleme ve çok yanlı silahsızlanmayı gerçekleştirmede eylemlerinin ana yönü ve etkinliği bakımından muazzam bir önem taşıyor.

Kimi oldukça derin olsa da, görüş ayrılıklarına karşın, bu hareketlerle işbirliği gereği, ideolojik çalışmalarımızda buna eş düşen bir talep yaratıyor. Yaşamın her alanında, hayal ettiğimiz «özgür ufuklar»a varıncaya dek, mülkiyet ilişkilerinin etkisini ve iktidarı incelemek muazzam bir önem taşıyor. Lenin'in belirttiği gibi, kapitalist sistemin içyüzünün çok yönlü açığa vurulması, pekçok insanı değişik biçimlerde etkileyen çeşitli kötü-lüklerin ortak köklerini açığa çıkarmayı sağlayacaktır.

Genellemeler, soyutlama ve savlarda esnek olmama, pekçok insanın daha başlangıçta yalnızca silip süpüren bir formül saydığı bizim çok önem verdiğimiz temel konuların anlaşılmasını güçleştiriyor. Geniş anlamıyla kültür cephesinde savaşıma daha fazla dikkat vermek gerekiyor. Gitgide daha çok sayıda geniş insanın burjuva ahlak ve kültüründen kuş-kuya düşmesi ya da bunları reddedip yeni değerler, yeni bir yaşam duygusu araması gerçeği, bu gereksinimi daha da zorunlu kılıyor.

«Yeni sosyal hareketler»de komünistlerin anahtar bir ilkesi yaygın ölçüde kabul buluyor. Eğer kendini bir davaya adanmış hissediyorsan, harekete geçmeli, savaştan olmalı ve direnmelisin. Dünya konusunda hayale dalanlardan gelecek öğütler, hiçbir yerde saygınlık taşıyor. Değerli bir amacı elde etme ve daha verimli ve etkin biçimde nasıl hareket edileceğini gösteren eylemlere katılanlara daha fazla dikkat ve değer veriliyor.

Sınıf düşmanımız «yeni sosyal hareketler»in ortaya çıkışını «eski işçi sınıfı hareketi»nin, en başta onun devrimci partilerinin sosyal amaçlarını, önemini yitirmesinin tartışma götürmez kanıtı diye göstermeye çalışıyor. Eğer gerçekten böyle olsaydı, ücretli emekle sermaye arasındaki uzlaşmaz çelişki çoktan buhar olup ortadan kaybolmak gerekirdi. Kapitalist toplumda nerede su yüzüne çıkarsa çıksın herhangi bir çelişki, pekçok ara öğeler yoluyla da olsa, kaçınılmaz biçimde bu ana çelişkiye bağlıdır. Bu çelişkiyi çözmek için, yeni cephelerde yeni güçler ve bağlaşıklar kazanmak zorundayız.

Barışsever güçlerin sıralarında gençliğin yeri

ULUSLARARASI SEMPOZYUM ÜSTÜNE BİLGİLER

Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu ve Uluslararası Öğrenciler Birliği ile «Barış ve Sosyalizm Sorunları Dergisi»nin Barış ve Demokratik Hareketler Komisyonu Prag'da ortaklaşa olarak «Nükleer Savaş Tehdidine karşı Emekçi Gençler ve Öğrenciler» konulu uluslararası bir sempozyum düzenlediler. Raporlar, Almanya Komünist Partisi Yönetim Kurulu Sekreteri Vera Achenbach, Kıbrıs Öğrenciler ve Genç Bilim Adamları Kıbrıs Federasyonu Yürütme Komitesi üyesi Giorgos Michaelides, ve Partekiz, Komünist Gençliği Ulusal Yönetim Kurulu üyesi Francisco Felipe tarafından sunuldu.

Sempozyuma katılanlar: Donald Ramotar, Guyana İlerici Halk Partisi MK üyesi; Georg Kwiatowski, BSS Yazı Konseyi'nde Almanya Komünist Partisi'nin temsilcisi; Randolfo Banegas, Honduras Komünist Partisi MK üyesi; Stratis Korakas, Yunanistan Komünist Partisi aday üyesi; Henning Bentzen, Danimarka Komünist Partisi MK aday üyesi; Kadim Habib, Irak Komünist Partisi MK yürütme Komitesi üyesi; Niall Farrell, BSS Yazı Konseyi'nde İrlanda Komünist Partisi'nin temsilcisi; William Stewart, Kanada Komünist Partisi MK Yürütme Komitesi üyesi, Felix Dikson, Panama Halk Partisi MK üyesi; Semou Pathe Gueye, Senegal Bağımsızlık ve Emek Partisi Politik Büro üyesi ve MK Sekreteri; John Pittman, ABD Komünist Partisi MK Politik Büro üyesi; Pavel Auersberg, Çekoslovakya Komünist Partisi MK üyesi; Raja Collure, Sri Lanka Komünist Partisi MK Politik Büro üyesi; Vusizwe Seme, Güney Afrika Komünist Partisi'nin BSS Yazı Konseyi'ndeki temsilcisi; Elean Thomas, Jamaika İşçi Partisi MK Politik Büro aday üyesi; Valid Masri, Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu Başkanı; Miroslav Stepan, Uluslararası Öğrenciler Birliği Başkanı; Sergey Çelnokov, Uluslararası Öğrenci Araştırma Merkezi Müdürü; Jorge Prigoshin, Arjantin Komünist Gençlik Federasyonu MK Yürütme Komitesi üyesi; Nikolay Arabaciev, Dimitrofçu Komünist Gençler Birliği MK üyesi (Bulgaristan Halk Cumhuriyeti); Vilmos Cserveny, Macaristan Genç Komünistler Birliği MK Sekreteri; Hans Kluthe, Sosyalist Alman İşçi Gençliği içinde 12. Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali için hazırlıkların yöneticisi; Binay Wiswam, Hindistan Gençlik Federasyonu Başkan yardımcısı; Salaem Al Tamimi, Yemen Sosyalist Gençlik Birliği MK üyesi; Jose Castillo, Panama Öğrenci Federasyonu Merkez Komitesi'ne bağlı Uluslararası Komisyon üyesi; Zori Apresyan, SSCB Leninci Komünist Gençler Birliği Merkez Komitesi Yayın organı «Genç Komünist»in baş redaktörü; Viktor Kamişanov, SSCB Gençlik örgütleri Komitesi Prezidyum üyesi; Joseph Simms, ABD Komünist

Gençler Birliği Ulusal Komitesi Yürütme Konseyi üyesi; Petr Krpata Sosyalist Gençler Birliği Öğrenci Merkezi temsilcisi (Çekoslovakya); Honkore Abebe, Etiyopya Devrimci Gençlik Örgütü Merkez Komitesi Sekreteri.

Aşağıda sempozyumun gündeminin temel maddelerine dayanan görüşlerin ve değerlendirmelerin bir özetini yayınlıyoruz.

«Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisi Sorumlu Sekreteri *Pavel Auersperg* açış konuşmasında, savaş karşıtı hareketin sosyal bileşimi bakımından hiç bir zaman bugün olduğu kadar geniş olmadığını söyledi. Ve bu gençlerin barış güçlerinin başlıca bir bileşeni olması ve nükleer tehdide karşı savaşımında etkin bir rol oynamaları son derece doğaldır. Savaşlar patlak verdiğinde gençlerin ilk kurbanlar olduğu tarihin bir dersidir. Ne ki yığınsal kırım silahlarının karakteri ve emperyalizmin politikalarının ittiği nükleer yıkımın bir özelliği şudur ki, tüm kuşaklar bunların kurbanı olacaktırlar.

Nükleer tehdit evrenseldir. Bu, savaş karşıtı hareketin uluslararasılaşmasına yol açıyor. Gençler özellikle insancıl eylemler olduğu için bunlar içinde yer almaya yöneliyorlar. Öteyandan gençlerin antinükleer hareketinin aktifleşmesine onların, sosyal durumu da etki yapıyor. Sosyalist, gelişmekte olan ve gelişmiş kapitalist ülkelerdeki gençlerin savaş karşıtı savaşımı hem ortak, hem de ayrı özelliklere sahiptir. Ne ki onlar barışı, kendilerinin ve tüm insanlığın geleceğini güvence altına almak istemlerinde birleşiyorlar.

Birleşmiş Milletler Örgütü gençliği 15–25 yaş grubundaki gençler olarak tanımlıyor. 1980’de bunların sayısı 857 milyondur ve 1985’te 920 milyon ya da bir başka deyişle gezegenimiz nüfusunun %20’sine yakın olacaktırlar. 1991’de bu sayının 1 milyara ulaşacağı tahmin ediliyor.

Bugün yetişen kuşak daha önceki hiç bir devirde bilinmeyen bir derinlik ve boyutta değişimlerin, dönüşümlerin olduğu bir ortamda olgunlaşıyor. Genç insanlar, her zaman olduğundan çok daha fazla, insanlığın sorunlarını çözümlemede söz sahibi olmayı istiyorlar. Şu andaki amaç emperyalizm tarafından başlatılan silahlanma yarışını durdurmak ve geri çevirmektir. Bu, komünistlerin ve tüm öteki ilerici demokratik güçlerin amacıdır.

GENÇLER HANGİ SORUNLARLA KARŞI KARŞIYA GELİYORLAR

Sempozyumdaki raporlar ve konuşmalarda başlıca vurgu günümüz dünyasında gençliğin konumunu etkileyen evrensel etkenlerin önemi, yaşamsal hak ve çıkarları için giriştiği savaşım üzerine oldu. Gezegenimizin değişik köşelerinde gençler, emperyalizm tarafından başlatılan silahlanma yarışının, büyük kapitalistlerin bilimsel ve teknik ilerlemeyi kendi çı-

karları için kullanmalarının, uluslararası tekellerin işletmelerinde kalan artıklarla çevre kirliliğinin artmasının ve kapitalist sistemin merkezleriyle çeperlerindeki sosyal-ekonomik gelişme arasındaki uçurumun genişlemesinin etkilerini şu ya da bu dereceye kadar hissediyorlar. Burada bir tarafta emperyalizm öte yanda, sosyalizm ve tüm öteki barış ve sosyal ilerleme güçleri olmak üzere insanlığın ezici çoğunluğu arasındaki çağımızın temel çatışması ifade ediliyor.

Başta ABD olmak üzere NATO üyesi devletlerdeki emperyalist çevrelerin politikalarının kesinlikle tüm insanlık için bir tehdit oluşturduğu sempozyumdaki ortak görüşü. Sosyalist toplulukla çatışmaya ve SSCB'nin ve bağlaşıklarının barış girişimlerini bir yana itmeye yönelik çizgi uluslararası gerginliği artırmaya ve evrensel güvenliği dinamitlemeye yol açıyor.

Valid Masri, özellikle ciddi bir tehdidin, konvansiyonel ve nükleer silahlanmayı yükseltmek için askersel cephaneliklerine yeni ve daha yıkıcı yığınsal saldırı silahlarını katmak için ABD ve NATO'nun geniş kapsamlı programlarından geldiğini söyledi. Nükleer maceracılık, Washington'un uzayı silahlandırmaya, sosyalizme ve emperyalist dayatmaları kabul etmeyen halklara karşı Yıldız Savaşları planlarına yönelik çizgisine işlemiştir.

Uluslararası gelişmeler, barışın bölünmez olduğu, içindeki her unsurun birbiriyle ilişkili olduğu olgusunu doğruluyor. *Hankore Abebe* günümüzün karmaşık durumunda, dünyanın herhangi bir köşesinde meydana gelip öteki bölgelerdeki durumu doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyen ne oluyorsa gençler sürekli olarak haberdar oluyorlar. İnsanların güvenlik duydukları hiçbir bölge yok. Bu bağlamda herkes eşit ve etkileniyor, dedi.

İnsanlığın endişeleri ve ilgisinin ulaşmadığı bir «sakin cennet» bulmaya çalışmak boşunadır. *Jorge Prigoshin*, bir örnek olarak eski dünyadaki nükleer savaş tehdidinden kaçmak için Falkland'da bir ev yapmaya karar veren bir Avrupalının deneyimini anlattı. Oraya ulaşmasından çok geçmeden İngiltere ve Arjantin arasında, nükleer silahların dahi kullanılıp kullanılmamasının tartışıldığı bir silahlı çatışma patlak verdi.

Gençler bu etmenlerin etkisini, kendi ülkelerindeki sosyal-politik konumlarına, karşı karşıya oldukları problemlere ve bu problemlerin nasıl çözüldüğüne bağlı olarak farklı değerlendiriyorlar. Bu bakış açısından, sempozyumda, yetişen neslin ve onların kendi çıkarları için savaşımının sosyalist ülkelerde kapitalist dünyanın gerçeklerinden büyük bir ölçüde farklılaştığı belirtildi.

Zori Apresyan, Nikolay Arabaciev, Vilmos Cserveny, ve ötekiler sosyalist ülkelerde gençlerin tüm yaşamları boyunca barışçıl bir konuma sahip olduklarını ve barış koşullarında yaşamaya alışık yetiştiklerini söylediler.

Barış içinde yaşamak, hiç savaş bilmemek, çok iyi bir şey. Ne ki, savaşı önlemek için, barış için savaşmak gerekiyor. Sosyalist toplumlarda bu, partinin, hükümetin, devletin ve tüm halkın ortak çabasıdır. Herşey, her genç insanı pek çok şeyin kendisine bağlı olduğunun, kalıcı bir barış anavatanının güvenliği ve sosyalizmin çıkarlarını savunmak için kişisel çabasının gerekli olduğunun bilincine varması için teşvik ediyor. SSCB'de, örneğin, bu nükleer tehdide karşı protesto gösterileri ve yürüyüşlere, imza kampanyalarına katılmayı ve genç insanların barış güçlerinin kalesi olan ülkenin gücünü sağlamlaştırmak için emek alanındaki katkısını içeriyor. Sosyalizmde gençliğin bu ruhta eğitimi bütün toplumun davasıdır.

Vera Achenbach, FAC'nde genç insanların benzer bir şekilde barış koşulları altında yetiştiklerini ve savaşın anlamını bilmemeleri gerektiğini söyledi. Fakat ülkenin geleceği için, barışçıl gelişmesi için, tarihi deneyleri, örneğin Alman faşizmini yenmenin ve Avrupa halklarının özgür olmasının 40. yıldönümü gibi anma günleri aracılığıyla gençliğe taşımak zorunludur. Tarih, evrensel bir yangını önlemek için bugün ne yapılması gerektiğini anlamaya yardımcı oluyor. Geçmiş hakkındaki gerçek birçok genç insandan olumlu yanıt alacaktır, çünkü gençlerin savaştan korkuları nükleer katliamın, bir «Euroşimo» olgusunun korkunç görünümü ile daha da bastırıyor ve daha önceki kuşağın tanıdığı felaketleri aşıyor. Yine de bu savaş korkusu gençliğin büyük kesimini eylemsizliğe itmiyor, barış için savaşımında anlar hareketsizlikten kurtuluyorlar.

Francisko Filipe, Giorgos Michaelides, Valid Masri ve Miroslav Stepan, kapitalizmin genel bunalımının derileştiği koşullarda emekçi halkın ve yetişen kuşağın yalnızca barışı koruma sorunundan kaygı duymadıklarını belirttiler. Onlar yığınsal işsizlik, mesleki eğitim olanaklarının yok olmasından, kamu harcamalarının sürekli kısılmasından ve sonuçta milyonlarca vatandaşın yaşamının temellerinin yok olmasından endişe duyuyorlar. Barış için savaşımın toplumsal ilerleme savaşımının birleşmesinin artan önemi buradan kaynaklanıyor. Daha da önemlisi, yakıcı sosyal, ekonomik ve politik sorulara yanıt ararken gençler gelecek hakkında kötümserliğe teslim olmamalı, umudunu yitirmemeli ya da toplumu gerçek ilerlemeden uzaklaştıracak demagogik projelere kapılmamalıdır.

Herhangi bir devletin dış politikası iç politikasının devamıdır. *Joseph Simms* genç neslin ABD'de yetiştiği ortam üzerinde durdu. Genç Amerikalılar, sosyalizme karşı bir «haçlı seferi» çağrısı yapan, şimdye kadar görülen en büyük kampanyanın kurbanlarıdır, sosyalizmi bir «kötülük odağı» olarak gösteren propogandanın kurbanlarıdır. Şimdiki kuşak Washington'un açıkça bir nükleer savaş başlatma ve yenmekten söz ettiği bir ortamla yüzyüzedir. Bu kuşak Lübnan'a, Nikaragua'ya ve Grenada'ya karşı saldırgan eylemlerin, karşı devrim ihracının ve bir devlet terörizmi politikasının tanıklarıdır. Dahası, bu kuşak, kamu harcamalarının kısılmasından, okul harçlarının hızla artmasından, iş olanaklarının

azalmasından, iş bulmak için yorucu bir koşturmacodan ve işsiz bırakılma korkusundan, öteki herhangi bir kuşaktan daha fazla zarar görmektedir. Tamamen bu nedenle, barış için etkin bir savaşım gençler ve emekçi halkın geniş kesimleri tarafından Reagan yönetiminin iç ve dış politikasına karşı güçlü bir karşı koyuş olarak öngörülmüyor.

Tartışmalarda dış politikanın etmenlerinin gelişmekte olan ülkelerdeki gençliğin savaşımındaki etkilerine ilişkin bazı öteki konularda değinildi. *Jose Castillo* şöyle dedi: 1980'lerde ABD emperyalizminin saldırgan eylemleri ve tüm dünyadaki demokratik ve ulusal kurtuluş hareketlerine baskısını artırmasının sonucu uluslararası gerginliğin yükseldiği yeni bir durum oluştu. Gericilik, özellikle Orta Amerika'da entrikalarını yoğunlaştırıyor. Nikaragua devrimini yok etmek, Salvador yurtseverlerin işini bitirmekle tehdit ediyor. Bugün Orta Amerika daha önce hiç bir zaman olmadığı kadar emperyalizmin ekonomik şantaj politikasının ve Washington'un yarattığı militarizmin hedefi haline gelmiştir.

Jose Castillo, Panama'da barış hareketi yalnız Avrupa'daki ABD füze-lerine ve nükleer silah yarışına karşı savaşmıyor. Ülkemiz gençleri, demokrasiyi, ulusal bağımsızlığı koruma, ABD emperyalizminin bölgedeki politikasına son verme ve Panama sınırlarını ABD askersel üslerinden arındırmak için güçlü eylemleriyle dünya çapındaki barış savaşımına katkıda bulunuyorlar.

Kadim Habib, *Salim Al Tamimi*, ve *Faysal Al Meka* Ortadoğu'nun uzun süredir uluslararası gerginliğin odaklarından biri olduğunu söylediler. Bu bölgedeki gençlerin endişe duyduğu temel sorunların çözümü geniş ölçüde, İsrail'in, sırtını ABD emperyalizmine dayayarak, komşu Arap devletlere karşı açtığı saldırgan savaşın sonuçlarının kökünden yok edilmesiyle bağlıdır. Aynı zamanda Ortadoğu'da nükleer tehdit şimdi büyük önem kazanmıştır. İsrail'in şimdi yığınsal kırım silahlarına sahip olduğuna ilişkin bilgiler var. Dahası ABD'nin İtalya'da yerleştirmeye başladığı ilk vuruş silahları ve Türkiye'deki üslerdeki askeri güçleri yalnızca SSCB'yi değil, aynı zamanda Akdeniz ve Basra Körfezi'ndeki halklar da hedef almaktadır. Emperyalizm ve Siyonizm Ortadoğu'yu herhangi bir harekette bir dünya felaketine yol açabilecek bir barut fıçısına çevirdi. Bu tehlikeyi önlemek, bizim ortak görevimizdir.

Samou Pathe Gueye ve *Visuzwe Seme* sosyal-ekonomik sorunların karakteri, açlığa, hastalıklara, okuma yazma bilmezliğe karşı savaşımın ön planda olduğu Afrika ülkelerinde, gençlerin geniş bir kesiminin hâlâ barış hareketine katılmadıklarını belirttiler. Emperyalist müdahale ve gelişme hızının yavaşlaması, uluslararası gerginliğin büyümesi ve askeri harcamaların artırılmasının ve dış ekonomik yardımın azalmasının sonucu iç kaynakların azalmasının bağını göremiyorlar. Gençler, silahlı savaşım da dahil olmak üzere, doğrudan emperyalizmin, ırkçıların ve onların kukla-

ların saldırgan planlarına karşı savaşım verdiği yerlerde en aktiftirler. Afrikalı gençlerin geniş kesiminin dünyadaki genel barış savaşımına katılmalarını sağlamak Afrika'daki ilerici güçlerin önde gelen bir görevidir.

MİLİTARİZME KESİN KARŞI KOYUŞ

Dünyada kalıcı barışın sağlanması, militarizme ve saldırgan emperyalist çevrelerin ideolojisine ve politikasına karşı koymakla sıkı sıkıya bağlıdır. Sempozyumdaki konuşmacılar çağdaş emperyalizmin karakteristik bir çizgisinin dünya sahnesindeki serüvenciliği ve kapitalist yönetim altındaki bölgelerde politika alanında gericiliğin güçlendirilmesi olduğuna dikkat çektiler. Tüm bunlar gençlerin yaşamsal çıkarları ve özlemlerine ters düşmektedir. Sosyalizm ve ulusal kurtuluş güçleriyle çatışma, gerginliği körükleme çizgisi genç insanların geleceğini tehlikeye sokuyor. Yığınların protestosuna karşı politik ve manevi baskılar gençlerin bugün desteklemediği ve değiştirmek istediği düzenin korunmasına yöneliktir.

Birinci Dünya Savaşı tüm şiddetiyle sürerken V. İ. Lenin «Emperyalist burjuvazi yetişkinleri olduğu kadar gençleri de militarize ediyor» (!) diye yazdı.

Toplumsal yaşamın militarizasyonu gençlerde ahlak çöküntüsüne yol açıyor. Onlar, şiddete, sosyalizmden ve gelişmekte olan ülkelerin halklarından nefret etmeye, askerliğe hayranlığa, ve para için istenilen her yerde savaşıma hazır olmaya alıştırılmaya çalışıyorlar. Madalyonun öbür yüzü ise gençliğin bir kesiminin geleceğe olan inancını yitirdiğidir, ilgisizlik gerçeklerden kaçtığıdır. Bunların sonucu olarak, suç işleme ve uyuşturucu kullanmada hızlı bir artış vardır.

Vera Achenbach, Francisco Felipe, ve ötekiler gençliği militarize etmeye yönelik bu eğilimin bugün daha önceleri olduğundan daha açık biçimde ortaya çıktığına işaret ettiler. Gençlik militarist politikanın ilk kurbanları oluyor. Onlar sosyal güvenlik, kamu eğitimi ve ekonomik gelişmenin zararına bir şekilde hızla büyüyen askeri bütçenin neden olduğu sıkıntıların hepsini yaşıyorlar.

Fonların sürekli olarak kısılması, eğitim sisteminin bunalımını şiddetlendiriyor. *Giorgos Michaelides*, ABD'de yalnızca son on yıl içinde 157 yüksek öğrenim enstitüsünün ve 3.456 orta okulun kapandığını söyledi. İngiltere'nin bin okul ve yaklaşık 45 bin öğretmen açığı var. Hükümet bunun için para bulamıyor. Öte yandan, bilgiye ulaşmanın, eğitimin, özellikle yüksek öğrenimin bedeli düzenli olarak artıyor. Fransa'da, örneğin, her 10 öğrenciden 7'si öğrenim giderlerini karşılayabilmek için tatillerinde iş arıyorlar. Emperyalist karışmanın ve Kıbrıs'ın Kuzey kesimindeki

(!) V. İ. Lenin, *Tüm Yapıtlar*, c. 30, s. 136.

işgalin bir sonucu olarak aileleriyle birlikte onbinlerce öğrenci evlerini terk etmek ve kendi ülkelerinde göçmen olmak zorunda kaldılar.

Valid Masri ve Joseph Simms, militarizmin çok büyük sayıda genci vuran yığınsal ve sürekli işsizliğin sorumlusu olduğunu belirttiler. Eğer şimdi savaş sanayisine ayrılmış olan ödenekler sivil üretime kanalize edilseydi çok daha fazla işyeri olacaktı.

Emperyalizmin militarist politikası ve gelişmekte olan ülkelerdeki gençlerin durumu arasında doğrudan bir bağ vardır. Bu ülkelerde askeri harcamalar sürekli artıyor: 1970'lerin başlarından beri yaklaşık %150 oranında arttı ve 1983'de bu toplam 113 milyar doları buldu. *Salim Al-Tamimi, Jose Castillo, ve Binay Wiswan* ordular büyüdükçe emek kaynaklarının daha da verimsiz bir biçimde harcandığını söylediler. Bu, her şeyden önce gençleri ilgilendiriyor, çünkü silahlı kuvvetlerin omurgasını onlar oluşturuyor ve sivil alanda üretimden onlar alıkoyuluyor.

Bu tür kayıplar çoğu kez kaçınılmaz oluyor. *Randolfo Banegas, Donald Ramotar, Jorge Prigoshin* ve başkaları ABD militaristlerinin Nikaraguay'a karşı ilan edilmemiş bir savaş yürüttükleri olgusuna dikkat çektiler. Nikaragualı genç insanlar işlerini ya da eğitimlerini bırakarak emperyalist saldırıyı püskürtmek için silaha sarmak zorunda kaldılar. Birçok genç Nikaragualı Sandinist devrimi korurken canını verdi. Salvador'da, ABD'nin gerici rejime yığınsal biçimde sağladığı gelişkin cephane ve silahlar olmasaydı, bu ülkenin halkı diktatörlüğü çoktan devirmişti. Hankore Abebe, Semon Pathe Gueye ve Vusizwe Seme şuna dikkat çektiler: Etiyopya'da eğer halkın devrimci hükümeti emperyalizmin yıkıcı çabalarına ve onun gerici suç ortaklarının saldırılarına karşı koymak için çabalarını ve kaynaklarını harcamak zorunda kalmasaydı, gençler zorluklar ve sorunlardan çok daha az etkilenecekti.

Sempozyumda emperyalizmin militarist politikasının kapitalist dünyadaki gençleri de çeşitli yönlerden etkilediği belirtildi. Ancak belirgin ortak özellik son zamanlarda gittikçe daha da artan sayıda genç insanı etkileyen yaşam koşullarının hızla kötüleşmesidir. ⁽²⁾

Kapitalist toplumun politik gerçekliklerine karşı genç insanların tutumunu nitelerken konuşmacılar onların militarizme karşı eylemlerindeki artan savaşkanlığı vurguladılar.

⁽²⁾ Bu, BM istatistikleri tarafından da doğrulanıyor. İki milyar insan sağlıklı içme suyuyla sahip değil, bu nedenle bulaşıcı hastalıklara kapılıyorlar, 1,5 milyar insan tıbbın olanaklarına ulaşamıyor; 1 milyar insan yoksulluk içinde yaşıyor; 800 milyon yetişkin kişi okuma yazma bilmiyor; 250 milyon çocuğun okula gitme olanağı yok; 600 milyon kişi tam ya da kısmen işsiz; 450 milyon insan kötü beslenmenin acısını çekiyor. Bu istatistiklerin herbirinin geniş bölümü, gelişmekte olan ülkelerin genç insanlarıyla bağlıdır. (Not Red.)

Vera Achenbach, FAC'nde sendikaların ve fabrikalardaki barış girişimi gruplarının yürüttükleri çalışmaları anlattı. Böylesi gruplar, şimdi birçok büyük sanayi kuruluşunda faaliyet yürütmekte ve mavi ve beyaz yakalı işçileri, elbette gençler de içinde olmak üzere, birleştirmektedir. Silahlanma yarışını protesto ederken, bu grupların üyeleri kendi sosyal durumundan ve çalışma koşullarından yola çıkmaktadırlar. Örneğin ülke tersanelerinde, alternatif üretim adı altında sivil amaçlı üretimi savunan gruplar vardır. Birçok insan Sovyetler Birliği ile işbirliği sayesinde ve yumuşama sonucunda, büyük çelik kuruluşlarının, örneğin «Hoesch» ve «Mannesmann»ın binlerce kişi için işyerini koruyabildiklerini ilk kez bu gruplarda öğrenmektedir. Bu türden bilgiler edinmek, çalışan bir insan için büyük anlam taşımaktadır.

Miroslav Stepan ve Giorgos Michaelides, öğrenciler arasında yayılmakta olan antimilitarist duygudan söz ettiler. Bu duyguyu besleyen bir etmen, askersel hazırlıkların öğrencilerin yaşamsal çıkarlarına zarar vermesidir. Militarizmin tırmanması, demokrasiyi, kültürü ve en temel insanı; ideal ve değerleri hedef alan saldırılarla doğrudan bağlıdır ve günümüz öğrenci kuşağının yaşam için beslediği ümitleri yok etmekle tehdit etmektedir. Bu, geleneksel olarak merkezileri ve kimi durumlarda sağ kanat partilerini desteklemiş olan Batı Avrupa öğrenci hareketinin elemanları tarafından bile teslim edilmektedir.

Nükleer bir felaketin önlenmesi için öğrencilerin sorumluluk duyması sorununun, açık bir etik, duygusal yönü vardır ve aynı zamanda yalnızca moralle de sınırlı kalmamaktadır. Sergey Çelnokov, bunun doğrudan politikaya açılan bir yönü olduğunu belirtti. Bir bakıma, bu sorunda, en başta ABD'nde olmak üzere ve daha birçok öteki kapitalist ülkede de öğrenci protesto hareketinin bir tür katalizatörü olan Vietnam savaşı arasında bir paralellik çekilebilir.

Bugün İngiltere, FAC, Hollanda, Fransa, Danimarka, Avusturya, Finlandiya, ABD ve Kanada'da yükselmekte olan savaş karşıtı savaşıma öğrenciler çeşitli biçimlerde katılmaktadırlar. Yalnızca savaş karşıtı amaçlar taşıyan örgütler, koalisyonlar ve kampanyalar ortaya çıkıyor. Bunların arasında, örneğin, Nükleer Silahsızlanma için Kampüsler Amerikan Birliği ve son olarak Tıp Öğrencileri Dernekleri Uluslararası Federasyon tarafından oluşturulan Nükleer Savaşa karşı Komite verilebilir. Bir bütün olarak, bu, içindeki sol kanat güçlerin gittikçe daha aktif hale geldiği ve artan bir savaşkanlığın, politik eyleme yatkınlığın görüldüğü ulusal öğrenci birliklerinin tutumunda değişiklikleri de beraberinde getirmektedir.

Henning Bentzen, genç insanlar için savaşımalarının somut sonuçlarını görmenin önemli olduğunu belirtti. Nüfusun geniş kesimlerini kucaklayan güçlü barış hareketinin etkisi altında, Danimarka, NATO'nun, Batı Avrupa'ya (Belçika, İngiltere, İtalya, Hollanda ve FAC) orta menzilli yeni

Amerikan roketleri yerleştirme kararından gerçekten uzak durabildi. ⁽³⁾ Bu, küçük olarak adlandırılan ulusların, özellikle NATO'daki küçük ulusların, eğer uluslararası gerilimin azaltılması yönünde davranırlarsa ne kadar aktif bir rol üstlenebileceklerini gösteriyor. Danimarka barış güçlerinin başarısı, birçok öğrenci ve gençlik örgütünün yaptığı katkılara çok şey borçludur.

Stratis Korakas ve Jorge Prigoshin, Yunanistan ve Arjantin'de gençlik örgütlerinin «Ertesi Gün» filminin gösterilmesinden aktif olarak yararlandıklarını anlattılar. Nükleer tehlikeye karşı savaşıma çağıran tablolar bu filmi gösteren sinemaların girişlerine yerleştirildi. Genç militanlar filmin savaş karşıtı anlamını açıklayan bildiriler dağıttılar ve halkı daha başlamadan savaşa karşı savaşıma çağırdılar. Kısa bir süre içinde büyük sayıda imza toplandı.

Valid Masri, Francisco Felipe, Vilmos Csernveny, Binay Wiswam ve başkaları bugün DDGF'nin savaş karşıtı harekette oynadığı önemli rolden söz ettiler. Bu yıl Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu (ilerici gençliğin öncüsü) 40. kuruluş yıldönümünü kutluyor. İlk kongresinden (Londra, Kasım 1945) bu yana, genç insanların bir daha savaşın korkunçluğunu yaşamamasını amaçlayan demokratik gençliğin saygın bir örgütü haline geldi. DDGF barış, demokrasi, ulusların bağımsızlığı ve toplumsal ilerleme için faaliyet yürütüyor. Dünya Gençliği Nükleer Tehdite karşı; Barış ve Silahsızlanma için, gibi yığinsal kampanyalar örgütüyor.

DDGF'nin faaliyetinde öteki uluslararası örgütlerle, özellikle Sosyalist Gençliğin Uluslararası Birliği ile geleneksel politik temaslarda son zamanlarda (kamu dikkatini toplayan sorunlarda ortak bir tutum almak ve barışın korunması için ortak eylem yürütmek amacıyla) bir gelişme var.

Miroslav Stepan, Giorgos Michaelides, Sergey Çelnikov ve Jose Castillo Uluslararası Öğrenciler Birliği'nin öğrencileri barış savaşımına çekmedeki rolünden söz ettiler. Son kongresinin kararı üzerine UOB, «Öğrenciler Barış için, Nükleer Savaşa karşı» belgisiyle dünya çapında bir kampanya başlattı. En büyük kapitalist ülkelerdeki kimi öğrenci örgütlerinin UOB'nin üyesi bulunmaması olgusunun bu çalışmayı enleleyip engellemediği soruldu. Yanıt olarak, *Miroslav Stepan*, bunların aslında UOB ile aktif biçimde işbirliği yaptıklarını, kendilerine sunulan belgeleri tartıştıklarını ve UOB ile karşılıklı heyetler gönderdiklerini belirtti. Örneğin, yaklaşık dört milyon üyesi bulunan Amerika Birleşik Devletleri Ulusal Öğrenciler Derneği, öğrencileri nükleer tehditin ortadan kaldırılması için ortak eyleme çağıran ABD öğrencilerine Açık Mektup için olumlu yanıt verdi.

⁽³⁾ Bu, ilgili kararlar Folketing'den (Danimarka parlamentosu) geçtikten sonra yapıldı. Bu kararlar Danimarka'nın bu roketlerin yerleştirilmesi için NATO'ya yapması gereken ödemeleri reddetmesine kadar uzanıyor.

Mevcut durumu çözümlerken, *Hans Kluthe, Elean Thomas, Nikolay Arabaciev, Viktor Kamişanov* ve başkaları, «Euroroket»lerin yerleştirilmesine başlanmasıyla ortaya çıkan koşullarda, savaşa karşı olan genç insanlar için uzun erimli bir eylem programı oluşturulması görevinin olağanüstü önem kazanmakta olduğunu belirttiler. Buna, «Antiempyalist dayanışma, barış ve dostluk» belgisi milyonlarca genç için anlamlı olan ve özellikle Hitler faşizmi ve Japon militarizmi üzerindeki büyük zaferin 40. yılı olan yılda toplanan 12. Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali önemli yardımda bulunacaktır. Demokratik gençlik, İkinci Dünya Savaşı'nda, gezegenimizde barışın egemen olması için canlarını verenlerin önünde saygıyla eğiliyor.

Dünya uluslar topluluğunun gezegenin geleceği için duyduğu ilginin ifadesi olarak, BM, 1985'i Uluslararası Gençlik Yılı olarak ilan etti. *Giorgos Michaelides, Zori Apresyan* ve başkaları bu davranışı zamanında ve anlamlı olarak değerlendirdiler. Uluslararası Gençlik Yılı'nın belgisi – «Katılım, gelişme, barış!» – gençliğin barış, uluslar arasında dostluk ve işbirliği savaşımında oynadığı rolün artırılması için duyulan nesnel gerekliliği yansıtıyor.

GERİCİLİĞİN KARŞI SALDIRISI

Sempozyumda genç insanların kazanılması için yürümekte olan ideolojik savaşımın çeşitli yönleri üzerinde dikkatle duruldu.

Konuşmacılar, gericiliğin genç insanları kendi etkisi altına almak amacıyla görülmelik bir antikomünist, antisovyetik kampanya örgütlediğini belirttiler. Bu kampanyanın orkestra şefi ABD'deki en gerici emperyalist çevrelerdir. Bu, günümüzün en canlı sorunu, barış mı savaş mı sorununda çok canlı biçimde görülmektedir. SSCB'nin ve öteki sosyalist topluluk ülkelerinin, silahlanma yarışının sona erdirilmesine, uluslararası durumun iyileşmesine götürecek sayısız barış girişimini görmezden geldiler ya da kasıtlı olarak çarpıttılar. ABD ve NATO'nun askersel hazırlıkları ve insanlık düşmanı Yıldız Savaşları planları, «Sovyet askeri tehditi»ne karşı bir dengeleme unsuru olarak sunuluyor. Tekelci basın, halkların emperyalist dayatmacı politikaya karşı yaygınlaşan direnişine «Moskova'nın komplosu» ve «komünist ajanların oyunları» etiketini yapıştırıyor. Tüm kıtalarda hız kazanan savaş karşıtı harekete katılanlar «dışardan yönetilen kuklalar» olarak karalanıyor.

Bu tür yalanlar televizyon ekranlarından, radyo gazete ve dergilerden her gün yayılırken, kapitalist ülkelerin genç insanları kimi zaman ne olup bittiğini anlamakta zorlanıyorlar. Doğru bilgi edinmenin önü, maharetle yapılan antikomünist propaganda tarafından tıkanıyor. Gençliğin bir bölümünün bu propagandanın yaydığı streotiplerin etkisi altında bulunmasına bu nedenle şaşılmalıdır.

Sempozyuma katılan konuşmacılar genç insanların sorduğu politik ve ideolojik sorulara kesin ve inandırıcı yanıtların getirilmesinin daha da önem kazandığına işaret ettiler. Günün temel sorusu şudur: Barışı kim tehdit ediyor?

İster roketler, isterse de insan hakları söz konusu olsun, bu çalışmayı bütün gücümüzle yürütmeye çalışıyoruz, dedi *Stratis Korakas*. Genç insanlarla konuşurken, sosyalist ülke insanları açısından da, yaşamın bizler, Yunanlılar kadar değerli olduğunu söylememiz, karşılıklı anlayışın yolunu açıyor. Sovyetler Birliği'nin nükleer silahlara ilk başvuran ülke olmama yükümlülüğünü aldığını, böylesi silahlara sahip olmayan, bunları üretmeyen ve topraklarında nükleer silaha sahip askersel üsler bulundurmeyen ülkelere karşı böylesi silahları kullanmayacağını açıkladığını anlatıyor. Henüz bu örneği izleyen kapitalist ülke yoktur. Kendi deneyimimizden kalkarak, geniş açıklayıcı çalışmanın halkın düşüncesinin oluşması ve gelişmesi sonucunu verdiğini söyleyebiliriz.

Konuşmacılar, emperyalist gericiğin stratejisindeki değişikliğe, gençliğin barış hareketine katılımını sınırlandırma çabalarına dikkati çektiler. Daha önceleri, emperyalistler, savaşı ve bunun için hazırlığı haklı göstermeyi başlıca görev sayıyorlardı. Şimdi, buna paralel olarak, barış hareketinin yönünü değiştirmeyi, ona yeni hedefler dayatmayı, ya da sözde işe yaramaz hale gelmiş olan hareketi yeni bir hareketle değiştirmeyi amaçlıyorlar. Bu «düzeltme»nin başlıca anlamı, savaş karşıtı eylemlerin aktif politikanın dışına çekilmesi ve «süper güç»lerin basitçe mahkum edilmesi ile yetinmesidir. Başka bir deyişle, genç insanların «barışı kim tehdit ediyor?» sorusunu bırakmaları önerilmektedir. Bu, uluslararası gerilimin artmasının tek başına sorumlusu olan emperyalizmin üzerindeki baskının aşındırılması demektir. Bu türden çabaların geri püskürtülmesi için, gençliğin tüm bölüklerinin barış hareketine katılımını artırmak gerekiyor.

Vera Achenbach, FAC'deki genç insanların düşüncesinde dikkatle çözümlememiz gereken etmenler var dedi. Örneğin, genç insanlar burjuva yaşam biçiminin tamamen ticari normlarını benimsemiyor ve başka değer ve ahlaki ölçütler arıyor. Tutucu güçler, gençliğin bu özlemlerini kullanmak için her çabayı gösteriyorlar. Örneğin, FAC'de genç insanların toplumun gelişmesine yeni bir şeyler katma isteminin ve devletten bir şey beklememelerinin, düşüncelerinin gerçekleşmesi için hiçbir harcamaya yapmasını talep etmemelerinin iyi bir şey olduğunu açıklıyorlar. Bunun söylenmesinin tek nedeni, sağ kanat unsurların devlet fonlarını sosyal-ekonomik gereksinimlerin aleyhine olarak Bundeswehr ve NATO'nun gereksinimlerine öncelik vererek dağıtmalarıdır.

Vera Achenbach, değerlere ve ahlaka ilişkin savaşın alanını tutuculara, Yeşillere ya da alternatifçilere terkedemeyiz diyerek sözlerini sür-

dürdü. Barış hareketini, halkın toplumsal protesto hareketini geliştirmek ve aynı zamanda büyük ideallerimizin propagandasını yapmak, bunları açıklamak, gençlerle birlikte daha iyi bir gelecek için savaşımı yürütmek, komünistler olarak bizim misyonumuzdur. Şöyle bir örnek vereyim. Geçen yıl, FAC tarihinin en geniş çırak direnişi oldu. İlk defa bir eylem haftası, lise öğrencileri, üniversite öğrencileri ve genç işçiler tarafından ortaklaşa yürütüldü. Başarılmış olana dayanarak, şimdi gençliğin içinde bulunduğu koşulları kabul etmemesinin pasifleştirilmesi yerine büyük-küçük protesto eylemlerine dönüşmesi için, üniversitelerdeki ve öteki öğrenim kurumlarındaki ve aynı zamanda sanayi kuruluşlarındaki çalışmalarımızı artırmamızın canalıcı olduğunu hissediyoruz.

Francisco Felipe, Portekiz’de sağ kanadın gençliğin gerçekte zorluklarla karşı karşıya olduğunu, ama bunların yakın gelecekte yokolacağını söylediğini anlattı. Aynı zamanda genç insanlar arasında tüketici duyguları teşvik ettiklerini, onlara geleceğe ilişkin boy ümitler verdiklerini belirtti ve şöyle devam eddi: Biz buna şiddetli bir açıklayıcı çalışma ile yanıt veriyoruz. Sonuç nedir? Sağ kanadın ideolojik kampanyasının suya düştüğünü anlamak için genç Portekizlilerin demokratik hareketinin yükselen faaliyetine bakmak gerekiyor. Genç insanlar gittikçe daha örgütlü hale geliyor ve bunların daha büyük bir bölümü yeni, demokratik bir politika için eylemlerde yer alıyor. Bu, daha önceleri bireysel tutum alan ve savaşımdan uzak duranlar için de geçerlidir. Bu, gençlik hareketinin işsizliğe karşı ve barış için ulusal çapta yığınsal eylemler örgütlemesini olanaklı kılıyor.

KOMÜNİSTLER GENÇLERLE, GENÇLER KOMÜNİSTLERLE

Sempozyumda tüm sınıfların ve politik partilerin gençliğin desteğini kazanmaya çalıştıkları belirtildi. Komünistler genç insanların sınıf bilinci, yaşamda aktif bir yer, dünyadaki gelişmeler konusunda geniş bir bakış açısı ve derin demokratik inançlar kazanmalarına yardım etmeyi kendi görevleri olarak görmekte idiler.

Gençlerin ve öğrencilerin politik yaşamda oynadıkları rol düşünüldüğünde, komünistler gençleri nükleer savaş tehditine karşı savaşımında etkin bir güç olarak görüyor ve onların birçok durumda kanıtladıkları potansiyellerine inanıyorlar. Bu potansiyeller sonuna kadar değerlendirilmiş olmaktan uzaktır. Savaş karşıtı hareket açıktır ve herkesi kabul etmeye hazırdır. Değişik görüşlerden gençleri birleştirmektedir. Ancak tüm öteki toplumsal hareketler gibi açık-seçik amaçlara ve bu amaçlara nasıl ulaşılacağı konusunda net bir anlayışa sahip olmalıdır. Böylece, komünistlerin genç insanların savaş ve barış konularında sınıf bilincinin gelişme-

sinde günümüz politik sorunlarına bilimsel, diyalektik bir yaklaşım edinmelerine yardımcı olmalarının ne kadar önemli olduğu ortaya çıkıyor. Savaş karşıtı harekette komünistlerin amacı, genç barış savaşçılarına işte böyle bir eğitimin verilmesidir.

Barış içinde yaşamının zorunluluğu ile harekete geçen kapitalist ülkelerdeki artan sayıda genç insan, kendilerini barış güçleri ile bir görüyorlar. Ancak ana toplumsal güç, işçi sınıfıdır, emekçi yığınlarıdır. Şu ya da bu ülkede proleter olmayan tabakaların özellikle öğrencilerin savaş karşıtı harekette katalizatör rolü oynadığı durumlar olmuştur. Ne ki, deneyim, hareketin daha da gelişmesinin işçi sınıfından, çalışan genç insanlardan aldığı desteğe bağlı olduğunu inandırıcı biçimde göstermektedir.

Sempozyumda barış savaşçılarının işçi sınıfı ile birliğinin günümüzün başlıca görevi olduğu vurgulandı. Tüm başarılarına karşın, savaş karşıtı hareketin kimi zayıflıklarının nedeni böylesi bir birliğin yeterince sağlanamamasıdır.

Vera Achenbach, Alman Komünist Partisi'nin, işçi sınıfının büyük ideallerine ve faşizme karşı savaşımın tarihsel deneyimine dayanarak, neonazizmi, intikamcılığı ve hükümetin yabancı işçilere karşı ayrımcı politikasını teşhir ederek gençlikle karşılıklı ilişkiye girdiğini anlattı. Komünistler Marksist derneklere (Alman Sosyalist Genç İşçileri ve Marksist Spartaküs Öğrenciler Birliği ve Genç Piyonerlerin Sosyalist Örgütü'ne) yardım etmeyi, genç insanlarla çalışmalarında başlıca amaç olarak almayı kesin bir ilke yapmışlardır. AKP üyeleri bu örgütlerde çalışmaktadır. Bu olmadan parti, gençler arasında başarılı olamaz. Yeni üyeler en başta gençlik birliklerinden akmaktadır. Komünistlerin önündeki görev bu safalarda maksimum saygınlığı kazanmaktır. Bu örgütlerin yönetiminin bileşimine bir göz atmak bu konuda bir sorun olmadığını anlatacaktır: Genç Komünistler bu örgütlerin motoru, hareketlendirici gücüdür.

Joseph Simms, ABD Komünist Partisi'nin gençlik örgütlerini güvenilir bir politik yardımcı olarak gördüğünü söyledi. Geçer yıl gençliğin sorunları üzerine yapılan bir parti konferansı, ABD Genç Komünistler Birliği'nin seçim kampanyaları sırasındaki militan katkısını belirtti. Partinin işe koşan bir gücü olan bu Birlik'in yardımı olmaksızın, komünistler birçok eyalette aday yazımını sağlayamazdı. Konferans gençlik örgütünün güçlendirilmesinin ve basının yaygınlaştırılmasının yol ve araçlarını belirledi. Birliğin ikinci kongresi gelecek yıl yapılacak. Komünist Partisi bunun hazırlıklarında yardımcı oluyor.

Stratis Korakas, Yunan komünistlerinin genç insanları ulusal ve uluslararası işçi sınıfı hareketinin kahramanca gelenekleri ile nasıl eğittiklerini anlattı. Sonuç olarak, genç işçi ve öğrenciler barış ve halkları için gittikçe

daha fazla ortak harekete giriyorlar. Gençler, Yunanistan'daki ABD ve NATO üslerinin sökülmesi için harekette aktiftirler. Bu hareket toplumun geniş kesimlerinin temsilcilerinden oluşan bir komite tarafından yönetilmektedir. Ayrıca komünistler ve gençler Batı Avrupa'ya yeni ABD nükleer füzelerinin yerleştirilmesine karşı yüzbinlerce imza topladılar. Başlangıçta bu öyle geniş bir hareket değildi, ancak bugün işçilerin ve köylülerin çoğu, Yunanistan Komünist Gençliği'nin her üyesi, «Pershing-2» ve «Cruise» ракетlerinin nasıl bir tehdit oluşturduğunu biliyorlar.

Henning Bentzen, Genç Danimarkalıların barış hareketine nasıl katıldıklarından sözetti. Komünistlerin bu yönde yaptıkları yorulmaz günlük çalışmalar sonuçlarını veriyor. Silahsızlanmaya ilişkin sayısız tartışma, ABD ракетlerinin Avrupa'dan çekilmesi ve Kuzey Avrupa'da nükleer silahlardan arındırılmış bölge yaratılması için harekete daha çok genç insanı çekiyor. Danimarka'da bu hareket nüfusun birçok tabakasını kucaklıyor. Dünya Barış Konseyi, Danimarka kamuoyunun Dünya Barışsever güçlerinin Kongresi'nin 1986'da Kopenhag'da yapılması çağrısını destekledi. Ülkenin komünistleri ve gençleri bu kongrenin hazırlanmasında aktif yer alacaklardır.

Vusizwe Seme, ırkçı devletteki egemen karmaşık koşullarda Güney Afrika Komünist Partisi ve genç insanların nasıl ortaklaşa çalıştıklarını örneklerle anlattı. Genç insanların kahramana gereksinimi vardır ve Güney Afrika'da bunlardan biri Salomon Mahlangu'dur. ⁽⁴⁾ Komünist Partisi, halkın dikkatini, onun halkı için gösterdiği kendini adamışlığa çekiyor ve binlerce genç insan onun yerine savaşçıların sıralarına katılıyor. Komünistler sürekli olarak «beyazlara karşı» eylemlerle, ırkçılığa karşı eylemler arasındaki farkı açıklıyorlar. Bu çalışma somut ürünlerini veriyor, gidererek daha fazla sayıda beyaz genç Afrikalılara karşı haksız bir savaş yürüten ırkçı orduda görev yapmayı reddediyor ve artan sayıda bilinçli devrimci partiye katılıyor.

Semon Pathe Gueye, genç insanlarla çalışırken doğru bir tutum alınması gerekli olduğunu belirtti. İşsizliğe karşı, eğitimin demokratikleşmesi ve gençliğin yetiştirilmesine daha geniş olanakların ayrılması için savaşımında, Senegal Bağımsızlık ve Emek Partisi, bunları gençlerin politik bilincinin geliştirilmesinin bir koşulu olarak görüyor. Savaşım süreci için-

⁽⁴⁾ Salomon Mahlangu (1959–1979), Güney Afrikalı bir yurtsever ve kahraman. BM Güvenlik Konseyi'nin ve dünyadaki birçok ülke hükümetinin af başvurularına karşın, Güney Afrika hükümeti tarafından, ulusal kurtuluş hareketine katıldığı gerekçesiyle Pretoria zindanlarında idam edildi. İdam edilmeden önce, son kez annesine yazdığı mektupta bu genç şöyle diyordu: «Benim kanım özgürlük meyvalarını taşıyacak ağacı sulayacaktır. Halkıma onları çok sevdiğimi ve savaşıma devam etmeleri gerektiğini söyle.» Tanzanya'daki bir üniversite bu yurtseverin adını taşımaktadır. (Not Red.)

de, ülkenin karşı karşıya geldiği zorluklarla silahlanma yarışı, emperyalizmin ve yeni sömürgecilerin uluslararası gerginliği körüklemedeki çıkarları arasında varolan bağı anlamaya başlıyorlar. Alboury Ndiaye ⁽³⁾ Demokratik Gençlik Birliği, partinin aktif yardımcısıdır.

Donald Ramotar, Guyana İlerici Halk Partisi ile onun gençlik seksiyonu, İlerici Gençlik Örgütü'nün tarihinin birbirine sınıksız bağlı olduğunu anlattı. İGO, partinin ortaya çıkmasından kısa bir süre sonra, sömürgecilğe karşı savaşımın yükseldiği bir zamanda kuruldu ve sonuçta Guyana'nın bağımsızlığını kazanmasına da önemli bir katkıda bulundu. Partinin değişmez önderliği ile, Guyana gençliği, demokrasi, toplumsal ilerleme ve dünya barışı için savaşımında adımlar attı. Barış için bisiklet yarışları, savaş karşıtı düşüncelerin yayılması ve dikkatin günün yakıcı sorunları üzerine çekilmesi amacıyla düzenli olarak yapılmaktadır.

Sempozyumda, gençliğin uluslararası dayanışma ruhunda yetiştirilmesinin onların politik faaliyetlerinin artırılmasının başlıca bir yolu olduğu belirtildi. Bu alanda birçok etkin örgütlenme biçimleri vardır. Bunlardan biri, Nikaragua'ya yardımda bulunmak üzere gençlik ekiplerinin gönderilmesidir. Geçen yıl yalnız Arjantin'den 120 genç komünist Nikaragua'ya gitti. DAC, Yunanistan, ABD, FAC, Avusturya, Hollanda, Finlandiya ve öteki ülkelerden birçok gönüllü Managua'ya hasata ve çeşitli sivil amaçlı projelerin yapımına yardımcı olmaya gittiler.

Niall Farrell, İrlanda Komünist Partisi'nin İrlanda Komünist Gençliği'nin Nikaragua'da yeni okulların kurulması için bir fon toplamaya başlanması yönündeki girişimlerine verdiği destekten söz etti.

Gençliğin uğraşları ve ilgileri, onları yalnızca nükleer savaş tehdidine karşı savaşımında bir bağlaşıklık olarak değil, aynı zamanda insanlığın parlak idealleri adına dünyayı yeniden biçimlendirmede de bir bağlaşıklık olarak gören komünistler için büyük değer taşımaktadır.

Tartışmayı toparlayan «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisinin Barış ve Demokratik Hareketler Komisyonu Başkanı *Roland Bauer*, sempozyumun tüm konularına ilişkin geniş bir sorunlar yelpazesi üzerinde yararlı

(3) Alboury Ndiaye, 19. yüzyılın ikinci yarısında yaşamış olan bir Senegal ulusal kahramanı. Sömürgecilğe karşı savaştı ve Afrika halklarının birliğini ve bağımsızlığını savundu. Senegal, Moritanya, Mali ve Nijer topraklarında işgalcilere karşı savaştı ve bu savaşlardan birinde öldürüldü. Burjuva tarihinin unuttuğu bu yurtsever, adını gençlik örgütüne veren Senegal Bağımsızlık ve Emek Partisi tarafından halkın anısındaki yerine kazandırıldı. (Not Red.)

bir görüş değiş tokuşu olduğunu belirtti. Özellikle uluslararası yaşamın başlıca bir etmeni haline gelmiş olan savaş karşıtı harekete gezegenin genç insanlarının aktif katılımına ilişkin sorunlar ayrıntılı biçimde ele alındı. Bütün dünyadaki genç insanlar açısından, barış için savaşmak, silahlanma yarışına bir son vermek, yumuşamayı güçlendirmek, farklı toplumsal sistemlere sahip devletler arasında barış içinde yanyana yaşama ilkelerinin pratiğe geçirilmesini sağlamak, insanlığın toplumsal ilerlemesi için savaşı toplumun yaşamının dışına çıkarmak demektir. Bu amaç demokratik gençler ve ilerici öğrenciler tarafından açıkça görülmektedir.

Orta Amerika'da çatışan iki çizgi

Orta Amerika'da durum tehlikeli bir biçimde gerginleşmiştir. Birleşik Amerika'nın burada Vietnam benzeri kanlı bir serüvene başvuracağı tehdidi, hergün artıyor. Washington, altkıtada Moskova, Havana ve uluslararası komünizmin «entrikaları» üstüne ve aynı zamanda Nikaragua sözde komşu ülkelerin ve ABD'nin güvenliğini tehdit ediyormuş, «devrim ihracı» ile uğraşıyormuş gibi iftira dolu uydurmalarıyla sorumsuz eylemlerini haklı göstermeye çalışıyor. Beyaz Saray hatta bu gerekçelerle Nikaragua'ya ekonomik-ticari abluka ilan etmiştir.

Orta Amerika'daki bu derin bunalımın gerçek nedenleri nelerdir? Oluşan durumdan nasıl çıkılabilir? Bu sorunlar derginin Latin Amerika ve Karayipler bölgesi ülkelerinin sorunlarıyla ilgili komisyonunun örgütlediği ve diğer bölgelerden kardeş parti temsilcilerinin davet edildiği «yuvarlak masa» toplantısında tartışıldı.

Tartışmaya katılanlardan Küba Komünist Partisi MK üyesi Raul Valdes Vivo'nun hazırladığı aşağıdaki yazıda, yapılan görüş değiş tokuşlarında ele alınan konular özetleniyor ve kimi sonuçlar çıkarılıyor.

Tüm konuşmacıların dile getirdikleri görüşler, çatışmanın köklerinin ABD'nin kendisine bağımlı Orta Amerika ülkelerine karşı izlediği emperyalist politikada yattığı ana görüşünde toplanıyor. Yoksulluk, cahillik, açlık, ölüm olaylarının çok yüksek düzeye ulaşması buradaki halk yığınlarının yazgısı olmuştur. Hatta yerli burjuvazinin, orta sınıflarının çıkarları bile önemli ölçüde zedelenmiştir. Bunun baş suçlusu Kuzey Amerika tekelleri ve bunların beslediği kanlı diktatörlüklerdir. Sosyal baskı ve politik eşitsizliklerin aşırılığı, devrimci durumun oluşmasına götüren bunalımın ana nedenleridir.

F. Castro yoldaşın sözleriyle, anakarada ülkelerin «artık yeni sınırlamalarla ve kısıtlamalarla boyun eğemeyecekleri» (!) öylesi politik, ekonomik ve sosyal bir durum oluşmuştur ki, genel olarak Latin Amerika ile eşit haklı ilişkileri reddeden Washington, sıkıca sarıldığı egemenlik politikasını büyük bir inatla sürdürüyor. Bugün o, dünkü karşı koyuşları ve yeni devrimci süreçlerinin oluşmasına yol açan benzer girişimleri unutarak Ni-

(!) F. Castro La Impagable denda extrana de Amerika Latina y del Tercer Mundo, como pour y debe ser cancelanda y la urgente necesidad dal Nuevo Orden Económico Internacional. Havana 1985, s. 8.

karagua ve Salvador halklarını «cezalandırmakla» tehdit ediyor. Başka bir deyişle, Birleşik Amerika başgösteren bunalımı yeni işgalcilerin «arka bahçemiz» diye aşağılayıcı bir dille andıkları Orta Amerika'da «statü-koyu» koruyacağını ümit ederek, devlet terörizmi yöntemleriyle çözmeye çalışıyor.

Tartışmalara katılanlar, Beyaz Saray'ın ileri sürdüğü altıktadaki olaylarda «komünizmin ilişkisi» iddialarının gülünçlüğünü belirttiler. Latin Amerika'da işgaller ve yolsuzluklar tarihinin komünizmin dünya anlanına çıkmasından, özgür Küba'nın ve devrimci Nikaragua'nın kurulmasından çok daha önce başladığını anımsattılar.

SOSYAL VE EKONOMİK KOKENLER

Konuşmacılar, hergün Orta Amerika'nın çoğu ülkesinde ekonomik yaşamın ABD büyük sermayesinin denetlediği uluslarötesi tekellerin emrinde olduğunu belirttiler. Hatta tekellerin bölgedeki yatırımları görece mütevazî ⁽²⁾ olsa bile, bu yatırımlar onlara yaşamın tüm alanlarını denetleyen egemenlik kurma olanağı sağlıyor. Tartışmalarda da vurgulandığı gibi, bu durum yerli burjuva-tarım oligarşisinin emperyalist şirketlerle hiçbir zaman rekabete girmemesi, yalnızca onların genç ortakları rolünü üstlenmesiyle açıklanıyor. Bundan başka, Orta Amerika'da diğer kapitalist ülkelerin belirgin bir varlığı da hissedilmiyor. ABD şirketleri ise, Avrupa'lı rakiplerini Karayipler bölgesinden oldukça kolay uzaklaştırabiliyorlar.

Orta Amerika ülkelerinin tarım ihracı, maliye, maden üretme ve işleme sanayi, turizm vb. zayıf ekonominin tüm ana kolları somut olarak uluslarötesi tekellerin elinde bulunuyor. F. Dixon'un (Panama Komünist Partisi) belirttiği gibi, Panama kanalının ve onun bitişiğindeki bölgenin ABD'nin dış ticaret hacminin yarısının ve ihraç ettiği petrolün dörtte birinin tranzit geçişi için kullanıldığı unutulmamalıdır. Bundan başka, buraya yatırılan her dolar ABD'li patronlarına 7 dolar dolayında kâr sağlıyor. Dünya ölçülerine göre bu, olağanüstü yüksek bir düzey demektir. Bu, ucuz işgücünün amansızca sömürsüyle sağlanıyor.

Tartışmalara katılanlardan birçoğunun da belirttiği gibi, iç pazarın darlığı, yerli sermayenin yoğunlaşmasının düşük düzeyde olması ve tek yanlı gelişme, bir yandan dış sermayenin oldukça sınırlı akımı, öte yandan ABD şirketlerinin küçük yatırımlara karşı ekonominin öncü dalları üzerinde hızlı bir biçimde tekelleri denetimi sağlama gibi, ikili bir olgu

(2) 1980 yıllarına doğru ABD'nin Orta Amerika devletlerindeki yatırımları, ABD'nin genel olarak Latin Amerika'daki doğrudan katkılarının yalnızca % 2,3'nü oluştuyordu.

doğurmuştur. *J. A. Riva Tavarez*'in (Dominik Komünist Partisi) dediği gibi, günümüz aşamasında geri kalmışlığın nedenleri, emperyalizmin gaddarca baskılarında yatıyor. Hem de tam egemenlik küçük bir güçle elde ediliyor.

Görüşmelerde, uluslarötesi tekellerin varsayım olarak ya ılımlı yatırımlardan yüksek karlar elde etme yoluna devam etmek ya da bundan vazgeçerek Orta Amerika devletlerine, yerli burjuvazinin hayal ettiği ekonomilerini modernleştirme izni vermek gibi bir seçenekle karşı karşıya geldikleri belirtildi. Ancak pratikte böyle bir ikilem yoktur, sömürücü, sömürücü olarak kalıyor ve hiç bir zaman doymak bilmiyor, tekeller, çıkarlarına uygun olan durumu korumak için ellerinden geleni yapıyorlar.

Bundan ötürü de, 60'lı ve 70'li yıllarda kısa süren sanayileşme süreci beklenen sonuçları vermemiş, ulusal burjuva temsilcilerinin genel olarak ülkelerinde üretim düzeyini yükseltme çabaları da bozguna uğramış, bunlar teknoloji teslimi ve mali sistem yolunun kullanılması da içinde «geleneksel» yöntemler yoluyla uluslarötesi tekellerin egemenlik alanına çekilmişlerdir. Ortaya çıkan sonuçlar çok acıklıdır. Orta Amerika'nın artık 1983'te dış borçlarının toplamı 11 milyar doları aşmış bulunuyordu. Orta Amerika bu borcu ödeyecek güçte değildir. Eşitsiz değiş tokuş, yüksek faizli krediler döviz kaybı, dalar kurunun yapay olarak yükseltilmesi sonucunda durum san derece karmaşıklaşmıştır. Borçluları etkilemek için güçlü manivelalara sahip olan emperyalist kuruluşlar, bunları sürekli ABD'li «hayırseverlere» avuç açmaya zorluyor, dolayısıyla bu da ulusal ekonomiyi boğan ilmiğin daha kuvvetli bir biçimde sıkılmasına yol açıyor.

Bununla ilgili olarak *D. Ramotar* (Guyana İlerici Halk Partisi), Başkan Reagan'ın sözümona «Karayiplier girişimi»nin ⁽³⁾ Birleşik Amerika'nın ekonomik, politik ve askersel denetimini hızlandırmayı amaçladığını hatırlattı. Hatta, Washington'un önünde yaltaklık yapan hükümetler bile, sözkonusu planın hiçbir şey vermediğini kabul ediyorlar.

Emperyalizm uzunca bir dönem kendi kurbanlarını, bunlara ne gibi «yarar» sağladığına «inandırmak» için en küçük bir kaygı bile göstermedi. Görüş değiş tokuşu sırasında ABD'nin, tüketim mallarının büyük bir bölümünü dışardan sağlayanları ihracatçı devletlere dönüştürmek için (oysa bunlar bu malları çok daha önceden kendileri üretebilirlerdi) «büyük isteği» olduğu fikri aşılacak istendiği belirtildi. Sömürge Puerto Riko örneğinin de gösterdiği gibi, insanların sağlığı ve çevre kirliliği açısından zararlı olan üretimin buraya yerleştirilmesi söz konusudur. Bu «içten istek» kof bir sestir. Washington'da alt kıtada üretilen ürünlerin büyük bir bölümünün gümrük vergisinden serbest bırakılacağı üstüne büyük bir tantanayla kabul edilen karar, yerli sanayinin bunalım içinde olması ve hem miktar ve hem de fiyat bakımından onu Kuzey Amerika pazarında

⁽³⁾ Bak: C. Jagan, Karayiplierde gerginlik ocağı Barış ve Sosyalizm sorunları, 1983, No 8.

rekabet edecek duruma getirecek bir üretim elde edecek gücü sahip olmaması nedeniyle pratikte gerçekleşmiyor.

Tartışmalara katılanların da belirttikleri gibi, yukarıda ele alınan faktörler Orta Amerika ve Karayipler bölgesinde patlamaya hazır bir durumun oluşmasına yol açmış, hoşnutsuzluğun hızla artmasına ortam yaratmıştır. Bir kutupta dağlar gibi zenginlik yığılıyor bunun arada aslan payını yabancı sermaye alıyor, «artıklar» ise ulus düşmanı oligarşinin kasalarında yatıyor; diğer kutupta halk yığınlarını sürekli takip eden yoksulluk hüküm sürüyor. Birleşmiş Milletler'in Latin Amerika Ekonomik Komisyonu'nun (LAEK) Orta Amerika'daki gelir dağılımı üstüne yayınladığı veriler, yürekler acısı durumu, içinden çıkılmaz sefaleti ve insanı hayretler içinde bırakan zıtlıkları sergiliyor. 1980'de nüfusun beşte biri ulusal gelirin yalnızca %4'nü, bu arada karşıt sosyal kutubun eşit sayıdaki nüfusu ise %57 oranında bir pay almıştır. Bu on yıllığın başlarında Orta Amerikalıların %60'ı aşırı derecede fakirlik koşullarında yaşıyordu, tarım kesiminde ise benzeri göstergeler %70'i buluyordu. O günden bu yana durum daha da kötüleşti. Demek oluyor ki, emekçilerin ezici çoğunluğu için ekonomik ilerlemenin ürünlerinden yararlanmanın yolları kapalıdır.

Örneğin, Haiti'lilerin yığınsal bir biçimde ABD'ne göçü başka türlü nasıl izah edebilir? Gemi kazalarına, gizli insan taşıyan (bir çok durumlarda zavallı insanlar gemilerden açık denize atılıyordu) tüccarların yalanlarına, özlemini çektikleri «cennetin» yerine kendilerine cehennem hazırlanmasına, göçmen kamplarına yerleştirilmelerine, baskıya uğramalarına, iş ve başlarını sokacak bir yerin kendilerine kesinlikle sağlanmasına karşın bu insanları bu yola zorlayan neden nedir? Son on yıl içinde Haiti'de (yaklaşık 5,5 milyon nüfusu var) açlıktan 500 bin kişi öldü. Bu ülke, gayri safi ulusal gelir bakımından, Honduras bu göstergede kendisi ile rekabet etse de, dünyada son sıraları işgal ediyor. Tartışmalara katılanlar, aynı zamanda başka örnekler de getirdiler. Örneğin, Salvador'da latifundist R. Duenas ailesi 28 bin hektardan fazla toprağa sahiptir, bu ailenin kârları ise 7 bin fakir ailenin gelirine eşittir. Salvador ve Guatemala'da kentlerdeki tam ve gizli işsizlik ekonomik aktif nüfusun %60'ını kapsıyor. Honduras'ta bu rakam daha da yüksektir, Salvador'da, resmi verilere göre, ABD yapısı bombalardan ölen çocuklar hariç, yeni doğan her çocuktan %58,3'ü ölüyor. (Kıyaslamak için, Küba devriminden önce adada her yeni doğan bin çocuktan 70'nin öldüğünü, bugün ise bu rakamın 15'e düştüğünü anımsayalım). Okuma yazma bilmeyenlerle ilgili resmi rakamlar da çok iç karartıcıdır; Salvador'da nüfusun yaklaşık %65'i okur-yazar değildir; Guatemala, Honduras ve Karayipler'de bu rakam çok daha yüksektir. Haiti'de ise nüfusun hemen hemen tümü okur-yazar değildir.

Uluslararası tekellerin egemenliğini sürdürdüğü bölgelerde, kentlerin

etrafında «yoksulluk kuşakları» oluşuyor, burada yaşayanlar en ufak bir sağlık hizmetine bile yanıt vermeyen, suyu, elektriği, kanalizasyonu olmayan acınacak kulübelerde ömür tüketiliyor. Sağlık hizmetlerinde de umutsuz bir durum meydana gelmiştir. Salvador'da bir doktora 3.650 kişi düşüyor. Kentlerde yoğunlaşan sağlık ocakları yalnızca zenginlere açıktır. Uzman kadrolara büyük ihtiyaç duyan Orta Amerika ve Karayipler bölgesi, «beyin göçü»nün kurbanı olmuşlardır. Bu yalnızca doktorlar için değil, aynı zamanda ABD'nin oltasına takılan diğer uzmanlar için de geçerlidir.

Uluslararası tekeller, altkıtadaki ülkeleri yalnızca ekonomik bakımdan köleleştirmekle kalmıyor, aynı zamanda geleceğe korku ve bugün tam bir güvensizliği, sinirliliği, moral çöküntüyü, yığınsal biçimde esrar kullanımını, kozmopolitizmi, ulusal değerlere önem vermemeyi beraberinde taşıyan «Amerikan yaşam tarzını» buralarda uygulamaya çalışıyorlar. Yurtdışında sıralanan ahlaksızlıkların birçoğunu doğrudan ABD turizminin özellikle gençlik üzerinde çok büyük bozguncu etkisi vardır. Orta Amerika ve Karayipler bölgesi halkları, zengin tarihsel geleneklerine derin saygı duyuyorlar, yabancı egemenliğini, haksızlığı, cahilliği, baskıyı, sınıfsal, ırkçı ve başka türden ayrımcılığı ortadan kaldırmaya çalışıyorlar.

Tartışmalara katılanlar, söyleyenlerden hareket ederek, Orta Amerika ve Karayipler bölgesi emekçilerinin istemleriyle yabancı sömürgecilerin dayattığı model arasında derin bir uçurumun yattığı sonucunu çıkarırlar.

YAKIN GEÇMİŞİN POLİTİK DERSLERİ

Son yılların olayları, emperyalizmin tüm alanlarda gericilik demek olduğu yolundaki Lenin'in sözlerini bir kez daha doğruladı. ⁽¹⁾

ABD'nin ekonomik, sosyal, ideolojik ve kültürel zorbalığı, Orta Amerika ve Karayipler bölgesinin çoğu ülkesinde baskıcı ya da açık zorbalık yönetim biçimlerini belirliyor. «Gorileler» kavramı tam da burada ortaya çıkmıştır. Washington'un hayır duasıyla ortaya çıkan diktatörlere, zorbalara böyle deniyor. Bunlardan birçoğu başkanlık koltuklarına kuzey komşusunun doğrudan askersel saldırısı sonucu oturmuşlardır. ABD'nin kuruluşundan günümüze kadar benzer saldırıların sayısı yüzü aşmıştır.

Bununla ilgili olarak, yuvarlak masa toplantısında, bugün Washington'da sözde Nikaragua'da kanlı Somoza diktatörlüğünün yıkılmasına yardımcı bulundukları iddia edildiği belirtildi. Bundan daha ikiye katlı bir tutum örneğini bulmak zordur. ABD'nin destek ve yardımlarıyla 45 yıl erkte kalan (bu dönem içinde Beyaz Saray'da sekiz başkan değişmiştir) kanlı

⁽¹⁾ Bak: V. İ. Lenin, Tüm Yapıtlar, c. 27, s. 408.

rejim Nikaragua'lıların kendi elleriyle, ABD yönetiminin BMO ve Orta Amerika Devletleri ilkelerini, tüm uluslararası hukuk normalarını çiğneyerek ortadan kaldırmaya çalıştığı şanlı Sandinist devrimi ile yıkılmıştır. Açıkça Vietnam örneğini tekrarlamak isteyen Beyaz Saray ve Pentagon'daki «şahinler» Nikaragua etrafında gerginliği kasıtlı olarak körüklüyor, doğrudan saldırı hazırlıkları yapıyorlar. Uzun zamandır bölgenin bir diğer «sıcak noktası»nı da Salvador oluşturuyor. Bu ülkede erki daha 1931'de ele geçiren ordu, başkan «üreticisi»ne ve bir tür silahlı politik partiye dönüşmüştür. Bugün Salvador yurtseverleri halk kahramanı Farabundo Marti'nin adını taşıyan örgütün yönetiminde satılmış kukla kliğine ve ABD'nin içişlerine karışmasına karşı savaşıyorlar. *J. Barrios*'unda (Salvador Komünist Partisi) belirttiği gibi, bu karışma, uluslarötesi tekellerin ve büyük toprak oligarşisinin emrindeki rejimi, artık yarım yüzyıldır halkı işkencelerden geçiren, sivil halkı bu arada yaşlı, kadın ve çocukları canavarca tepeleyen, yığınların en küçük bir protestosuna bile yanıt olarak kaskoca yerleşim yerlerini yok eden bu rejimi korumaya yöneliktir.

Washington'un Nikaragua ve Salvador'da devrimlerin, aynı zamanda tüm Latin Amerika'da yükselen direniş ruhunun Moskova'nın ya da Havana'nın «ajanlarınca» kışkırtıldığı yolunda ileri sürdüğü suçlamalarının gerçeklerle hiçbir ilişkisi yoktur. Hiçbir iftira Orta Amerika ve Karayipler bölgesi cumhuriyetlerinin kanını emen yabancı şirketlerin yüksek kârlar elde etmek için işledikleri cinayetleri haklı gösteremez.

Bu konuya değinen *G. Ganev* (Bulgar Komünist Partisi) baskı ve diğer ülkelerin içişlerine karışma çizgisinin maddi temelini, emperyalizmin tekelinde olduğunu belirtti. Dünyanın diğer bölgelerinde olduğu gibi, Orta Amerika'da da, SSCB'ye ait tekeller yoktur ve olamaz, böyleli bir şey sosyalist sistemin doğasına yabancıdır. Ve eğer hoşnutsuzluğun sonucunu patlamaların herhangi bir dış «dürtüsü» varsa o da en başta Uluslararası Para Fonu'dur (IMF), onun zaten insanların açlık çektiği ülkelerde açlığın daha da artmasına yardım eden kredi ve borçların köleleştirici koşullarıdır.

Honduras, çatışmanın sözü geçen iki ana merkeziyle doğrudan bağlıdır. Birleşik Amerika bu ülkenin topraklarını Nikaragua devrimine ve Salvador yurtseverlerine karşı atlama tahtasına çevirmeden önce, burada ordunun cezalandırma operasyonlarını, «ölüm mangalarının» terörünü, her şeyi hatta darbeleri bile kullanarak, demokratik hareketin her türlü eylemini bastırmaya kalkışmıştır. *R. Banegas* (Honduras Komünist Partisi) bu konuda şunları vurguladı: «Bugün ülkemiz filen işgal edilmiştir. Güvertesinde binlerce deniz piyadesi bulunan ABD filosu, ülkemiz kıyılarında devriye geziyor». *R. Samhun* (Lübnan Komünist Partisi), toplantıya katılanların dikkatlerini, İsrail saldırganlarını destekleyen bu filo-ya ait aynı savaş gemilerinin Lübnan'ı ateşe tuttukları gerçeklerine çekti. Saldırganlar Orta Amerika ve Yakın doğu çatışmalarında göreneğe göre

hareket ediyorlar. Tel Aviv, Washington'la stratejik işbirliği çerçevesinde Nikaragua karşı devrim çetelerini eğitiyor, Amerika yanlısı rejimlere yardım ediyor, silah ve askeri uzman sağlıyor.

«Yuvarlak masa» toplantısında Guatemala'daki durum da ele alındı. CIA'nın antikomünist, antisovyet içerikli sözlerinin sis perdesinin ardında kiralık ellerle demokratik devrimi boğduğu 1954'ten bu yana bu çilekeş ülkede gerilla savaşı yürütülüyor. Guatemala, ABD'nin saldırısı sonucu artık 31 yıldır «ABD'de üretilmiştir» damgalı rejimin zulmü altında yaşıyor. Bu «komünizmden kurtulma» işi, Guatemala halkına 100 binden fazla kişinin yaşamına mal oldu.

ABD, 1948'deki kanlı iç savaştan bu yana o derece despot hükümetlerin kurulmadığı Kosta-Rika'yı da baskıların yörüngesine çekmeye çalışıyor. Ancak, L. O. Coralles'in de (Kosta-Rika Öncü Halk Partisi) belirttiği gibi, Washington son zamanlarda bu ülke üzerinde ağır baskılar uyguluyor. Bunun sonucu olarak, 1983 sonunda Başkan L. A. Monge'nin ilan ettiği kalıcı aktif ve silahsız tarafsızlık giderek hayale dönüşüyor. Tarafsız «Kosta-Rika»da da Nikaragua'ya karşı kanlı saldırılarda bulunan karşı devrimciler için kamplar kuruldu, kuzeyde ise altkita bölgesinde savaş kışkırtıcılığına yardım eden «Amerika'nın Sesi» radyosunun yayınlarını güçlendiren bir ara istasyon eylem göstermeye başladı.

Panama'da, kanal bölgesindeki ABD komutanlığının doğrudan emrinde bulunan baskıcı hükümetlerin birkaç on yıllık iktidarından sonra, 1968'de O. Torrijos'un başkanlığında yurtseverler subaylar erke geldi. CIA, onun Başkan J. Carter ile kanal üzerinde egemenliğin tek ve gerçek sahibi Panama halkına verilmesini öngören anlaşmanın imzalanmasını başarmasını, Nikaragua devrimcilerini desteklemesini affetmedi, esrarengiz bir uçak kazası generalin yaşamına son verdi.

Uluslararası tekellerin tam egemenliği, altkita adalarda da görülüyor. Yalnızca Küba bunun dışındadır. Gerçek bir mali terörizm çizgisi izleyen IMF'nin dayattığı köleleştirici koşullar sonucu Dominik Cumhuriyeti'nde ve Jamayka'da, belli aralıklarla kan dökülüyor. Küçük Grenada'nın egemenliği ayaklar altına alındı. G. Kwiatowski (Alman Komünist Partisi), bu adadaki olayların insanı, Hitlercilerin dönemini ve yöntemlerini anımsamaya zorladığını belirtti. Washington, bu yüzkarası eylemi, incir yaprağını kendisine örtü yaparak, Karayip ülkelerinin «ortak eylemleriyle» gerçekleştirdi. Saldırganlar, Orta Amerika'da olduğu gibi, burada da cinayetlerini halklar arasında düşmanlık ve kin yaratarak, bunları birbirlerine karşı kışkırtarak, başkalarının eliyle işlemeye çalışıyorlar. ABD, bu amaçlar için Reagan'ın bilinen «Karayipler girişi» çerçevesi içinde ileride «Grenada örneği» gereğince hareket edebilmek için alalece sözümlü Karayipler bölgesinin doğu kesimlerinin bölgesel güvenliğini salayacak güçlerini kurdu.

AÇIK, KESİN SONUÇLAR

Toplantıda söz olanlar şu görüşte birleştiler: ABD'nin Batı küresinin orta kesimindeki egemenlik sistemdeki bunalım 1959'daki Küba devriminden sonra başladı. O, «coğrafi kadercilik» ⁽⁵⁾ (fatalizm) ve Amerikan sermayesinin tam egemenliği ve askersel varlığının zorunluğu iddialarını çürüttü. Sandinistlerin, Nikaragua'da yirmi yıldan sonra elde ettikleri başarılar, Küba'nın bir istisna olmadığını kanıtladı. Sosyalizm örneği, bu gelişme yoluna giren ülkelerin başarıları, halkları kurtuluş ve bağımsızlık savaşına esinlendiriyor. Onlar barışa karşı sarsılmaz bir yükümlülük göstererek, tekellerin baskısına karşı demokrasi ve yaşam koşullarının iyileştirilmesi için giderek daha kararlı eylem gösteriyorlar. Tekellerin kendi egemenliklerini korumak için silah kullanımı da içinde başvurdıkları tüm çabalar, bunlara gerekli olan sonucu vermeyecektir. Emperyalizmin baskıları, kendi gelişmesinin iç dinamizminde yıkıma mahkum edilmiştir.

Analizler, yuvarlak masa toplantısına katılanları, Latin Amerikada üç çeşit demokrasi olduğu sonucuna götürmüştür. Birincisi, temel üretim araçları üzerinde toplumsal mülkiyetin kurulduğu, bunların yalnızca Küba halkına ait olduğu Küba'daki sosyalist halk demokrasisidir. Bu olgu ve aynı zamanda özgürlük adasının sosyalist ülkeler topluluğu ile ilişkileri («üçüncü dünyanın özlemini çektiği Yeni Uluslararası Ekonomik Düzen'in adaletli ilkelerinin simgesi») ülkenin önünde gelişme yolunu açmış ve onu dünya kapitalist sisteminin bunalımlarının tersliklerinden korumaktadır. İkincisi, karma ekonomi ve politik plüralizmin (çoğulculuk) varlığı ile nitelenen Nikaragua'daki devrimci demokrasidir. Üçüncüsü, Güney konideki cumhuriyetlerde yeniden güç toplamaya başlayan burjuva demokrasisidir. (Çoğu zaman oligarşiye ve yabancı tekeller tarafından çiğneniyor). F. Castro'nun belirttiği gibi, kuşkusuz bu devletlerde demokratikleşme halkların savaşı ve onların askersel diktatörlüklere karşı koyuşunun bir sonucu olarak başlamıştır. «Buna, önemli ölçüde, askerlerin kendi gücüne olan güvenlerini yitirmelerine ve artık durumu daha fazla idare edemez olunca karışıklığa başvurmaya kadar uzanan ekonomik bunalımın derinliği de yardım etmiştir». ⁽⁶⁾ Orta Amerika'da buna benzer devlet yönetim biçimi yalnızca Kosta-Rika'da ve Panama'da vardır. Bu yönetim modelinde yerli ve yabancılara ait olan büyük özel mülkiyet korunuyor. Açıkça görülüyor ki, eğer böyle bir düzende egemen güçler «zamana ayak uydurmak» istiyorlarsa, onlar Washington'un baskısına kayıtsız şartsız boyun eğemezler.

Bilindiği gibi, Latin Amerika'da demokratik yönetim biçimleriyle yan-

⁽⁵⁾ Latin Amerika ülkelerinin coğrafi yakınlığı nedeniyle ABD'ye bağımlılığının sözde kaçınılmaz olduğu üstüne Amerikan propagandasının ileri sürdüğü görüşler. (Not Red.)

⁽⁶⁾ F. Castro, Agy, s. 11–12.

yana, Şili'de Pinochet, Paraguay'da Stroessner, Haiti'de Duvalier'in kanlı diktatörlükleri bugün varlıklarını sürdürüyorlar. Ancak bunların geleceği yoktur.

Konuşmacılar, genel olarak 370 milyar dolar gibi astronomik bir rakama ulaşan ve pratik olarak ödenmesi olanaksız olan bu anakara ülkelerinin dış borçlarına da özel bir dikkat ayırdılar. ABD emperyalizminin politikası, bu sorunu baskı ve şantajın, uluslarötesi tekellerin egemenliğini kalıcılaştırmanın sürekli eylemde bulunan bir faktörüne dönüştürmeyi amaçlıyor.

Oluşan durumdan çıkış yolu var mıdır? Toplantıya katılan Latin Amerika temsilciler Küba'nın ileri sürdüğü fikri, yani borçların ödenmesini kredi veren ülkeler askersel harcamalarını orantılı bir biçimde azaltarak üzerlerine alabilirler biçimindeki fikri desteklediler. Aynı zamanda intihar anlamına gelen silahlanma yarışının gemlemesi yolunda somut bir adım atılmış da olur. A. Salim (Sudan Komünist Partisi) Latin Amerika'nın ve tüm gelişmekte olan ülkelerin sömürsüne karşı yürütülen savaşla barış savaşımı arasındaki doğrudan ve canlı bağa değindi. Geniş emekçi yığınları, tekellerin bağımlı ülkelere sızdırdıkları büyük paraların dağılar gibi biriken yeni yeni yığınsal kırm silahları üretimine harcandığı, uluslararası durumun daha da ağırlaşmasına ve insanlığın nükleer savaşla sürüklenmesine yardım ettiği gerçeklerini giderek daha açık kavıyorlar.

Emperyalizmin mutlak egemenliği tarihé karıştı ve ABD bunu hiçbir zaman geri getiremeyecektir. Ortak tarihe, yakın kültüre sahip olan ve tekellerin baskısından aynı ölçüde acı çeken Latin Amerika halklarının dayanışması özellikle ABD'nin desteklediği İngiltere'nin Malvin adalarına saldırısı sırasında açıkça görüldü. Ekonomik bunalımın derinleşmeye ve dış birçların anakaradaki ülkeleri boğmaya devam ettiği günümüzde, dayanışma yeni niteliklere bürünüyor. Çünkü sorun, halkların geleceğini, esas itibarıyla onların varlık nedenini ilgilendiriyor. Bundan dolayı tüm Latin Amerika ABD'nin yalnızca ekonomik ve politik değil, aynı zamanda da askersel saldırı politikasının karşısına dikiliyor. Burada güç politikasına, ulusların kendi yazgısını özgürce belirleme hakkına gösterilen küstahça saygısızlığa karşı koyuş sözkonusudur.

V. Seme'nin (Güney Afrika Komünist Partisi) de belirttiği gibi, bugünkü koşullarda kendi kurtuluşunu, bağımsızlığını yiğitçe savunan, oluşan bunalım ortamından adaletli ve herkes için kabul edilebilir barışçı bir çıkıştan yana olan sosyalist Küba'nın, devrimci Nikaragua'nın, Salvador yurtsever güçlerinin kesin ve ardıcıl çizgisiyle uluslararası dayanışma özel bir önem kazanıyor.

Tartışmaların sonunda, Orta Amerika'da ve Karayipler bölgesinde durumun gelişmesinin, dünyadaki genel duruma da karakteristik olan iki

birbirine taban tabana karşıt çizginin açıkça izlemesine olanak sağlandığı belirtildi.

Birinci çizgi, ultiatom, devlet terörizmi, şantaj ve tehdit, kiralık katillerin silahlı provokasyonları çizgisidir, savaşa götüren çizgidir. *J. Pittman*'ın (ABD Komünist Partisi) vurguladığı gibi, Washington bu çizgiyi halkının gerçek çıkarlarına karşı sürdürüyor. Dünyada güçler dengesindeki değişiklikleri gözönünde bulundurmayan bu tür eylemler, yangını benzinle söndürmeye kalkışmayı andırıyor. «Yeni bir Vietnam» halklara büyük felaketler ve acılar getirecektir ve eninde sonunda emperyalizm için onun Çin-Hindi serüveni gibi, belkide çok daha büyük bir yenilgi olacaktır.

İkinci çizgi barışa yöneliktir; bu çizgiyi Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkeler izliyor, bunu «Barış ve işbirliği belgesini» imzalamaya hazır olan devrimci Nikaragua, «Kontadora grubu», savaşa ve halkının çilelerine son vermek amacıyla ardıcıl olarak görüşmelerden yana çıkan Salvador yurtseverleri de içinde bağlantısız devletler destekliyor. Meydana gelen gergin uluslararası durumda Orta Amerika'daki barut fıçısının ateşlemesine izin verilmemesi gerektiğini kavrayan herkes, bu gerçekçi çizgiden yanadır.

Girişimi geliştirerek

Bert Ramelson

Büyük Britanya Komünist Partisi'nin «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisindeki temsilcisi, derginin Yazı Kurulu üyesi

Donald Ramotar

Guyana İlerici Halk Partisi MK Yürütme Komitesi üyesi, derginin Yazı Konseyi üyesi

Raja Collure

Sri Lanka Komünist Partisi MK Politbüro aday üyesi, derginin Yazı Konseyi üyesi

Marina Pavlova-Silvanskaya

Dergi çalışanlarından

Kapitalist ülkeler ile gelişmekte olan ülkeler emekçileri için sosyal güvenlik sorunları son yıllarda giderek daha yakıcı hale geliyor; tutucu ve gerici güçler saldırıya geçmeye ve geçmişti verdikleri ödünleri geri almay çalışıyorlar.

Kapitalist ülkelerde sosyal politikada her zaman sözümona hayırseverliğin, yoksullara yardımın acı, kötü kokusu duyulur. Sosyalist ülkelerde ise bu kavram, halkın genliğiyle, gelir dağılımıyla, tüketimle, konut sorununun çözümüyle, sağlık hizmetleriyle vb. ilgili ne varsa hepsini kapsamına almaktadır. Bulgaristan'ı ziyaretimizin amacı, Bulgaristan Komünist Partisi'nin sosyal politikasıyla daha yakından tanışmaktır. Üstelik bu ülkede bizim ziyaretimizden birkaç zaman önce bu sorunla ilgili özel bir yasa çıkarılmıştı. Biz Bulgaristan halkının yaşamının çeşitli yanlarını gördük. Yalnız başkenti değil, daha küçük kentleri de gezdik, birkaç sanayi ve tarım işletmesini ziyaret ettik, işçilerle, değişik düzeydeki parti ve işletme yöneticileriyle görüştük, konuştuk. Aşağıda edindiğimiz izlenimleri aktarmaya çalışacağız.

SOSYAL ADALET İÇİN

Bulgaristan'ın bugünkü sosyal politikasının ana yönleri açık olarak 1972 yılında Bulgaristan Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin özel olarak emekçilerin yaşam düzeyini yükseltme sorunlarının ele alındığı Plenu-

mundan sonra belirmeye başlamış. BKP Sofya Kent Komitesi'nde bize anlattıklarına göre, o zaman bu alanda yakın ve uzun erimde yapılacak işler somut olarak belirlenmiş. O zamandan bu yana belirlenen ödevler yerine getiriliyor. Son 10 yıl içinde emekçilerin reel gelirleri yüzde 50 oranında artmış. 1972'de 125 leva ⁽¹⁾ olan ortalama ücret şimdi 202 leva olmuş, ortalama emeklilik maaşı da 38 levadan 82 levaya çıkmış. Başka tür ücretler, yardımlar, sağlanan kolaylıklar daha hızlı artmış. Emekçiler, ücretlerine ek olarak, devletten parasız eğitim, sağlık hizmetleri biçiminde, çocuk parası biçiminde vb. para da alıyorlar. Kişi başına düşen bu para son 10 yıl içinde 320 levadan 770 levaya yükselmiş, yani 2,5 kat artmış.

Nisan 1984'te BKP Merkez Komitesi, BHC Bakanlar Kurulu, Bulgaristan Sendikalar Birliği Merkez Konseyi, Vatan Cephesi Ulusal Konseyi ve Dimitrofu Komünist Gençler Birliği Merkez Komitesi geniş kapsamlı sosyal güvenlik önlemlerini içeren yeni bir yasa kabul ettiler. BKP Sofya Kent Komitesi Birinci Sekreteri G. Georgiev, bizimle yaptığı görüşmede, bu belgede yer alan dört ana amacı vurguladı. Birincisi, mühendis, teknisyen, bilim adamlarının ve kalifiye işçilerin, tek sözle teknik ilerlemenin hızını belirleyenlerin ücretlerini artırmak, bunların toplumda saygınlığını yükseltmek. Özellikle genç uzmanların ücretlerine önemli zam yapılmış, ikincisi, öğretmenlerin ve sağlık işçilerinin maddi koşullarını iyileştirmek. Üçüncüsü, şimdi Bulgaristan'da oldukça düşük düzeyde olan doğumu teşvik etmek. ⁽²⁾ Dördüncüsü, emeklilerin yaşam koşullarını iyileştirmek, genç düzeyini yükseltmek.

Yasanın yaşama geçirilmesi için yılda devlet bütçesinden yaklaşık olarak 1 milyar leva ek ödenek ayrılması gerekiyor. Bu yasada belediyelerin, tek tek işletmelerin kendi bütçelerinden ve değişik fonlardan sosyal amaçlar için harcamaları artırmalarına olanak verildiği için yaşam düzeyinin gerçek yükselişi daha hızlı olacaktır.

(1) Resmi kura göre 1 leva, 0,96 dolar, 0,77 rubledir.

(2) Yasanın bu bölümünde değişik önlemler yer alıyor. Çocuk paraları artırılıyor (ikinci çocuğa 25 levadan 30 levaya, birinci çocuğa, ikinci çocuk doğduktan sonra, 15 levadan 30 levaya, üçüncü çocuğa 40 levadan 55 levaya çıkarılıyor.) Çocuğun ana ya da babası, yahutta çalışabilir yaştaki ninesi ya da dedesi, çocuğa bakmak için yasalarda belirlenen asgari ücreti alarak, iki yıl evde çocuğuna bakabilir. Genç evlilere evlerini kurabilmeleri ve döşeyebilmeleri için büyük miktarda kredi sağlanmaktadır. Böyle bir ailede görece kısa bir sürede eğer iki ya da üç çocuk doğarsa, aileye aldığı kredinin önemli bölümü başışlanır. Önceler anne çocuğu hastalandığı zaman ona bakmak için evde kaldığı zaman, ancak çocuk 7 yaşından küçük ise tam ücretini alabiliyordu; şimdi ise çocuk 9 yaşına girinceye kadar alabiliyor. Önceleri sadece 3 yaşından küçük çocuklara parasız ilaç veriliyordu, şimdi 6 yaşına kadar çocuklara parasız ilaç veriliyor. Ve bunlar gibi daha bir dizi önlem . . .

Ne var ki, kendileriyle görüşüp konuştuğumuz kişiler, halkın genlik düzeyinin yükselmesinin sadece bu miktarlarla ölçülemeyeceğini belirttiler. Yasalarla belirlenmiş miktarda ücret alan memurların ücretleri artırılıyor. Öte yandan Bulgaristan'da maddi üretim alanında ücret sisteminde birkaç kezdir düzenleme yapılıyor. Bu, şu ilkeye dayanıyor: İşletme, önce devlete ve kredi kuruluşlarına borcunu ödüyor, kendi fonlarını oluşturuyor ve bundan sonra geri kalanı işçilere ücret olarak veriyor. Buna «artık» ilkesine göre ödeme diyorlar. Bu «artık», yani ödemeler yapıldıktan sonra geriye kalan miktar, işçiler ne kadar daha iyi çalıştılsa o kadar daha büyük oluyor ve işçilerin aldıkları ücret miktarı da artıyor. Böylece görülüyor ki, ücretler doğrudan girişimin, becerikliliğin artırılmasına, verimliliğin yükseltilmesine, kaynakların tutumlu harcanmasına bağlıdır.

Biz, elbette en çok işçilerin paylaşılacak miktarın artırılmasını sağlayıp sağlayamadıkları ve bu miktarın paylaşılmasında kollektifin nasıl bir rol oynadığı sorunuyla ilgilendik. Sofya'da çelik levha kesme tezgahları üreten işletmenin atelyelerinden birinde uzaktan yönetilen tezgahlar için parçalar üreten bir ekibin üyelerine bunu sorduk. İşçiler sorularımızı seve seve yanıtladılar, hemen kağıt kalem getirerek, bizim daha iyi anlayabilmemiz için çizerek anlatmaya başladılar. Elektrikçi B. Simov ve perdahçı D. Mihov, planın temel göstergelerinin işletme yönetimi tarafından belirlendiğini söylediler. Bundan sonra özyönetim ilkesi temelinde çalışma yapan ekip, kendi olanaklarını ve rezervlerini gözönünde bulundurarak, ayrıntılı bir plan hazırlıyor. Aslında işçiler ileride alacakları ücreti daha bu dönemde belirliyorlar.

Üretim planının yerine getirilip getirilmediğini, seçimle gelen ve üç kişiden oluşan (ustabaşı ve daha iki işçi) ekip konseyi denetliyor. Usta-başı bir gözetici, hatta kelimenin tam anlamıyla bir yönetici bile değil. O, ekibin güvenini kazanmış, ekip üyeleri tarafından seçilmiş bir kişi, çalışmaları örgütleyen bir kişidir, çoğu zaman fiziksel çalışmaya katılmaktadır.

Bundan başka şunları anlattılar: Ekibin genel toplantısı (bu, ekibin üretimle ilgili tüm sorunları çözen en yüksek organıdır) her işçi için, onun kollektif emeğin sonuçlarına katkısını belirten katsayısı belirlenmektedir. Her defasında paylaşım bu orana göre yapılmaktadır. Bulgar yoldaşların kanısınca, bu demokratik, doğru, adil bir yöntemdir. Çünkü, birincisi, şu ya da bu işçinin emeğinin gerginliğini, yoğunluğunu, onun kağıt üzerinde değil, uygulamada kalifiyelik düzeyinin nasıl olduğunu, kimin daha disiplinli çalıştığını işçilerin kendilerinden daha iyi kimse bilemez; ikincisi, bu tür ücret sistemiyle insanların ücretinin ne olması gerektiği üstüne tasarımı da yaşama geçmiş oluyor.

İşçiler, bir üst düzeyde, yani tüm işletme çapında üretim sürecine ve gelirin paylaşılmasına etkiye bulunabiliyorlar. Buna bir örnek verelim. Biz

Radomir kentinde ağır makineler üreten bir işletmeyi ziyaret ettik. Burada, Bulgaristan'da tüm işletmelerde olduğu gibi, seçimle gelmiş işletme konseyi faaliyet gösteriyor. Bu işletmede konsey 29 kişiden oluşuyordu ve başında işletmenin müdürü bulunuyordu. Tüzük gereğince bu konseylerin yarısından çoğunu işçiler oluşturuyor. Üretimin ileride nasıl geliştirileceğinin belirlenmesinde, sosyal, kültürel ve günlük yaşamla ilgili sorunlar, konut sorunu vb. da dahil tüm önemli sorunların çözümünde konsey ağır sözünü söylüyor. Eğer konseyin görüşü işletme yönetiminin görüşünden farklıysa, tartışma bir üst düzeye aktarılıyor, belirli kalun bağlı olduğu bakanlık ile o koldaki sendikanın temsilcileri tarafından ortaklaşa karara bağlanıyor.

İşletmenin sosyal alandaki çalışmalarının boyutlarına hep birlikte bir göz atalım.

Genel müdür yardımcısı K. Siromahav şunları anlattı: «Biz, işletmenin sorunları ile ileride işçilerimizin yüzde 70'inin oturacağı Radomir kentinin sorunlarını birbirinden ayırmıyoruz. Şimdilik işletme kuruluyor, kent, yatırımlardan belirli bir pay alıyor. İleride bu işletmeye yüzde 3 oranında bir kâr sağlayacak. Bu rakam, işletmemizin tamamlandıktan sonra Balcanlar'daki bu tür işletmelerin en büyüğü ve Avrupa'da en büyüklerden biri olacağı gözönünde bulundurulursa, hiç de azımsanmayacak bir miktardır. Daha geçen yıl, kentte konut yapımı için bundan önceki 10 yılda yapılandan daha fazla yatırım yapıldı. İşletmemiz, Radomir'de hizmetler ve kültür alanında eylem gösterecek kurumların oluşturulmasına büyük yardımda bulunuyor.»

İşletmedeki sendikanın başkanı M. Şarenkov şunları belirtti: «Kollektifin sosyal gereksinimlerini karşılamak için 106 milyon leva ödenek ayrıldı. Üç sağlık merkezinin yapımı tamamlandı, büyük bir polikliniğin projesi hazırlanıyor, işletmemizin 17 binasında da işçiler için özel kantinler, hizmet servisleri kurulacak.»

Bu önemli sorunların çözümüne işletme konseyi de katılıyor. Başka bir deyişle işletmenin yönetilmesi sistemi alt düzeyde de demokratik çalışma mekanizmasına dayanmaktadır. Bu, emekçilere, planlamadan gelirin dağılımına kadar üretimin yönetimine, dolayısıyla sosyal politikanın gerçekleştirilmesine aktif olarak katılma olanağı veriyor.

Üst düzeyde, ülke çapında sosyal politika, BKP MK Sekreteri Stoyan Mihaylav'un bizimle konuşması sırasında belirttiği gibi, Bulgaristan'da ayarlayıcı bir işlev görüyor, sosyal adaletin güçlenmesine hizmet ediyor. S. Mihaylav devamla şunları belirtti: «Bu, çok önemli bir sorundur. Parti, sosyalizmde emek ücretinin ayırmalı olması gerektiği görüşünü kılavuz ediniyor. İleride bazı durumlarda bu fark artabilir de. Asgari ücret ile azami ücret arasında belirli bir fark olmalıdır, çünkü çağdaş bilimsel-teknik devrim koşullarında emek, yapısı bakımından çok değişik ve kar-

maşıktır. Uzmanlık düzeyi çok yüksek kadrolar da var, ama gerekli eğitilden geçmemiş ve son derece basit işler yapan kişiler de var. Biz, her kese çıkardığı işe bakmadan eşit ücret verilmesine karşıyız. Ne ki düşük ücret ile en yüksek ücret arasındaki farkın da çok fazla olmaması gerekir. Eğer bu fark büyük olursa, bu, toplumdaki sosyal adalet görüşüyle çelişir. Son zamanlarda, örneğin, öğretmenlerin ve doktorların maaşları ile öteki mesleklerden olanların maaşları arasındaki açık orantısızlık kaldırıldı, çalışan emekçinin maaşı ile emeklinin maaşı arasındaki fark da önemli ölçüde giderildi.»

Bulgaristan'da sosyal politikanın nasıl biçimlendiğini, pratikte nasıl uygulandığını tam olarak gösterebilmek için sendikaların (alt ve üst düzeyde) rolünü belirtmek gerekiyor. Bulgaristan Sendikalar Birliği Merkez Konseyi Başkan yardımcısı G. Evgeniev (o, aynı zamanda Çalışma ve Sosyal Güvenlik Sorunları Komitesi'nin başkanıdır) şunları belirtti: «Bu yonde değişik yollardan etki yapma olanağımız var. Sendikalar, emekçilerin öncü deneyimi benimsemesini, meslek eğitimi yapmasını sağlayarak, sosyalist yarışmayı örgütleyerek, emekçilerin ücretlerinin artmasına yardımcı oluyorlar. Bundan başka sendikalara düşen diğer sosyal görevler de var. Burada sözkonusu olan, işletmelerde ve kurumlarda kamu hizmetleri ağıının geliştirilmesi, işçilere işletmede öğle yemeği sağlama işlevidir. Sendikaların dinlenme evlerinde her yıl 2 milyon insan dinleniyor ve iki hafta için sadece 42 leva ödüyor, yani yalnız yiyecek parasını ödüyor, geri kalanını sendikalar karşılıyor. Başka son derece önemli bir alan, devletin denetim işlerini tamamen sendikalara bıraktığı bir alan da çalışma koşullarının iyileştirilmesine özen göstermek ve iş güvenliğini sağlamaktır. Bu alanlarda sendikaların onayı zorunludur. Sendikalar güvenlik nedeniyle yalnız bir tezgahın değil, bütün bir atelyenin ya da işletmenin çalışmasını durdurabilirler. Sendikalar birçok kez bu hakkını kullanmış, çalışmayı durdurmuştur ve kuralların çiğnendiği, güvenlik önlemlerinin bazıldığı her defasında işletme yönetimi mahkeme önünde hesap vermektedir. Yasaların sendikalara tanıdığı hakkı göstermek açısından şu nokta da önemlidir: Sendikalar, eğer işletme yönetiminin aldığı karar işçilerin çıkarlarına uygun değilse, bunu veto etme hakkına sahiptir. Bundan başka hiç bir örgüt, hiç bir kurum, sendikaların onayını almadan, halkın genlik düzeyinin yükseltilmesiyle ilgili olarak hükümete öneride bulunamaz.»

KÜÇÜK İŞLER İHMAL EDİLEBİLİR Mİ?

Bulgar yoldaşlar, eğer mağazaların rafları çeşitli mallarla dolu değilse, dalgun ve faal bir sosyal politika uygulanamayacağını belirttiler. Gerçekten de BKP, bu soruna büyük önem veriyor ve ülkenin hafif ve gıda sanayilerinin geliştirilmesini, tam hız çalışmasını sağlamak için her şeyi

yapıyor. Halk arasında giderek daha çok aranan yüksek kaliteli «lüks» marka mallar üreten küçük ve orta işletmeler kuruluyor. Bizim dört kişilik grubumuzdan daha önceleri Sofya'yı ziyaret etmiş olanlar, şimdi mağazalarda çok daha fazla sanayi malı (özellikle konfeksiyon, kozmetik, spor malları) olduğunu belirtiyorlar.

S. Mihaylov şunları anlattı: «Son yıllarda, sanayimiz, hafif sanayi de dahil, üretilen malların kalitesini yükseltmek sorunuyla karşı karşıya kaldı. Sorun, malların yalnız dış pazarda rekabet gücünü artırmak değildir. Bu sorun da bizim için çok önemli olmakla birlikte, sorunun başka yönleri de vardır. Ülkemizde yoksul, cahil Bulgarların en ilkel gereksinimlerini karşıladığımız zamanlar çok gerilerde kaldı, tarih oldu. Şimdi ülkemiz insanlarında para çok, ailelerin gereksinimleri giderek daha iyi karşılanıyor. Bugün her genç insan lise eğitimi görüyor, yabancı dil bilenlerin sayısı hızla artıyor. Her yıl 9 milyon Bulgaristan vatandaşından 800 bini yurtdışına çıkıyor, öte yandan dünyanın dört bir yanından ülkemize çok sayıda yabancı turist geliyor. İnsanlar artık önlerine ne gelirse almak istemiyorlar, inceden inceye seçiyorlar, en yüksek dünya standartlarına, en yeni modaya uygun olanları satın alıyorlar. Bu nedenle üretilen bazı mallar iç pazarda sürüm bulmuyor. Örneğin, fazlasıyla ayakkabı var, ancak bunların dış görünüşü her zaman güzel değil. Bundan ötürü partimiz, malların ve hizmetlerin kalitesini hızla yükseltmeyi bir görev olarak ortaya koydu.»

Biz gözlerimizle gördük ki, ülkede gıda malları sıkıntısı yok. Ne ki, gıda malları satan mağazalar sanayi malları satan mağazalardan daha kötü görünüyorlar. Biz bunun düzeltilmesi için Bulgarların ulusal gelenek ve alışkanlıklarının değiştirilmesi gerektiğini anlıyoruz. Örneğin, Bulgarlar, Batı Avrupa ülkelerindeki insanlardan daha az et yiyorlar, peyniri ve öteki sütü malları tercih ediyorlar. Her ailenin şu ya da bu biçimde taze sebze ve meyva kaynağı olan köyle bağları sürüyor. Kendine saygı duyan bir ev sahibi mağazadan hazır konserve almaz, her biri ninesinden dedesinden gördüğü gibi, onların reçetelerine göre evde kendisi yapar. Tüm bunlar, yaşayan ulusal özelliklerdir. Ama yine de gıda malları mağazalarının rafları daha çeşitli mallarla doldurulabilir.

Parti ve hükümet, köklü değişiklik yapmak için büyük çaba harcıyorlar. Ama bunu gerçekleştirmek için önemli yatırımlara ve zamana ihtiyaç var. Henüz sorunun kökten çözülmemiş olduğu günümüz koşullarında ülkede kendi kendine yeterli hale gelme politikası uygulanıyor. Aslında burada sözkonusu olan gıda malları sağlama sistemidir. Sözün geniş anlamında bu sistem de sosyal politikanın bir ögesi sayılabilir. Bulgar yoldaşlar, kendi kendine yeterli hale gelme kavramının birçok değişik önlemi içine alan genel bir kavram olduğunu söylediler.

Birincisi, halka gıda maddeleri sağlama yöntemi değiştirilmiş. Önce-

leri bu merkezi devlet fonundan dağıtılarak sağlanırken, şimdi her il, her bölge başlıca gıda maddelerini kendi gücüyle üretmek, sağlamak zorundadır. Hem bu yeterli olacak düzeyde yapılmalıdır. Yetmeyi, yerel organlar başka il ve bölgelerden, oradaki tarım-sanayi kompleksleriyle önceden imzaladıkları anlaşmalarla sağlıyorlar. Bu durumda suç başkasının üstüne atmak, yukardakileri belirli malları göndermediler sağlamadılar diye suçlama olanaksız. İster istemez yerel organlar bu işi yapacaklar, eğer gerektiği gibi yapmazlarsa seçmenlerinin önünde hesap verecekler. Kısacası, gıda maddeleri sağlama sorumluluğu bir, iki aşama daha aşağıya indirilmiş, ağırlık yerli girişimi geliştirmeye verilmiştir.

İkincisi, emekçilerin yon gelir sağladıkları, evlerinin yanındaki özel tarlada çalışmaları teşvik ediliyor. Burada yeni olan bir şey yok. Bu yöntem Kooperatif Çiftçi Emek Birlikleri'nin kurulmasından bu yana uygulanıyor. Tarım-sanayi komplekslerinin kurulması bu geleneği kaldırmamış, bu köylülerin evde hayvan bakmalarına yardım ediyor. Bize anlattıklarına göre, örneğin Stara Zagora'da üretilen etin yüzde 40'ı, sütün yüzde 25'i, yumurtanın yüzde 15-17'si bu özel işletmecilik yöntemiyle sağlanıyor. Tarım-sanayi kompleksleri ve devlet bunun için ek yatırım yapmıyorlar.

Üçüncüsü, her Bulgaristan vatandaşı isterse kullanmak için 1 dönüm kadar toprak alabilir. Bu topraklar genellikle dağlık yerlerde bağ, yemiş bahçesi, sebze bahçesi için verilen topraklardır. Böylece önceleri işlenen bu toprakların otlarla bürünmesi önleniyor. Öte yandan insanlar buralarda çalışmaktan memnuniyet duyuyorlar.

Bu üç yöndeki çalışmaları anladık. Ama dördüncüsü bizde sorular ve kuşku doğurdu. Gezimizin daha ilk gününde Bulgaristan'da her işletmenin, her kurumun, hatta Sofya kent parti komitesinin, ek gelir sağladığı, ek üretim yaptığı bir tarlasının, küçük bir işletmesinin olduğunu işittik. Buralarda kollektifin ihtiyaçları için hayvan besleniyor, sebze yetiştiriliyor. Bu, kapalı ekonomiyi andırıyor mu? Bu işi yapmak için kalifiye işçi ve uzmanların esas üretimden alınması akıllıca bir şey midir? Biz gezdiğimiz tüm işletmelerde ısrarla bunu sorduk, bunun yanıtını aradık.

Sofya'daki Çelik Levha Kesme Tezgahları İşletmesi'ndeyiz. Son derece modern bir işletme. Burada yaklaşık 4 bin işçi çalışıyor. Atelye şefi K. Nikolov ve perdahçı D. Mihov'a işletmenin yon gelir sağlayan işletmesi olup olmadığını sorduk. «Var 100 baş hayvan bakıyoruz. İşletme yemekhanesi (kantini) için taze sebze yetiştiriyoruz.» Buraya üretimde çalışan işçilerin gönderildiği oluyor mu? «Hayır, bazen oraya yardımcı işlerde çalışanlar gönderiliyor. Biz ise çok seyrek gidiyoruz. Daha çok bayramlarda, arada sırada da dinlenmeye gidiyoruz.»

Radomir'deki ağır makineler üreten işletmedeyiz. Parti komitesi sekreteri E. Stankov bununla ilgili sorumuza şu yanıtı verdi: «Evet, ek gelir sağlayan işletmemiz var. Aslında bu, işletmenin özel bir bölümüdür ve

bundan ötürü burada makine yapımı mesleğiyle bağlı işçiler değil, bahçecilik ve hayvancılıktan anlayan kişiler çalışıyor. Tarım uzmanlarının yönetiminde çalışan devamlı kadrosu var. Buraya yardımcı güç gönderme çok seyrek oluyor ve bu tamamen gönüllülük ilkesi temelinde yapılıyor.»

Ne ki, BKP Sofya Kent Komitesi'nde bize anlattıklarına göre birçok büyük işletme, buralardaki sendika örgütleri bu işe fazla sarılmış ve bunun sağladığı olanaklardan geniş olarak yararlanmaya başlamışlar. Becerikli bir işletme müdürü, girişimci bir işletme komitesi (sendikalar bu alanda çok aktif rol oynuyorlar) yan gelir getiren işletmeden fabrika kantininde yemeklerin zengin ve çeşitli olmasını sağlamak için yararlanıyorlar. Başkentteki 435 işletmeden 417'sinin 867 hektar toprak üzerinde ek gelir sağlayan işletmesi var. Geçen yıl bunlarda 9.700 domuz, 8.800 koyun, 810 inek ve 283 bin piliç yetiştirilmiş. Fabrikalarda kullanılan etin yüzde 70'i buralardan sağlanmış. Fabrikalarda çalışanların dörtte üçünün fabrika kantininde öğle yemeği yediği gözönünde bulundurulduğunda bu yan gelir sağlayan işletmelerin halka gıda maddesi sağlama alanında önemli rol oynadığı daha açık görülüyor.

Kanımızca, kendi kendine yeterli hale gelme görüşüne aynı amaç güdülerek gelinmiştir. Ülkede teknik gelişme ilerliyor. Bulgaristan ulusal sanayisini hızla yeniden donatıyor. Biz bunu Radomir'de, Sofya'daki çelik levha kesme tezgahları işletmesinde de gördük. Ancak bu yeniden donatım büyük yatırım yapılmasını gerektiriyor. Birikim sağlama, toplumsal üretim için büyük yatırımlar yapma işini halkın yaşam düzeyini sürekli yükseltme işiyle daha iyi uyumlaştırmak gerekiyor. Bugün BKP'nin önünde duran başlıca stratejik sorun budur. Ve parti, bir yandan devlet bütçesinden büyük miktarlar ayırarak, emekçilerin gelirlerini yükseltme, tüketimini artırma çizgisi, öte yandan elaltındaki tüm araçlardan; tüm olanaklardan yararlanma, sonuçta ekonomiye büyük katkı olan küçük işleri ihmal etmeme çizgisi izliyor.

Kendi kendine yeterli hale gelme fikrinin bizce, başka önemli bir yanı daha var. Bu, kolektif ve kişisel girişimin geliştirilmesi için geniş çevrenler açıyor. İnsanların, yarın ya da öbür gün devletin her şeyi hazır biçimde getirmesini beklememesini, daha bugün kendi güçleriyle neler yapabileceklerini gözden geçirmelerini sağlıyor.

KIZIL KENTLER

9 Eylül 1944 devriminden sonra ülke sanayiinde çok hızlı bir gelişme başlamış, ardından hızlı bir kentleşme gelmiş. G. Georgiev, görüşmemiz sırasında, Sofya'da savaştan sonraki nüfus patlamasını anlattı. Geçmişte küçük, sessiz bir kent olan Sofya 40 yıl içinde 4 kat büyümüş. Bulgaristan

nüfusunun yüzde 12'si şimdi burada yaşıyor. Parti kent komitesinde bize, eski evlerin iyice yıprandığını, yeni kurulan konutların yüzde 40'nın yıkılan eski evlerde oturanlara verildiğini anlattılar. Konut gereksinimi oldukça fazla. Yalnız Sofya'da yılda 16 bin konut kuruluyor. Bu, 20 yıl öncekinden 6 kat daha fazla. Bu rakamlar, BKP'nin sosyal politikasının önemli öğelerinden birini oluşturan konut yapımının boyutları üstüne bir fikir vermektedir.

Bize yapımı henüz tamamlanmamış semtlerden birini gösterdiler. Bu, Bulgar kentçiliğinin, Bulgar mimarının bir laboratuvarı. Proje yapımcılarının her şeyden önce sosyal sorunlara büyük ilgi göstermeleri nedeniyle çok ilginç bir semt. Örneğin, burada motorlu araç sayısının artacağı gözönünde bulundurularak yeraltı garajları yapılmış. Hem de semtte yaşayanların yüzde 80'inin özel arabası olduğu hesap edilerek, tüm bunlara yer sağlanacak biçimde yapılmış. Ekolojik sorunlara gösterilen büyük ilgi de göze çarpıyor. Mağazaların önemli bölümü yeraltı geçitlerine alınmış, çöplerin toplandığı yerler özel duvarlarla çevrilmiş, gözlerden gizlenmiştir. Evlerin birinci katlarında yaşlılar için doğrudan küçük bir bahçeye açılan daireler yer alıyor. Malul arabası kullanan sakatlar için özel bir ev kuruluyor. Bunun giriş kapısı, asansörü, merdivenleri bunların kullanabilecekleri biçimde olacak. Çok çocuklu aileler için iki katlı geniş dairelerin bulunduğu büyük bir apartman kuruluyor.

İkinci Dünya Savaşından sonraki ilk yıllarda Sofya bir su çevrisi gibi topraksız ve aztopraklı köylüleri (o zamanlar Bulgaristan'da gizli işsizlerin sayısı 1 milyonu aşmıştı) kendine çekmiş. Daha sonra ücra ve sapa yerlerden, dağ köylerinden güçlü kuvvetli kişileri, gençleri çekmiş. Büyük kentlerde hayat giderek daha canlı olmaya, bu dağ köylerinde ise sönmeye başlamış. Uzmanlar hesaplamışlar ve gelişmeler böyle devam ederse 2.000 yılına doğru nüfusun genç kesiminin ülkenin 30 büyük kentinde toplanacağı sonucuna varmışlar.

Bundan sonra eski kentleşme biçiminden vazgeçmişler. İssiz kalan köylerde evler boşalmış, yıkılmaya yüz tutmuş. Böyle bir gelişme akla uygun mudur? Sorun yalnız bunun ekonomik açıdan mantıklı olup olmadığı değildir. Bundan başka eski binalar, dağ köyleri, ülkenin çehresini, halkın tarihini ve hafızasını, ülke topraklarının eşsiz özelliğini oluşturuyor. Tüm bunların kaybolup gitmesine izin verilmeli mi?

Böylesi elverişsiz, olumsuz gelişmelerle karşı karşıya kalan BKP, sosyal politika cephesini önemli ölçüde genişletmiş, toplumsal üretimin daha rasyonel biçimde dağılması, nüfusun daha akıllıca yerleştirilmesi çizgisi izlemeye başlamış. BKP Merkez Komitesi'nde şunu vurguladılar: «Parti, tüm ülkede üretim güçlerinin düzenli biçimde geliştirilmesine büyük önem veriyor. Bizde şimdi sanayi işletmesi ya da atelyenin olmadığı bir yerleşim yeri bulmak mümkün değildir.»

Biz buna ülkenin güney-batı bölgesine, Blagoevgrad iline, çok karmaşık bir tarihi, yazgısı olan, halkı birkaç kez Osmanlı imparatorluğuna karşı ayaklanmış, faşist zorbalığa karşı çetin savaş vermiş olan, Bulgaristan'da Hitlercilere karşı savaşan ilk partizan müfrezesinin kurulduğu bu bölgeye yaptığımız gezi sırasında inandık.

BKP Blagoevgrad İl Komitesi Birinci Sekreteri L. Priçkapov şunları söyledi: «Bu diyor, Allah ve Bulgar çarları tarafından unutulmuştu. Çar ülkenin geliştirilmesi gerektiğini aklına bile getirmiyordu, ama komünistleri cezalandırmayı, yok etmeyi hiç unutmuyordu. Biz burada ekonomik ve sosyal gelişmeye sıfırdan başladık. Buralarda önceleri yoksulluk, cahillik egemendi, sanayi diye bir şey yoktu.»

1983 yılında ilde üretilen sanayi malları tarım mallarından 6 kat daha fazlaymış. Parti sekreteri haklı bir gururla şöyle dedi: «Bizim kentlerimizde sanayinin geleneksel sembolü olan yüksek bacalar yok. Çünkü bu bölgede geliştirilen sanayi dalları telekomünikasyon, elektroelektrik, radyoelektriktir. Eski köylü çocuklarından yeni modern tekniği başarıyla kullanan yeni işçi sınıfı oluştu. Bizde sanayide çalışanların dörtte üçü lise, lise ayarı meslek okulları ve yüksek okul mezunudur.»

Yeni işletmelerin dağılımı nasıl oluyor? «Yıllardan beri biz tüm işletmelerin belirli merkezlerde toplanmaması içine büyük dikkat ayırıyoruz. Kuşkusuz, bölge merkezleri (buralara örneğin 150 bin kişi toplayarak) daha çok geliştirilebilir. Ama biz bu sayının 65 bini aşmaması yönünde karar aldık. İnsanlar, önceleri yaşadıkları yerlerde kalıyorlar. Böylece küçük kasabaların konut ve sosyal fonu kullanılıyor, il merkezine yeni yeni konut kurmak gerekmiyor. Bu hem daha ekonomik oluyor, hem de yaşam tarzı daha sağlam oluyor.»

Ildeki 272 yerleşim biriminden tümünde okul, satış mağazası ve sağlık ocağı var. Elektriksiz, televizyonsuz tek bir köy yok. Tüm köyler asfalt yollarla birbirine bağlı. Geçen yıl cumhuriyetin 40. yıldönümünde son kilometre yol da asfalt döşenmiş. Bunlar il merkezinden şöyle bir kuş bakışıyla bakılınca görülenler. Ne ki gelişmeleri iki küçük kasabada, yani Sandanski ve Melnik'te yakından gördük.

Küçük sözcüğü, iki kasabayı aynı kefeye koyuyor. Aslında Sandanski'de 24 bin kişi, Melnik'te ise topu topuna 300–350 kişi yaşıyor. Bunların ortak çizgisi, her ikisinin de yerleşim yeri merkezi, yani kasaba ile yakındaki köyleri birleştiren birimin merkezi olmalarıdır. Bu, küçük yerleşim birimlerinin gücünü bir bütünde toplama, buralarda sosyal hizmetleri, ulaştırma, haberleşme ağını geliştirme amacı güdüyor.

Sandanski İlçe Halk Konseyi Yürütme Komitesi Başkanı L. Georgiev ve BKP'nin Sandanski İlçe Komitesi Sekreteri B. Dremciev, bu yerleşim sisteminde 29 yerleşim yeri olduğunu ve bunlarda 37 bin kişinin yaşadığını

söylediler. Burada 4 büyük işletme var, bunlardan üçünde makine üretiliyor. Ayrıca da üç yerli sanayi işletmesi var.

Sandanski'de hayat kaynıyor. BKP'nin 12. Kongresi (Mart-Nisan 1981) bu kenti ulusal ve uluslararası önemi olacak bir turistik merkez haline getirme kararı almış. L. Georgiev şunları belirtti: «Kentimize karşıdan bakılırsa, o kızıl renkte görülecektir, çünkü birçok evin kurulması henüz tamamlanmamış, birçoğu da henüz sıvanmamıştır. Rüyalarda görülen, hayal edilen beyaz, ışıklı, aydın kentler üstüne bir şarkı var. Ben inanıyorum ki, bizim kentimiz de ışıklı, aydın olacak.» Ama Sandanski'de artık birçok binanın yapımı da tamamlanmış. Örneğin, burada dünya standartlarına uygun fizyoterapi odaları bulunan (çok sayıda maden suyu bulunan Sandanski tıp turizmi alanında uzmanlaşmak istiyor) büyük, konforlu bir otel var.

Burası yerleşim biriminin merkezi, kuruculuk işleri yavaş yavaş tamamlanıyor. Hem de buradaki kuruculuk yalnız yerel olanaklarla değil, devlet yardımıyla yapılıyor. Bu yıllar içinde yerleşim biriminin civar köylerinde neler yapılmış, neler değişmiş? L. Georgiev ve B. Dremciev hemen saymaya başladılar. Araçların merkezde toplanmasıyla etraf köyler birer birer bayındır hale getirilmiş. Buralarda başlıca sorun, tüm köylülere su sağlama, köylere telefon götürme sorunuymuş. 2.500 kişi Sandanski'de çalışıyormuş ve 15–16 kilometre uzaktaki köylerde yaşıyorlarmış. Bunların gelip gitmeleri için iyi yollar olması, ulaşımın iyi örgütlenmesi, halkın buralarda kalmasını sağlıyor. Burada da insanlar, köyde doğdukları için talihine küsmeden, canlı bir yaşam sürdürüyorlar.

... Anlaşılan her güney kentinde olduğu gibi Sandanski'de de yaşam yaz akşamlarıyla birlikte sokağa yayılıyor. Trafığe kapalı sakin kent merkezinde insanlar konforlu kahvelerde oturuyor, yeşilliklerde geziniyorlar. Kaldırımın yanbaşıda açık havada antik beyaz mermer sütun kalıntılarının olduğu olandaki devlet müzesinin yanından insan kalabalığı hafifçe akıp gidiyor. Ve yaya giderek İl Halk Konseyi Yürütme Komitesi'nden iki adım ötede tarihe dalıyorsun. Sandanski için, burasının sözde Spartakus'un vatanı olduğu söyleniyor. Bu, geçmişin ve bugünün bir sentezidir.

... Yolla patika arası daracık taşlık yollardan geçerek Melnik Belediye Başkanı A. Kosaçev'in ardından yürüyoruz. Üç taraftan yeşil tepeler hızla yukarı tırmanıyor. Dağın eteklerinde yüz kadar ev var. Bunların yarısını Bulgar mimarlarının tarih kitaplarında bulmak mümkündür. Her tarafta yıkıntı, eski zamanlardan kalma temeller görülüyor. Bunlar bir zamanların önemli bir şarapçılık ve ticaret merkezi olan Melnik'in yavaş yavaş sönüdüğü o acı dönemlerin izleridir. «Biz burada Sofya'da büyük bir apartmanda oturanlar kadarız. Yalnız şu farkla ki, orada insanlar bir kapıdan

içeri girseler de birbiri hakkında hiçbirşey bilmeyebilirler. Burada ise en küçük olay bile herkesce biliniyor» diyor belediye başkanı.

19. yüzyılda yaşamış zengin bir şarap tüccarının eski evi olan müze binasında kendi yaptığı kırmızı şaraptan bize de ikram ederken belediye başkanı şunları anlatıyor: «Melnik'in nüfusunun üçte ikisi emeklidir ve yaşları 60 ve daha da yüksektir. Çocuklar büyübüyümez kentten ayrılıyorlar, çalışabilir yaşındakilerin sayısı ise 50'yi aşmıyor.» Kuşkusuz ki, bu kasabada yaşamın dalbudak salması için yetersiz. Çok yazık, kasaba ziyan oluyor. Oysa bir bakın, dağlar, şahane hava. Turistler için bir cennet.

1983 yılının sonunda toplam 1.120 kişinin yaşadığı 8 merkezden Melnik yerleşim merkezi kuruldu. Bu yerleşim merkezi ilde en küçüküdür. Anlaşılacağına göre devletin para yardımları olmadan onun turistik bir merkez olarak gelişmesi olanaksızdır. Ama para ile ölçülmeyecek bir etmen olan yerli halkın doğup büyüdüğü yerlere gösterdiği özen büyük rol oynuyor. Burada doğup büyüyen insanlar herşeyden önce «bacasız endüstri» denen dinlenme ve gezileri örgütlemeyi becerir, beş kuruşluk turistik gösterilere yerel geleneklerini feda etmez. Eskimekte olan kent çevresinin onarımını, yerleşim merkezlerinde seçilen gençlik örgütü üzerine almıştır.

HEM ALIŞILAGELMİŞ VE HEM DE DENEY NİTELİĞİNDE BİR OLGU

Biz, Bulgaristan Komünist Partisi'nin yerleşim merkezleriyle ilgili sosyal politikasının başka bir yönü hakkında birşeyler işitmiştik. Söz konusu olan, kent ile köydeki yaşam tarzları arasında var olan farkı gidermek amacıyla endüstri emeğiyle tarım emeğini birleştirmektir. Şimdi Bulgaristan'da bu süreç, genellikle tüm bölge çapında üretimi örgütleyen, büyük ve modern tarım işletmeleri, Tarım-Sanayi Kompleksleri vasıtasıyla gerçekleştiriliyor.

Biz, Petriç kentinde böyle bir komplekse uğradık. Onun yöneticisi Bulgaristan'da bilinen bir kişi, Sosyalist Emek Kahramanı D. Mazneykov'dur. Evet, işletme de sıradan bir işletme değil. Deney yapan bir işletmedir. «Toprak-hazır üretim» gibi tam üretim devresinin uygulanması herşeyden bunun en ilginç yanlarından biridir. Bu kompleks konserve, süt ve bütün işletmelerini kapsamına alıyor. Şarap fabrikasının da kurulması öngörü-lüyor. Bugün gelirlerin yarısından fazlası bu üretim birimlerinden elde ediliyor. Bulgaristan için alışılacelmış üç harf, Tarım-Sanayi Kompleksleri'nin üç harfi APK, bu kompleksin merkez binasının giriş kapısında hiç de alışılmamış biçimde PAK, yani Sanayi-Tarım Kompleksi biçiminde yazılı bir plaka bulunmaktadır.

Tek sözle burada başarılı modern bir işletme söz konusuydu. Biz herşeyden önce bu işletmenin çalışmalarının sosyal yönleriyle ilgilendik. Müdürün anlattığına göre, yeni örgütlenme üretim fonlarının tam olarak kullanılmasıyla kalmıyor ve aynı zamanda mevsimlik emeğin hemen hemen ortadan kalkmasını sağlıyor. Dikey entegrasyon, emek potansiyelini bölge çapında daha iyi kullanmak için manevra olanağı sağlıyor. Örneğin, yaz günleri serler boşalınca 1.000 kişi ürünlerin ihracat için hazırlandığı soğuk hava depolarına aktarılıyor. Eğer bütün fabrikalarında belirli bir zaman iş olmazsa 700 kişilik personel tarlaya çıkıyor. Tek sözle sanayi-tarım kompleksinde çalışan 8.000 emekçinin hemen hemen hepsi bütün bir yıl boyunca çalışıyor ve bu doğal olarak onların ücretlerine, ailelerinin yaşam düzeylerine, toplumsal bilinçlerine yansıyor.

Bunların yanı sıra bize eskiden yalnızca devlet işletmelerinde (ve kimi çok başarılı kooperatiflerde) çalışan emekçilerin ödemeli izin hakkına sahip olduklarını, çocuk parası aldıklarını ve kendilerine asgari ücretin garanti edildiğini anlattılar. Tam endüstri komplekslerinin kurulmasıyla bütün bu hakları köylüler de kazanmış.

Ne ki sorun, yalnız sosyal şartları eşitlemek değildir. Büyük tarım-sanayi kompleksleri kendi işçilerine ek kolaylıklar sağlama hakkına da sahiptir. Örneğin, kural olarak hükümet, fabrika kantininde yemek yiyenlerin yemek masraflarında yüzde 25 indirim yapıyor. Petriç kompleksinde ise yüzde 25 daha indirim yapılıyor, böylece işçiler yüzde 50 indirimli yemek yiyorlar. Devlet, ülke çapında bakım merkezleri ve çocuk yuvaları kuruyor, ancak bu, bütçenin izin verdiği ölçüde, yavaş yavaş yapılıyor. Bir kompleks sosyal fonlarından çocuk bakımı merkezleri yapımını finanse ederek, işçisine daha hızlı yardım sağlayabilir. Petriç STK yetenekli personelin kalmasını sağlamak için maddi teşvikler yoluyla doktor ve hasta bakıcılarına prim ödüyor. STK'de çalışanlar, işletme fonlarından tarım okullarını bitirdikten sonra mecburi hizmete Petriç'e dönsünler diye «kendi öğrencilerine, orada çalışanlara ve onların çocuklarına» burslar verilmesi yararlı olduğu kanısındadırlar.

Kısacası, hükümetin sosyal politikası kompleksin kendi sosyal politikasıyla tamamlanmış oluyor. Müdür şunları belirtti: «Bunu görmenin büyük önemi vardır. Çünkü, burjuva propagandası sosyalist toplumu pasif bir toplum olarak göstermeye çalışıyor. Bu toplumda insanların devletin, merkezin verdikleriyle yetindiklerini iddia ediyor. Bunlar yalandır. Örneğin, biz Petriç'liler kendi yaşam ve kültür düzeyimizi yükseltmek için çok şey yapıyoruz.»

Emek kolektiflerinin sosyal konulardaki rolü ve yetkilerinin açıkça anlaşılması, yalnız Petriç'de raslanan bir şey değildir. Bu, genel bir kuraldır. Bu düşünce tarzı, bu bilinç yaygındır, çünkü BKP'nin uyguladığı sosyal politikanın başlıca yöntemi emekçilerin girişimini geliştirmektir.

Baskı ve teröre son verilmelidir!

Ankara'da, gerici diktatörlük rejiminin Türkiyeli yurtseverlere karşı açtığı yeni bir dava daha sona erdi. Sanık sandelyasına oturtulan 220'yi aşkın kişi 17 yıla varan ağır hapis cezasına çarptırıldı; bunlardan 170'ten fazlası 5 ile 10 yıl arasında, 30 kişi de 10 yılın üstünde hapis cezasına mahkum edildi. Bunlara yöneltilen biricik suç, Türkiye Komünist Partisi'ne üye olmaktır.

1980'ndeki askeri darbeden bu yana 15'i aşkın TKP davası açıldı ve bunlarda 500'ün üstünde kişi ağır hapis cezasına çarptırıldı. Bu davalarda yargılananlar halkın çıkarlarını, iş, barış, özgürlük için, ülkenin Amerikan emperyalizmine bağımlılığına karşı savaşımı, yiğitçe savundular. Düzenlenen geniş çaplı arama taramalar sırasında «komünist zanlısı» 2.000'i aşkın kişi tutuklandı. Birçokları korkunç işkencelere uğradı, TKP Merkez Komitesi üyesi Deniz yoldaş ve başka yönetici parti militanları işkencelerde öldürüldüler.

Komünistlerin yanı sıra tüm demokratlara, barış yandaşlarına, sendikacılara da baskı ve terör uygulanıyor. Resmi iktidar temsilcileri bile şimdi ülkede 30 bin politik tutuklu olduğunu kabul ediyorlar. 29 kişi idam edildi, 108 kişi de idam cezasının yerine getirilmesini bekliyor. Devam eden mahkemelerde, savcı, yasaklanan DİSK'in 52 yöneticisi de dahil, 5.000 kişi hakkında idam cezası istiyor. Türkiye'deki demokratik güçlerin temsilcilerine karşı kovuşturmaların sürmesi, yeni yeni tutuklamalar yapılması, uyguladığı ekonomik yıkım politikasına, Amerikan emperyalizmine askersel-politik bağımlılık çizgisine karşı halkın direnişinin artmasından korkan diktatörlük rejiminin terörü tırmandığını gösteriyor.

200'ü aşkın Türkiyeli yurtseverin ağır hapis cezasına çarptırılması dünya çapında geniş protestolara yol açtı. Birçok ülkeden politik partiler, politikacılar, tanınmış kişiler, Türkiye yöneticilerinden baskı ve teröre son vermelerini, tüm politik tutukluların serbest bırakılmalarını istediler. Türkiyeli yurtsever ve demokratik güçlerle dayanışma kampanyası, bu güçlerin haklı davasının geniş bir destek gördüğünü ortaya koymaktadır.

ALİ İLERİ

*Türkiye Komünist Partisi'nin
«Barış ve Sosyalizm Sorunları»
dergisi Yazı Konseyi'ndeki temsilcisi*

Sermayenin kalelerinde sınıf savaşı

1983 ve 1984'deki grev hareketinin analizi

Son iki yıldan beri sanayileşmiş kapitalist ülkelerdeki sınıf çatışmaları gözle görülür biçimde keskinleşti. Bu, bir yandan kapsam ve biçim bakımından farklı olan sayısız grev ve işçi gösterisinde, öte yandan devlet devlet tekelci sermayesinin işçilerin kazanımlarına yoğun saldırılarında ve yığınların demokratik sosyal istemlerinin engellenmesi çabalarında ifadesini buldu.

ÇETİN KOŞULLARDA

Sınıf çatışmasının keskinleşmesi, olağanüstü karmaşık bir ekonomik, sosyal ve politik durumda oldu. 1980'lerin başındaki devri bunalımı izleyen kapitalist ekonomik canlanmanın çok dengesiz olduğu ortaya çıktı. Hem tek tek ülkelerin, hem de başlıca sanayi dallarının ekonomik gelişmesinde önemli farklılıklar boy verdi. Uzun erimli bunalım olguları sürüyor; bütün bir dala yayılan yapısal bunalımlar da bunun içindedir. Sermaye yatırımı hâlâ düşüktür. ABD'nin yüksek faiz politikası emperyalistler arası çelişkileri keskinleştiriyor. Birçok Batı Avrupa ülkesinin, ABD'nin, Kanada'nın, Japonya, Avustralya ve Güney Afrika'nın merkez bankalarının oluşturdukları Uluslararası Hesaplama Bankası uzmanları, kapitalist ülkelerin 1980 başlarındakinden «çok daha uzun süreli ve yıkıcı bir ekonomik çöküş» ile karşı karşıya geleceklerini öne sürüyorlar. (!)

ABD ve NATO'nun en saldırgan çevrelerinin izledikleri uluslararası gerginlik ve silahlanma yarışı politikasının nükleer bir savaş tehlikesini artırması ve insanlığın varlığını tehdit etmesi olgusu özel bir önem taşıyor. Dev silahlanma harcamaları kapitalizmin bunalımlı gelişmesini tırmandırıyor ve kapitalist yeniden üretim sürecine olumsuz etkiye bulunuyor. Askersel harcamaların yol açtığı yükün acısını ise emekçi yığınlar çekiyor.

Bunalım sonrasının görece canlanma döneminde bile işsizliğin (Özellikle Batı Avrupa'da) yüksek olması, kapitalist ekonominin bugünkü durumu açısından önemli bir göstergedir. Sorun, kapitalist «bant sistemli» üretim ile bilimsel ve teknik gelişmenin uygulamaya konulmasının yol açtığı yığınsal işçi çıkartmalarla daha da ağırlaşıyor.

İstihdam alanındaki bunalımdan yararlanan tekeller, sömürüyü artırırlar ve halen çalışmakta olanları baskı altına alırlar. İşini yitirme korkusunu kullanan sermaye, emekçilerden ödün koparılmasına ve sömürü

(!) Bak: «L'Humanité», 18 Haziran 1984.

oranının yükselmesine yol açan etkin baskı araçları uyguluyor. Devlet-tekелci oligarşi, sosyal hizmetler sisteminden, sağlık harcamalarından, emeklilik maaşlarından, konut, dinlenme, kültür ve çevre korunması harcamalarından kısıntılarla, bunlara yönelik yoğun saldırılarla yığınların zararına olarak iyice bozulan finans sistemine enerji şırınga etmeye çalışıyor. En zengin kapitalist ülkelerin birçoğunda özellikle işsizlere, yaşlılara, gençlere, büyük ailelere, yabancı işçilere ve ulusal azınlıklara büyük acılar getiren «yeni yoksulluk»un ortaya çıkışına tanık olunuyor.

Bu arada hemen hemen bütün sanayileşmiş kapitalist ülkelerin emekçileri, değişik biçimlerdeki tutucu hükümetlerin keskin sınıf savaşlarıyla kazanılmış olan demokratik hakları kısıtlama amacına yönelik politik baskı politikasıyla karşı karşıya kalıyorlar. Tekeller, sınıf ilişkilerini sermayeden yana değiştirmek için sendikaları zayıflatmaya çalışıyorlar. Tüm bunlar aşırı sağ, neo-nazi ve intikamcı çevreleri teşvik ediyor. Bu, işçi hareketi ve tüm demokratik çevreler için özellikle tehlikeli bir politik gelişmedir.

İşçi sınıfı içinde belirli bir yeniden gruplaşmayla bağlı süreçler, sendikaların olağanüstü zor durumuna etkide bulunan bir başka etmendir. Hızlı teknolojik ilerleme ve ekonomideki yapısal değişiklikler emekçilerin özellikle en üst örgütlülük düzeyine sahip olan ve en militan gelenekleri geliştirmiş bulunan kesimlerinin sıralarında azalmaya yolaçıyor. Öteyandan yeni ve büyümekte olan grupların, en başta da hizmet sektöründe ya da hükümet için çalışanların sendikalara üye olma hızı o kadar hızlı değildir. Bunun sonucu olarak ABD'de tüm çalışanlar içinde sendikalıların oranı 1980'de yüzde 20,9'dan yüzde 15'e düşmüştür. İngiliz Sendikalar Birliği, son bir kaç yılda yaklaşık 2,5 milyon üye yitirmiştir.

Sendikaların zayıflamasını hızlandırmak amacıyla tekелci sermaye, işçi düşmanı yasalardan ve mahkemelerden doğrudan polis eylemlerine dek uzanan geniş çaplı politik araçları giderek daha geniş ölçüde kullanıyor. Amaç, sendikal hakları, özellikle de grev hakkını, mümkün olduğu kadar kısıtlamak, sendikaların kendi fonlarını kullanması konusunda elini kolunu bağlamak ve işletmelerin yönetimindeki işçi katılımı derecesini azaltmaktır. Burjuva kitle iletişim araçları da bu yönde davranıyor. Artan işsizlikten sendikaları sorumlu tutma çabaları görülüyor. «İstemler düzeyi»nin düşük tutulmasının ekonomik canlanmanın anahtarı olduğu yolundaki yanlış görüş yaygınlaştırılıyor. «İç barış» atmosferinin oluşması için, emperyalistlerarası rekabet ve çelişkilerin arttığı koşullarda ulusal sermayenin konumlarını emekçi halkın zararına güçlendirmek için yığınsal şovenizm ve mülkiyetçilik körükleniyor. Antikomünist ve antisovyet karalamalar özellikle zararlı bir etki yapıyor. Bu karalamaların amacı, emekçi halkın dikkatini kapitalist bunalımın gerçek nedenlerinden başka yöne çekmek, onu tekелci sermayenin politikasına karşı olan demokratik bir alternatif için savaşmak gerekliliğinden alıkoymaktır. Sendikal hareketin

bölünmüş, sendika liderlerinin uzlaşma yanlısı olduğu, antikomünist önyargıların ve emekçi yığınları istemleri uğruna savaşımında hareketlendirme korkusunun bulunduğu yerlerde tekellerin ve tutucu hükümetlerin anti-sosyal, antidemokratik çizgisi ve bunların sendikalara yönelik saldırıları etki yapıyor.

DİRENİŞ ARTIYOR

Artan zorluklara karşı, savaşımındaki artan eşitsizliklere ve kötüleşen hayat koşullarına karşı, işçi sınıfı tekelci sermayenin politikasına çeşitli biçimlerde karşı koyuyor. Sendikaların yeni bir stratejik politik yönelimi için savaşım sürüyor. İşçi sınıfı emekçi halktan yana kendi alternatif stratejisini oluşturuyor ve sınıf savaşları içinde bunun uygulanması için savaşıyor.

Birçok kapitalist ülkede özellikle 1980–1983 devri bunalımı döneminde geçici bir duraksoma geçiren grev hareketi yeniden yükseliyor. Örneğin, Federal Almanya'daki ücret değişikliği olmaksızın 35 saatlik çalışma haftası için işsizliği azaltmak amaçlı metalurji ve matbaa dallarındaki grevler, en uzun ve en kararlı grevler arasındaydı. Bir yıl süren ve büyük bir politik önem taşıyan İngiliz maden işçilerinin grevi, işçi sınıfının kararlılığı ve militanlığının somut bir örneğidir. Fransa, İtalya, Belçika, Danimarka ve daha birçok ülkede grevler ve emekçilerin öteki yığın eylemleri oldu.

Bunalımın sosyal sonuçlarının yarattığı belirsizlik duygusunu ve sermayenin politik ve ideolojik baskılarını aşarak ve bunların yarattıkları görece yaygın düş kırıklığını ve zayıflayan militanlığı aşan işçi sınıfının çekirdeği şimdi ortan ölçüde bir savaşkanlık gösteriyor. Birçok sınıf çatışması, özveri göstermeye hazır olma ve geniş dayanışma gerektiriyor. İşçilerin bunalımın sonuçlarını kabul ettikleri ve tekellerin ve tutucu hükümetlerin saldırıları karşısında geriledikleri dönem artık sona ermektedir.

Kapitalist ülkeler sendikaları tarafından yapılan bir araştırmaya göre, sendikalar artık teknolojik ve ekonomik gelişmenin denetim altına alınmayacağı yolundaki burjuva görüşlerini kabul etmiyorlar. Eşitsiz düzeyde olmasına ve gecikmesine karşı, bunalımın aşılmasına ilişkin kapitalist stratejiye karşı direnişi örgütleyebilmek için sendikal eylemin yeniden yapılandırılması başlamıştır. Burada, FAC'deki metalurji ve matbaa işkolundaki, İngiltere'deki maden işkolundaki savaşlar, yalnızca buzdağının görünen kısmıdır. Araştırmalar daha geniş bir eylem yelpazesini ortaya koyuyor. Bunlar ayrı ayrı ve koordine olmamış çıkışlar olmalarına karşı, emekçi yığınların çıkarlarıyla çelişen politikanın geriletilmesinde etkin

çıkışlar oluyor. Her an, bu sistematik taaruzun çıkış noktası haline gelebilir. (2)

Grev deneyimleri, özellikle de FAC'deki ve İngiltere'deki deneyim, emekçi halkı hareketlendirmede hem üyelerin sendikalarını korumaya hazır olmalarının, hem de sendikaların sermayenin saldırısına karşı eyleme geçme, savaşma ve yenme yeteneğinin büyük önem taşıdığını gösterdi. Sıradan sendika üyeleri şu belgeye sahip çıktılar ve yükselttiler: «Sendikalar için bu ölüm-kalım sorunudur». Örneğin, FAC'deki grev sırasında kimilerinin sendikalardan ayrılmasına karşı, sendikalara yeni üyeler de kazanıldı. Alman Komünist Partisi Başkanı Herbert Mies, partinin Başkanlık Divanı toplantısında, bununla ilgili olarak şöyle dedi: Sendikalar, ne kadar güçlü, etkili ve politikalarında militan olursa, işçi sınıfı içinde o kadar çekici olurlar» (3)

YENİ BİÇİMLER, YENİ İSTEMLER

En önemlisi, geleneksel grev türlerinin yanı sıra, yeni ve çeşitli savaşım biçimleri sınanıp uygulanıyor. Tekelci sermayenin baskısı büyük çaplı grevlerin (4) etkisini kısıtladığı için uyarı grevleri, kısa süreli genel ve «sarsıcı» grevler (5), toplantılar, gösteriler, ulusal eylem günleri ve protesto yürüyüşleri gibi başka biçimler uygulanıyor. Bunların yanı sıra, büyük kentlerin merkezlerinde «işsizler köyleri»nin kurulması, sokak sergileri, kamuoyu mahkemeleri, yönetim binalarının sembolik işgali ve benzerleri gibi, yığınları etkileyecek ve zora dayanmayan yöntemler uygulanıyor.

İşçi sınıfının eyleminde işletmelerin kullanılmasının geçici mi yoksa uzun erimli bir eğilim mi olduğu henüz net değildir. Fakat açık olan odur ki, böylesi bir eylemin büyük politik etkisi olmaktadır, bu, ücret artışları üzerinde pazarlık etmenin yarattığı etkiyi kat kat aşmaktadır. Bir çok durumda bu eylemler hükümet ile çatışmanın bir ifadesi oluyor. Aynı zamanda bu ve kar savaşımı daha etkin kılmak istemini de yansıtıyor. Bu, Lenin'in «hareket ilerledikçe, yığınların sınıf bilinci yükseldikçe, ekonomik ve politik bunalımlar derinleştikçe, savunma ve saldırıda yeni ve çok çeşitli yöntemlerin geliştiği» (6) düşüncesini doğruluyor.

(2) Bak: W Lecher, Gewerkschaften in Europa Zwischen Resignation und Widerstand in: Aus Politik und Zeitgeschichte. Beilage. «Das Parlament», Bonn, № 51–52, 22 Aralık 1984.

(3) «Unsere Zeit», özel sayı, 31 Ağustos 1984, s. 23.

(4) Tüm bir sanayi dalını kaplayan ya da yaklaşık olarak kaplayan grev.

(5) Bir üretim dalından öteki üretim dalına, bir atölyeden başka atölyeye, bir şirketin bir fabrikasından öteki fabrikasına sıçrayan grevler.

(6) V. İ. Lenin, Tüm Yapıtlar, c. 14, s. 1.

Sendikaların karşı koyuşunda yığınsal işsizlikle savaşım, merkezi bir yer tutuyor. Milyonlarca insanın işsiz alması sendikalar için en büyük tehdittir. Sendikaların yeni koşullara kendilerini uyarlama süreci bu karmaşık süreç kronik, işsizliğin ardındaki birbirine bağlı nedenleri yansıtabilmeye olanak sağlıyor. Herşeyden önce de, bilimsel ve teknik devrimin başarılarından kapitalist tarzda yararlanmanın istihdama olumsuz etkisi ekonomik büyümenin yavaşlaması ve kapitalist devirden «bağımsız» bunalım olgularını daha derinleştiriyor.

Kapitalizmde bilimsel ve teknik ilerlemenin toplumsal ilerlemeye yol açacağı şeklindeki yanlış görüşe sahip olan sendikalar şimdi bu görüşlerini terketmek durumundadır. Bu türden tüm umutlar bunalım süreçlerinin sosyal sonuçları altına gömülmüştür. Kimi sendikalar artan ölçüde pragmatik iç barışı sağlamanın geleneksel yöntemleriyle ya da dağılım alanını vurgulamakla hiçbir şey kazanılmayacağını, sosyal çelişkilerin keskinleştiği koşullarda işçi sınıfının stratejisinin kısmi ödünler için savaşım mantığından vazgeçmesi gerektiğini görüyorlar. Bugün sendikal istemler yelpazesi istihdama yönelik hükümet programları ve sermaye yatırımları, yapısal politikaya müdahale ve kısa süreli çalışma zamanı gibi (örneğin FAC'de sendikalar bu istemi yığınsal işsizliğe karşı bir savaş aracı olarak öne sürdüler, ve bu istem 1984 grevlerinin temelini oluşturdu) istemleri içeriyor.

Ücret oranları için savaşıma yapılan yeni vurgu da tipiktir. Ücretler ve çalışma süresi gibi konuları öne çıkartarak, sendikalar, üretimin rasyonalizasyonu üzerinde kontrol, emeğin yoğunlaştırılmasını sınırlandırma ve rejimin sömürüsünü sınırlandırma yönünde ek belgiler atıyorlar. Üretimin düzenlenmesinde işçilerin katılımının çerçevesini genişletme, anahtar sanayilerin millileştirilmesi ve bunlar üzerinde demokratik kontrolün kurulması gibi istekler açıkça ve sürekli olarak öne sürülmektedir.

1983–1984 sendikal eylemlerinde varolan ücret düzeyinin korunması ve sosyal kazanımlara yönelik artan saldırının durdurulması birçok çetin savaşımın konusu oldu. Sosyal istemler çoğu kez demokratik hakların savunulması, sendikaların rolü ve militanlığı, kapitalist ülkelerdeki sosyal-politik yapıda artan sağa yönelmeye karşı savaşım ile bağlantıyor.

Emekçi halkın ekonomik savaşımına paralel olarak, yığınsal sosyal ve demokratik hareketlerin de gelişmesi olağanüstü önem taşıyor. Bunların arasındaki karşılıklı etkileşim, hem sosyal çatışmalarda hem de tüm yerel politikalarda iz bırakıyor. Kimi ülkelerde sendikaların ekonomik savaşımı ile sosyal ve demokratik hareketlerin zaman ve içerik bakımından birbirine bağlanması, devlet tekelci sermayesinin egemenliği sistemine karşı işlev gören bir etmen durumundadır.

Bu, özellikle Batı Avrupa'daki kapitalist ülkelerde 1980 başlarında boy veren, en önce de Batı Avrupa'ya yeni Amerikan nükleer roketlerinin yer-

leştirilmesine karşı çıkan ve yığinsal bir nitelik kazanan barış hareketi için tipiktir. Birçok ülkede bu hareket doruk noktasına 1983'de ulaştı. 1983 güzünde nüfusun çoğunluğunun iradesine karşı olarak füzelerin yerleştirilmesinden sonra da barış hareketi politik etkinliğini yitirmedi. Yığınların geniş çaplı hareketlendirilmesi, artan ölçüde, sendikaları da içermektedir. Bu, barış için savaşmanın toplumsal tabanını önemli ölçüde genişletiyor ve ağırlığını artırıyor.

Daha fazla emekçi, silahlanma yarışı ile sermayenin sosyal haklara saldırısı arasındaki bağlantıyı kavlıyor. «Raket değil, işyeri», «bomba değil, yiyecek» türünden belgiler, sık sık sendikal eylemlere eşlik ediyor. Bu, sendikaların programlarındaki değişikliklere de yansıyor. Kalıcı barış, silahlanma yarışının durdurulması ve etkin bir silahsızlanma için savaşım son yıllarda kabul edilen sendikaların ulusal programlarında kök salmıştır, sendikaların kararlarında, açıklamalarında ve çeşitli forumlarında kök salmış bulunuyor. Evet, kimi sendikaların liderlerinin aldıkları tutumun ikircimli olduğu doğrudur. Bu özellikle Amerikan AFL-CIO çingeçerlidir. Bu sendika, bir yandan içerdeki politikaya karşı yığinsal protesto hareketine katılıyor, öte yandan ise ABD yönetiminin saldırgan dış politikasını destekliyor.

1983–1984'de Batı Avrupa'ya yeni füzelerin yerleştirilmesine karşı bir çok politik grevin olması (örneğin FAC'de, Belçika, Finlandiya, Danimarka ve Hollanda'da) büyük önem taşımaktadır.

SAVAŞIMIN PANAROMASI

Şimdi kapitalizmin başlıca kalelerinde 1983–1984'de olan önemli sınıf savaşlarını anımsayalım. (7)

ABD: Birleşik Çelik İşçileri Sendikası'nın Başkanı Lynn Williams'ın sendikası'nın 1984 Eylülündeki kongresi sırasında belirttiği gibi, Amerikan işçileri, Reagan yönetimi döneminde olduğu kadar hiç bir zaman ezilmemişlerdi. Protesto eylemine yol açan motifler, bunu açıkça ortaya koymaktadır. Ücretlerde önemli ölçüde azalma, yığinsal işten çıkarmalar, sosyal hizmetlere yapılan Federal harcamaların ve yoksullara yardım programlarının kısıtlanması. Grev savaşımının atılımına sendikaların tabanında yeni ücret anlaşmaları üzerine görüşmelerde işverenlere verilen ödünlere karşı oluşan geniş hareket de katkıda bulunmuştur.

Bu dönemde grev eylemleri şunlardır: Daha sonda 40 bin Western Electric işçisinin katıldığı American Telephone and Telegraph şirketinin

(7) Buradaki veriler, «Gelişmiş kapitalist ülkelerde işçi sınıfının ve öteki demokratik güçlerin militan eylemlerinden alınmıştır, IPW Berichte, Berlin 1984, № 4, 1985, № 4.

700 bin işçinin üç haftalık grevi, Chikago'daki 38 bin okul çalışanlarının eylemi, Greyhound'un 12 bin işçinin sanayi eylemi yedi hafta süren, ve New York'da özel hastaneler ve yaşlılar evlerinin 52 bin personelinin altı haftalık grevleri. 1984 Eylülünde yaklaşık 100 bin General Motors işçisi bir haftalık bir grev yaptılar.

Reagan yönetimi ve ABD tekelleri, grev savaşımının yoğunluğunu biraz olsun azaltabilmek için baskıya başvurdular, Örneğin, 1984 Ağustosunda Pan Amerikan'da çalışanlarının grevi, mahkeme kararıyla yasaklandı. Aynı ay içinde yetkililer, posta emekçilerini eğer greve çıkarlarsa yığınsal işten çıkarmalarla tehdit ettiler. Arizona'daki 3 bin bakır işçisinin grevine lokavtlar, mahkeme kararıyla işten atmalar, grev kırıcılarının polis tarafından korunması eşlik etti.

1983-1984'de ABD kentlerini bir gösteri ve toplantı dalgası kapladı. Yüzbinlerce emekçi haklarını savundu ve aynı zamanda silahlanma yarışını ve Washington'un nükleer savaş hazırlıklarını yarışını ve Washington'un nükleer savaş hazırlıklarını protesto etti:

Fransa: Sağcıların artan faaliyetinin ve karmaşık iç politik durumun sonucu olan 1983'deki ilk yarısındaki görece az sayıda kişinin grevlere katılması ve grevlerin kısa sürmesi yeni bir yükselişe yerini bıraktı. Burada, iki büyük sendikal örgütün, CGT ve CFDT'nin öğretmen sendikası FEN tarafından desteklenen ve Mayıs'ta yapılan ortak eylemi, beş yıl içindeki bu ilk ortak eylem, önemli bir rol oynamıştır. Artan işsizliğe, enflasyona ve sosyal adaletsizliğe karşı, barış ve silahsızlanma için özgül belgiler atılmıştır.

Otomobil sanayiinde büyük grevler oldu. Ocak 1983'de Renault'da başlayan grev, öteki işletmelere de sıçradı, yıl sonunda Citroen, Chausson, Peugeot ve Fiat fabrikalarını sardı. 9 Aralık 1983'te Poissy yakınlarındaki Talbot işletmelerinde 8 bin işçi greve çıktı, yığınsal işten atmalar protesto edildi. Otomobil işçilerinin bu kararlı eylemi, işverenlerin planlarını uygulamaya koymalarını engelledi. Tahta işleme, inşaat ve matbaa sanayileri işçileri de aynı şekilde başarı sağladılar.

1984'de otomobil sanayiindeki grevler sürdü. Bunların son derece gergin ve çetinliğini Ocak ayında Talbot'un Poissy fabrikasında 2 bin kişinin çıkartılmasını önlemek için işçilerin başlattıkları işgal eylemi açıklıyor. Şubat'ta maden işçileri iki günlük bir genel greve çıktılar ve kömür üretiminin «canlanmaya yönelik» olarak azaltılmasına ve bu amaçla 25 bin işçinin atılmasına karşı çıktılar. Mart'ta, farklı işletmelerin 1,5 milyon işçinin katıldığı ve satın alma gücünü savunan son onyılların en büyük 24 saatlik grevi oldu. Yılın dökümünde Nisandaki Lorraine çelik işçilerinin, işverenlerin fabrikayı kapatıp 20 bin işçiyi sokağa atma planına karşı grev önemli bir yer tutuyor. Bölge halkı tarafından geniş çapta desteklenen çelik işçilerinin eylemi, Paris'e 30 binlik bir yürüyüşle doruk noktasına

ulaştı. Hükümet memurları, yıl boyunca ücret artışları istemiyle üç kez iş bıraktılar. Onların Ekim ayındaki 24 saatlik grevi sonucu iki milyon insan için ulaşım, haberleşme, gaz ve enerji hizmeti durdu. 1984 sonlarında CGT'nin, işverenlerin temel sendikal haklara ve onyıllarca süren savaşım-lar sonucu kazanılmış sosyal haklara ağır bir saldırı anlamına gelen «es-nek emek kullanımı» önerisine karşı savaş çağrısı üzerine büyük protesto eylemleri yapıldı. Bu eylemler, Fransız emekçilerinin grev hareketine yeni bir militan vurgu yaptı.

FAC: 1980 başlarında sınıf düşmanının ekonomik ve politik baskıları sendikaları savunmaya konuştu. Daha sonra, sendikaların kısa süreli, uyarı ve öteki türden grevleri birleştirerek geliştirdikleri «yeni hareketlen-me» stratejisi, kamuoyunda yakın buldu.

1983 yılında 9 sanayi dalında uyarı grevleri oldu. Bunlara, 2 bin metal işleyen fabrikadan 750 bin işçi ile 300 bin devlet memuru katıldı. Bu yıl, yığınsal işten çıkartmaları protesto etmek amacıyla en fazla sayıda fab-rika işgallerinin olduğu yıldır. Toplam 204 gün süren bu eylemlere, 16 iş-letmeden (Hamburg ve Bremen'deki iki büyük tersane de içinde) 13 bin işçi katıldı. Artan işsizliğe karşı ve sosyal hakların korunması için Stutt-gart'da (80 bin kişi katıldı), ve iki kere de Bonn'da (birincisine 30 bin, ikincisine 130 bin kişi katıldı) büyük protesto gösterileri oldu. Bunlara daha küçük kapsamlı olan başka eylemleri de eklersek, 1983'de yığınsal işten atmalara karşı protestolara katılanların sayısı 1,5 milyonu buldu.

1984'deki grev savaşımının başlıca olayları, metalurji ve matbaa işkol-larında patlak veren ve Batı Almanya tarihinin en uzun grevleridir (biri-cisi yedi, ikincisi 13 hafta sürmüştür). Bunlara, şimdiye dek görülmedik ölçüde öteki sanayi kollarındaki sendikaların dayanışma eylemleri ve kamuoyunun öteki kesimleri ve kamuoyunun öteki kesimlerinin dayanışma eylemleri eşlik etmiştir. Grevcilerin başlıca istemi, ücretlerde değişiklik olmaksızın, 35 saatlik çalışma haftasının getirilmesiydi. Ne başkılar, işten atmalar, ne de burjuva basınındaki işçi düşmanı kampanyayla destekle-nen yetkililerin baskıları, işçilerin kararlılığını kıramadı. Grevler, iyi seçil-miş yöntemler nedeniyle azami etkinlik kazandı. Metalurji iş kolunda grev, üretiminin anahtar sektörlerini etkisiz kıldı. Matbaacılıkta «sarstı». Savaşım, bir uzlaşma ile, ücretlerin aynı kalması koşuluyla 38,5 saatlik iş haftasıyla sona erdi. İşverenlerin «dokunulmaz» ilan ettikleri 40 saatlik iş haftası sınırı geriye itilmişti.

İncelediğimiz dönem içerisinde politik grevler ve milyonlarca emekçinin katıldığı gösteriler de olmuştur. Bunlar arasında 5 Ekim 1983'de sendika-ların düzenlediği ve FAC'ne Amerikan roketlerinin yerleştirilmesini pro-TESTO eden «barış için 5 dakika uyarı grevi» de yer almaktadır.

İtalya: 1983 yılı, ücret düzeyinin korunması, işverenlerle bağlanan üç-

ret oranlarının yeniden görüşülmesi, sosyal hakların kurumlaşması için sayısız grev yapılmıştır. Ocak 1983'te en büyük üç sendikal örgüt «eşel-mobil» üzerindeki kısıtlamaları protesto için, İtalya emekçilerinin bu büyük kazanımının korunması için bir genel grev örgütlediler. Bu, sistem, yıllardır, emekçileri, işverenlerin keyfi eylemine karşı hayat pahalılığının arttığı koşullarda emekçilerin gerçek ücretlerini korumaktaydı. Tüm işkollarından 7 milyon ücret sözleşmelerinin en kısa zamanda yeniden görüşülmesini sağlamak için bir dizi önemli grev örgütlediler. Nisanda, ülke yeni bir genel greve sahne oldu. Bu kez bu, hükümetin işçi düşmanı ekonomik ve sosyal ekonomik ve sosyal politikasına karşıydı. Seçim kampanyasının başlarında sayısız sendika tarafından ve hükümetten işsizliğe karşı etkin mücadele ve ücret görüşmelerinin hızla sonuçlanması için etkin adımlar isteyen Mayıs grevinde de politik bir yan vardır. Bu greve, 15 milyon emekçi katıldı.

Cenova ve Liguria'nın tümünde fabrikaları kapatma ve işçileri çıkarma planlarına karşı Eylül eylemi de en büyük grevler arasındadır. Kasımda 400 bin liman işçisi, denizci, ulaşım işçisi, kamyon ve taksi şoförü iş güvenliği için iş bıraktılar. Aralıkta liman işçileri, ücretlerinin ödenmesi 4 hafta ertelendiği için greve çıktılar. Eğitim, sağlık hizmetleri ve sigortacılıkta çalışanlar, sosyal haklarına yönelik sermayenin saldırısına karşı birçok protesto grevi yaptılar.

1984'de yeni büyük çaplı gösteriler «eşel-mobil» sistemine ve işyerlerini kapatmaya yönelik yetkililerin 9 irişimlerine yanıt verdi. 8 Şubatta bir genel grev, Bari'deki tüm fabrikaları ve dairelerin çalışmalarını paralize etti. 24 ve 25 Martta CGIL sendikası, fabrika temsilcilikleriyle birlikte Roma'da 700 binlik bir gösteri düzenlendi. Sanayi ve büro işçileri, aydınlar, emekliler, ve kadınları ve okul öğrencileri, bu gösteride, yeni işyerleri için programlar, vergi reformu ve emeklilik sisteminde reform istemlerini öne sürdüler. Göstericiler, Sicilya'ya Amerikan roketlerinin yerleştirilmesine karşı da çıktılar. Hava ulaşımı, gümrük, demiryolu ve öteki ulaşım işçileri, yıl boyunca grevler yaptılar. Kasımda 1,5 milyon inşaat işçisi greve çıktı. Ücretlerin artırılması ve vergi politikasında reform yapılması istemleriyle dört saatlik bir genel grev yapıldı. Bu eyleme, üç sendikal merkez de katıldı.

İngiltere: Muhafazakar Parti hükümetinin gerici politikası sosyal-ekonomik baskının bir aracı olarak yığınsal işsizliği kullanmayı amaçlayan gerici politikası ve devlet işletmelerinin özel sektöre devredilmesi programı, incelediğimiz dönemde emekçi yığınların savaşımlarını karmaşılaştırmıştır. İşçi düşmanı yasaların kapsamını genişleterek, sendikaların eylem örgütlenme haklarını kısıtlayıp «izin verilmemiş grevler» nedeniyle tazminatlar isteyerek, dayanışma eylemlerini yasaklayarak, yetkililer, sendikalar karşı savaş açtılar.

Yine de 1983'de birçok dolda sayısız grev yapıldı. Su yolları, motor, maden, çelik ve matbaalardaki bu grevlerde iş güvenliği ve daha yüksek ücretler istendi. Kasımdaki matbacıların grevi, birçok ulusal çaptaki gazetenin çıkmasını engelledi, iki gün sürdü ve kıran-kırana bir çatışma oldu. Sendika üyeleriyle polis arasında çatışmalar oldu, greve yoğun işten çıkartmalar eşlik etti. Bir mahkeme kararıyla matbaa sendikası dayanışma grevi örgütlediği için 150 bin sterlin tazminat ödeme cezasına çarptırıldı.

İstihdam Dairesi verileri, 1984'de 1,3 milyondan fazla kişinin (1983'e oranla iki kat daha fazla) greve çıktığını gösteriyor. Grev hareketinde artış olmasında daha önce sözünü ettiğimiz madencilerin grevi belirleyici rol oynamıştır. Bu, 20–30 yıl içindeki en büyük ve en militan eylemdir, İngiltere tarihindeki en uzun madenciler grevidir. Martto başlayan grev, kısa sürede devletin sahip olduğu ocakların yüzde 80'ini sardı. Grev, Ulusal Kömür İşletmeleri yönetimi'nin «kar getirmedi» gerçekçesiyle 20 ocağı kapatıp, başka bir çalışma alanı göstermeden de 20 bin işçiyi so-kağa atma kararına karşı patlak verdi. Grev boyunca maden işçileri sendikası defalarca görüşme önerisinde bulundu, fakat yetkililer bütün uzlaşma önerilerini geri çevirdiler. Devletin bütün hukuksal ve ceza veren aygıtı ve tekellerin tüm propaganda mekanizması madencilerin direncini kırmaya yöneltildi.

Madencilerin grevi, proleter dayanışmanın olağanüstü yükselmesine yol açtı. Grevciler, öteki sendikalardan, özellikle de demiryolu işçileri, liman işçileri sendikalarından, TUC'den, İşçi Partisi'nden ve sayısız başka örgütten destek gördüler. 50 ülkeden sendikalar maden işçilerine mali ve maddi yardım yaptı.

1983–1984'de birçok gelişmiş kapitalist ülkede emekçilerin eylem deneyimleri, bugün de süregiden bu eylemler, grev hareketinin yükselme eğilimi gösterdiğini, işçi sınıfının sosyal-ekonomik ve demokratik istemlerinin daha derin bir içerik kazandığını gösteriyor. Bu deneyim, işçi sınıfının kendi çıkarları için tekellerin doğrudan saldırılarına karşı savaşım yeteneğini ve kararlılığından kuşku duyanların görüşlerini çürüten ek bir etmendir.

*Annemari Klemm
DAC'nin Uluslararası Politika
ve Ekonomi Enstitüsü*

Sosyalizmde «konut bunalımı» var mı?

«Basınımız Avrupa'daki sosyalist ülkelerin bir konut bunalımıyla karşı karşıya olduklarını, büyük sıkıntı içinde bulunduklarını iddia ediyor. Bu alandaki gerçek durum nedir?»

Michael Ralstone, İngiltere

Sayın Michael Ralstone,

Hiçbir sosyalist ülke konut sorununu tümüyle çözdüğünü iddia etmiyor. Ama sorun bunalım durumunda olmaktan çok uzaktır; böyle bir sav, tamamen uydurmadır. Kendiniz karar verin. Sosyalist dünyada evsiz insan olmadığı gibi, boş evler de yoktur. Buralarda sorun, herhangi birinin evinin olmaması değil, her aileye kendisine ait geniş, ferah bir ev sağlama sorunudur.

Sosyalist ülkeler konut sorununu çözmeyi önde gelen sosyal bir görev sayıyorlar. Bazı istatistiklere bakalım. DAC'de 1966–1976 yılları arasında sermaye yatırımlarının % 6,9'u konut yapımına ayrılmıştır; bu sayı Romanya'da % 9,3, Bulgaristan'da % 10,1, Polonya'da % 13,7, Çekoslovakya'da % 15,3, SSCB'de % 15,6 ve Macaristan'da % 16,5'dir ⁽¹⁾ Ve bu harcamalar giderek daha da artıyor. (Bak tablo 1)

Tablo 1

KONUT YAPIMINA AYRILAN SERMAYE YATIRIMININ YÜZDESİ (1970'de 100 olarak)

Ülke	1973	1983
Bulgaristan	146	250
Çekoslovakya	115	126
DAC	141	251
Macaristan	128	147
Polonya	139	174
Romanya	122	183
SSCB	113	164

Kaynak: EVK İstatistik Yıllığı, 1975, s. 146; 1984, s. 140.

Büyük ölçülerde konut yapılıyor ve bu birçok ülkede artan oranlarda gerçekleşiyor. (Bak Tablo 2)

Tablo 2

Ülke	Toplam kullanılabilir konut alanı (1.000 metrekare olarak)	
	1973	1983
Bulgaristan	3.496	4.470
Çekoslovakya	8.115	7.216
DAC	5.577	7.493
Macaristan	5.452	5.431
Polonya	12.664	13.182
Romanya	7.083 (*)	9.536 (**)
SSCB	110.280	112.444

(*) 1972.

(**) 1982.

Kaynak : EYK İstatistik Yıllığı, 1975, s. 156; 1984, s. 148.

1974–1983 yılları arasında EYK'ne üye ülkelerdeki nüfusun hemen hemen üçte birinin konut koşulları iyileştirilmiştir. Şimdi, niçin hâlâ konut sıkıntısının sürdüğünün nedenlerine bir göz atalım.

En başta, İkinci Dünya Savaşı sırasında bütün Doğu ve Orta Avrupa ülkeleri korkunç bir savaşa sahne oldu ve savaş bu ülkelere büyük bir yıkım getirdi. Örneğin, SSCB'de ulusal zenginliğin üçte biri, 1.710 şehir ve kasaba ve aşağı yukarı 6 milyon bina savaş sırasında tahrip oldu. Nüfusun yedide birini oluşturan 25 milyon insan evsiz kaldı. Polonya'da ulusal zenginliğin yüzde 40'ı yok oldu. Şu anda DAC'nin sınırları içinde bulunan şehirlerdeki konut alanlarının yarısı tahrip oldu.

Savaş sonrasının ilk yıllarında, bu ülkeler zorunlu olarak kendi ulusal ekonomilerinin temel üretimini iyileştirmek ve geliştirmek, ekonomilerini daha da ileri götürmek için çaba harcadılar ve sosyal alandaki daha önemli sorunlara yöneldiler (okul, hastane vb. gibi). Bu ise çok yüksek parasal harcama, materyal ve insan gücü gerektiriyordu. O nedenle daha çok konut yapımı olanakları sınırlıydı. Konut yapımına büyük payların

(1) La kaspolitikankrol. Budapeşte 1983, s. 237.

ayrılması ancak savaşın yaralarının büyük ölçüde sarıldığı 1950'lerin sonlarında gerçekleşebildi.

Bu olandaki büyük zorlukların kökleri ekonomik gelişmenin kapsadığı geniş alanlara kadar uzanıyordu. Çeşitli ülkelerde demokratik halk devrimleriyle başlayan hızlı endüstrileşme süreci hızlı bir şehirleşmeyi getirdi. Örneğin Polanya'da toplam nüfus içinde şehir nüfusunun payı savaş öncesi yüzde 27 iken, bu oran bugün yüzde 60'a çıktı; Bulgaristan'da 1946'da yüzde 25'den daha azdı, bugün yüzde 64 oldu; varolan konutlar ise nicelik ve nitelik bakımından gereksinimi karşılayamıyordu. Bu nedenle eski konutların modern evler gibi rahat ve kullanışlı hale gelmesi için bunların yenilenmesi ve modernleştirilmesi, yeni konutların yapımı ile aynı anda yürütüldü ve bu bugün de devam ediyor. DAC, bu yenileme çalışmalarına en iyi örnektir. (Bak tablo 3)

Tablo 3
DAC'DE KONUT ALANLARININ ARTMASI
(daire sayısı)

Yıl	Yeni dairelerin yapılması	Eski dairelerin tamir edilmesi
1981	125.731	59.619
1982	122.417	64.636
1983	122.636	74.585
1984	121.654	85.380

Kaynak: DAC 35 yaşında. Gerçekler ve rakamlar, 1984, s. 36; 1984. Ulusal Ekonomik Planın Gerçekleşmesi Üzerine DAC Merkez İstatistik Enstitüsü'nün Raporu, 1/1985, s. 31.

Eski konutların büyük ölçüde yenilenmesi diğer sosyalist ülkelerde de sürdürülüyor.

Sosyalist dünyada konut sorununu ele almışken şunu da vurgulamak gereki ki konut dağılımı ve bakımı sistemi bu ülkelerde sosyal bakımdan adil bir nitelik taşımaktadır. Konut yapımından amaç var olan konutlara sürekli yenilerinin eklenmesidir. Daha iyi konut gereksinimi göz önünde tutularak yapılan yapılar halk tarafından kontrol ediliyor ve her türlü incelemeye açık tutuluyor. Dairelerin boyutları, içinde yaşayacak ailelerin büyüklüğüne bağlıdır. Devlet ve halk belli bir dönem içinde kabul edilmiş ölçülerin altına düşülmemesine özel dikkat gösteriyor. Birçok sosyalist ülkede konutların boyutları kişi başına minimum ölçülerde hesaplanır. (Mutfak ve içinde yaşanmayan başka alanlar buna dahil de-

ğildir). Bu oranlar varolan olanaklara göre belirlenir. Örneğin Çekoslovakya'da kişi başına 14 metrekare, ve Bulgaristan'da kişi başına 15,8 metrekaredir. Konutlar arttığı ölçüde boyutları da genişliyor. Örneğin, SSCB'de 1981 yılında kişi başına 9 metrekare düşüyordu; bu yılın sonunda ise 14,6 metrekare olacaktır. Yeni konutlara geçme hakkı öncelikle bu boyutların altında oturanlara; çok çocuklulara, evli olmayan annelere, ciddi sağlık sorunları olanlara, sakat kalmış askerlere veya işyerinde iyi işçi seçilme gibi özel durumu olanlara tanınıyor. Yeni evlilere özel bir önem veriliyor. Örneğin, Bulgaristan'da yeni yapılan konutların yüzde 25'inde genç aileler oturuyor.

Sosyalist ülkelerde güvence altına alınmış sağlık, eğitim, çalışma, dinlenme, eğlence ve sosyal güvenlik gibi hakların yanısıra konut edinme hakkı da güvence altına alınmıştır. Diğer alanlarda olduğu gibi konut alanında da, şu veya bu ailenin gelir ve sosyal durumuna bakılmaksızın eşitlik söz konusudur. Bir fabrika müdürü ile bir işçi, bir bilim adamı ile bir memur birbirlerine komşu olarak oturmaktadırlar.

Bu eşitlik, bu ülkelerde kapitalist ülkelerde olduğu gibi özel mülkiyetin olmamasının sonucudur. ⁽²⁾ Bu, kuşkusuz özel ev sahibi olmayı dışlamıyor. Fakat yasalar, evlerin çalışmadan kazanç elde edilen bir araç durumuna gelmesini yasaklıyor.

Konutlar devlete (örneğin SSCB'de konutların yüzde 80'ni devlettir), çeşitli kooperatiflere, sendikalar, kurumlara ve işletmelere aittir. Bundan başka emekçilerin birikimleriyle hem kooperatif olarak ve hem de ayrı ayrı kişilerin tarafından da konut kurulur. Kişilerin girişimleri ile konut yapımı Macaristan'da ve Bulgaristan'da özellikle çok yaygınlaştı. Burada önemli olan faktör, devletin konut alanları göstermesi, ucuz kredi, bina yapımı için araç ve gereç, yapı ustaları sağlanması konusunda yaptığı yardımlardır. Konut kooperatiflerine insan gücü de sağlanıyor. •

Bu ülkelerde devlete ait konutlar bedava dağıtılmakta ve dünyadaki en düşük kira oranları bu ülkelerde uygulanmaktadır. Sovyetler Birliği'nde kira, orta gelirli bir ailenin gelirinin ancak yüzde 2'sidir. Bu, toplam bakım harcamalarının üçte birinden daha azdır. Hükümetin bu alana ayırdığı pay her yıl 8 milyar rubledir. Öteki sosyalist ülkelerde de durum aynıdır. Resmi istatistiklere göre, Çekoslovakya'da orta gelirli bir aile gelirinin yüzde 2,2'sini kira için vermektedir; DAC'de ise bu rakam yüzde 3-5'dir. ⁽³⁾ Birçok sosyalist ülkede kiralar uzun yıllardır değişmemiştir.

⁽²⁾ DAC'de eskiden ev sahibi olanların evlerinin mülkiyeti yine kendilerininidir. Fakat kiracıların hakları yasalarla korunmaktadır. Örneğin ev sahibi kiracıyı çıkaramaz ve belirlenen kira oranlarının dışına çıkamaz.

⁽³⁾ Kiralar yalnızca konutların boyutuna değil, içinde oturan ailelerin gelir durumuna da bağlıdır. Düşük gelirli kiracı daha az kira vermektedir.

Örneğin Sovyetler Birliği'nde kiralar 1928 yılında ne kadarsa bugün de aynıdır. Macaristan'da son yıllarda yükselmesine karşın yine de herhangi bir kapitalist ülkedeki kiralardan çok düşüktür, orta gelirli bir ailenin gelirinin yalnızca yüzde 3,7'sidir. Kamu hizmetleri ücretleri de çok yüksek değildir. (4) Sosyalist dünyada herkesin bir işi olduğu ve işsizlik olmadığı için, herkes temel gereksinimlerinden hiçbir kısıntı yapmadan kirasını rahatça ödeyebilir.

Vurgulanması gereken diğer önemli bir faktör de kiracının evi üzerindeki haklarıdır. Bir kiracı evinden, ancak, evin bakımı konusunda belirlenen ilkelere aykırı davrandığı zaman çıkarılabilmekte ve ilkelere aykırı davranışın neler olduğu da yasalarda açıkça anlatılmaktadır. Ayrıca konut kiracıya devamlı kullanılmak üzere verilir. Binanın yıkılması, esaslı onarımı yapılması ya da kiranın başka amaçlarla kullanılması istendiği durumlarda kiracıya aynı büyüklükte daire sağlanır.

Devlet kiracılara yalnızca konut sağlamakla kalmaz, konutların her türlü konfora ve sağlık koşullarına uygun olmasını da gözetir. Konutların tamiri ve teknik bakımları yerel yönetim organlarının kontrolündeki örgütlerin işidir.

Sosyalist ülkelerde halkın refahının artmasıyla konut standartlarına da daha çok dikkat veriliyor. Bu konut yapımına da yansıyor. Yeni semtlerin mimarı görünüşü, yeni binaların kalitesi ve iç düzenleri iyileştiriliyor. Konutlar daha büyük yapılıyor. Çoğu iki, üç veya daha çok odadan oluşuyor. Örneğin, Macaristan'da konutların yüzde 69'u, Çekoslovakya'da yüzde 80'i böyledir. Yalnızca bir ailenin yaşadığı konut sayısı da artıyor. Sovyetler Birliği'nde bu yüzde 85'e yükselmiştir.

Sosyalist ülkelerde konut yapım alanları yıllık, beş yıllık ve daha uzun vadeli planlarla artırılmaktadır. Bu planların her birinin uygulanması konut sorununun çözümünde, her ailenin bir eve sahip olması amacı doğrultusunda bir adım oluşturuyor. Ve konut yapımı oranının nüfusun büyüme oranını geçmesiyle, kuşkusuz ki çok yakın bir zamanda bu hedefe varılacaktır, bu sorun çözülecektir.

Gördüğümüz gibi, sayın Ralstone, gerçekler gösteriyor ki, burjuva basının, sosyalist dünyada «konut bunalımı» olduğuna dair iddialarının hiçbir temeli yoktur.

Bu yazı, derginin Bilimsel Enformasyon ve Arşiv Komisyonu tarafından hazırlandı

---

(4) SSCB'de kira ve benzeri harcamalar aile bütçesinin yalnızca yüzde 3'ü, Bulgaristan'da yüzde 7,2'sidir.

TKP ve Irak Komünist Partisi'nin Dünya Kamuoyuna çağırısı

Türk askeri birliklerinin Irak'a müdahalesi durdurulsun.

İlkbaharın başından bu yana Türkiye'deki askersel diktatörlük Türk-Irak sınırına binlerce kişilik askeri birliklerini, jandarma ve komando ekiplerini yığmaya devam ediyor. Askeri savaş uçaklarından oluşan ağır silahlı birlikler gınaşını Irak hava sahasını ihlal ediyor.

Türkiye'nin silahlı kuvvetlerini bu bölgeye yığması emperyalist sermayenin en saldırgan kesimlerinin ve ülke içindeki antiulusal işbirlikçe oligarşinin çıkarlarını temsil eden askersel cuntanın bölgede oynadığı rolden bağımsız değildir. Türkiye'deki askersel cunta bölgedeki ulusal-kurtuluş hareketine, halkların özgürlük, bağımsızlık, ulusal egemenlik, demokrasi ve toplumsal ilerleme istemlerine karşı, her iki ülkedeki Kürt halkının kendi meşru hakları ve çıkarları için savaşımına karşı NATO'nun jandarması rolünü oynuyor. Bu aynı zamanda cuntanın Irak toprakları üzerine beslediği şoven amaç ve istemleriyle ilişkilidir.

Türkiye'deki cuntanın askeri birliklerini sınıra yığması Irak'ta halkı kan boğan gerici diktatörlük yöneticilerinin onayı ile gerçekleştirilmektedir. Irak'taki diktatörlük, Iraklı yurtseverlerin, ilerici partilerin ve güçlerin, yiğit partizanların yükselen savaşımını önleyemiyor. Bu nedenle bir kez daha Irak Kürdistanı'nda savaşan güçlere saldırı amacıyla Türk birliklerinin yardımına başvurdular. Operasyon 5 yıl önce İran'a karşı başlatılan çılgın savaşta Irak yöneticilerinin serbest davranma amacıyla yürütülüyor. Tüm yurtsever güçler ve partiler bu savaşa derhal son verilmesi için, sürmekte olan felaketin durdurulması için savaşıyor ve bu iğrenç savaş başlatan Irak rejimini lanetliyorlar.

Irak Kürdistanı'na karşı, ABD ve NATO'nun destek verdiği bu ani saldırı Ortadoğu'da yeni bir gerginlik ocağı yaratılmasına hizmet ediyor ve bölgede durumu daha da karmaşık hale getiriyor. Akdeniz'de gerginlikleri körükleyen, Kıbrıs'ta kendi yarattığı sorunun kabul edilebilir bir çözüme kavuşturulması için çaba harcamayı kesinlikle reddeden utanmadan bu barışçıl adanın bölünmesinde ısrar eden ve onun ABD'nin asker-

sel üssüne dönüştüren Türkiye'deki rejimin saldırgan karakterini ortaya koyuyor.

Türk askeri birliklerinin yığıldığı bölge Sovyetler Birliği sınırına yakındır ve aynı zamanda Irak ve İran birliklerinin çarpıştıkları cepheye de çok yakındır, öte yandan bu bölge ABD çevik güçleri için hazırlanan Van'daki askersel üsse de yakındır. Tüm bunlar gelişmeleri çok daha tehlikeli hale getirmektedir.

Türkiye'deki ve Irak'taki diktatörlük yönetimleri kendi halklarının çıkarlarına karşıdılar. Azgın terör ve baskılarını yoğunlaştırmakta, binlerce yurtsever demir parmaklıkların ardına koymakta ve idamların sayısını artırmaktalar. Bugün de her iki ülkedeki Kürt halkına karşı, tüm ilerici ve yurtsever güçlere ve Irak'taki partizanlara karşı korkunç bir saldırı hazırlığı içindeler. Bir süredir Irak Kürdistanı'ndaki köyler ve kırsal kesimler geniş çaplı top ateşi ve hava saldırısı altında tutuluyor.

Her iki ülkedeki yurtsever partiler ve güçler, en başta Türkiye KP ve Irak KP kendi ülkelerindeki rejimlere karşı geniş yığınları harekete geçirmek için, bu rejimlerin kanlı terörüne karşı uluslararası normları çiğneyen savaşa karşı, ABD emperyalizminin saldırgan planlarına bağlı olarak her iki ülkenin gerici bir ekseninde yer almasına karşı savaşıyorlar. Her iki parti de Irak'a Türkiye'nin müdahale planlarını ve sinsi emellerini gerçekleştirmesini önlemeye karardır. Her iki parti de geçmişte benzer bir saldırganlığı önleyen dünya komuoyuna ve tüm barışsever demokratik güçlere, Türkiye'nin askersel operasyonuna ve Irak topraklarına dalmasına, Kürt halkına ve yurtsever ilerici güçlere saldırı hazırlıklarına karşı seslerini yükseltmeleri için çağrıda bulunuyorlar. Her iki parti de derhal 1-Türk askeri birliklerinin Irak topraklarından çekilmesi ve Irak hava sahasını ihlalinin durdurulmasının sağlanmasını.

2-Türkiye ve Irak'taki diktatörlük rejimleri arasında imzalanan, saldırgan askeri operasyonlar için bir ülkenin ötekinin toprağına dalmasına olanak veren saldırgan anlaşmaların iptalini, 3-Barış içinde yaşayan Kürt köylülerinin yerlerinden edilmelerine, koğuşturulmalarına son verilmesini, her iki ülkedeki göz altında tutulan yurtseverlerin serbest bırakılmasını, dava ve idamlara son verilmesini.

4-BMO'nün uluslararası normların çiğnenmesi demek olan bu askersel operasyonu ve bölgede gerginlikleri artıran Irak'ın iç işlerine müdahaleyi protesto etmesini talep ederler.

TKP ve IKP, iki komşu ülkenin halkları, yurtsever güçlerini savaşımları ile dünya çapında bir protesto ve dayanışma kampanyasının planlanan saldırıyı önleyebileceğine ve bölgedeki gerginliğin artmasını durduracağına inanmaktadırlar. İki parti de Türk, Arap, Kürt ve ulusal azınlıklar da dahil

Türkiye ve Irak halklarının savaşımalarının her iki ülkedeki gerici diktatörlükleri yoketmek ve onların yerine demokratik bir alternatifi Türkiye ve Irak'a demokrasi getirecek ve Kürt halkının meşru ve yasal haklarını sağlayacak bir alternatifi yaşama geçireceklerine güvenmektedirler.

Haziran 1985

Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Irak Komünist Partisi
Merkez Komitesi

Fransız Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri Georges Marchais yoldaş

Değerli Georges Marchais yoldaş,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, Türkiye komünistleri ve kendi adıma 65. doğum yıldönümünüz nedeniyle Sizi candan kutlar, en iyi dilek-lerimizi iletirim.

Uzun yıllardan beri Fransız Komünist Partisi'nin saflarında Fransız işçi sınıfının ve emekçilerinin ulusal ve sosyal çıkarları için savaşıyorsunuz. Tekellerin her türden baskılarına, burjuvazinin her türlü saldırılarına karşı, Fransız Komünist Partisi'nin en büyük sorumluluğunu, başarıyla yürütüyorsunuz. Gericiliğin ve tekellerin Fransız Komünist Partisi'ne yönelik saldırılarının yoğunlaştığı bir ortamda her alanda yenilenme ve yığınlar-daki değişim isteminin sosyalizme yöneltmesi ve Partinin güçlendirilmesi için savaşımlı yönlendiriyorsunuz. Türkiye komünistleri Sizi, ateşli bir yurt-sever ve enternasyonalist olarak tanıyor. Partimiz, Fransız komünistlerinin ve özellikle Sizin Türkiye Komünist Partisi'ne, Türk-Kürt emekçi halkımıza, ülkemiz demokrasi güçlerine gösterdiği dayanışmaya yüksek bir değer biçiyor.

Değerli Georges Marchais yoldaş,

65. doğum yıldönümünüzde, Size uzun bir ömür, sağlık, esenlik ve so-rumlu görevinizde yeni yeni başarılar dileriz.

7 Haziran 1985

*Komünist selamlarımızla,
Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
Haydar Kutlu*

Endonezya Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne

Değerli yoldaşlar,

Endonezya Komünist Partisi Merkez Komitesi Politik Büro üyesi ve Endonezya Sendikalar Birliği Ulusal Konseyi Başkanı Mohamed Munir yoldaşın öldürülmesi haberini derin bir üzüntüyle öğrendik. Türkiye Komünist Partisi, bu cinayeti nefretle kınar. Türkiye komünistleri, her an idam edilmelerinin söz konusu olduğu bildirilen Rustomo, Dyoko Untunga ve Gatota Sutarjo yoldaşların hayatlarından duyduğu derin endişeyi dile getirir, Endonezya halkına büyük zarar getirecek bu idamların derhal durdurulmasını talep eder.

Değerli yoldaşlar,

TKP, bu kanlı antikomünist saldırıların bir rastlantı olmadığı görüşündedir. Bu saldırı dalgası bir zamanlar ülkeye adını veren, 1955'deki demokratik seçimlerde ülkenin dört büyük partisinden biri durumuna gelen, baştan beri Endonezya'nın bağımsızlığı, emekçilerin refahı ve özgürlüğü için savaştan Endonezya Komünist Partisi'nin 65. yıldönümüne denk düşürüldü. Bu saldırılar, aynı zamanda emperyalizmin en saldırgan çevrelerinin, başta ABD emperyalizminin «komünizme karşı haclı seferi» açtığı, halkların kendi yazgısını özgürce belirleme hakkını gaspedebilmek için hiçbir kırmadan geri durmadığı koşullara denk düşüyor.

Emperyalizmin saldırgan güçleri ve gericilik, böylesi saldırılarla komünistlerin ve komünizmin yokedilemeyeceğinin aczi, gittikçe derinleşen kapitalist bunalımın üstesinden gelememenin çaresizliği içinde saldırıyorlar. Hitler faşizmine ve Japon militarizmine karşı tarihsel utkunun 40. yılında komünistler, dünyanın bütün bölgelerinde ve ülkelerinde, Marksizm-Leninizm'in pusulası altında hiçbir özveriden geri durmadan savaşımı sürdürüyorlar. Sovyetler Birliği'nin, sosyalist ülkelerin ekonomik, politik ve askersel gücü ve kazanımları, bizim bu savaşımımız için eşsiz bir esin kaynağıdır.

Değerli yoldaşlar,

10 Eylül 1985'de partilerinin 65. kuruluş yıldönümünü kutlayacak olan, 63 yıldır derin illegalite koşullarında ve ardı arkası kesilmeyen polis saldırıları altında savaşım veren biz Türkiye komünistleri, kardeş Endonezya Komünist Partisi ve onun yiğit üyeleriyle içten dayanışmamızı dile getiririz. Bu kavgada ne sizler, ne de biz yalnız değiliz. Savaşa karşı barış için, emperyalizme ve gericiliğe karşı ulusal bağımsızlık, toplumsal ilerleme için

ortak sovoşımızımızdo Marksizm-Leninizm'in ve proleter enternasyonalizminin yüce ilkelerinin gösterdiği yolda omuz omuza savaşıyoruz. Ve bir gün halklarımızı özledikleri günlere ulaştıracacağız.

21 Haziran 1985

*Komünist selamlarımızla,
Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
Haydar Kutlu*

TÜSTAV

**Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi
Politbüro üyesi ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler
Birliği Yüksek Sovyet Prezidyumu Başkanı
Andrey Andreyeviç Gromiko yoldaş'a**

Çok değerli A. A. Gromiko yoldaş,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, Türkiye komünistleri ve ülkemiz işçi sınıfı adına Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği Yüksek Sovyet Prezidyumu başkanlığına, bu büyük sorumlu göreve seçilmeniz nedeniyle Sizi candan kutlar, en içten dileklerini iletir.

Genç yaşınızdan bu yana SBKP'nin sıralarında Lenin'in ülkesini geliştirip güçlendirmek yolunda örnek bir ardıcılık ve ilkesellikle çalışıyorsunuz. 28 yıllık SSCB Dışişleri Bakanlığı göreviniz boyunca Leninci barış içinde yan yana yaşama politikasının uygulanmasında SSCB'nin dünya çapında saygınlığının artmasında değerli katkılarda bulundunuz. Türkiye komünistleri Sizin dünya barışının koruması, SBKP'nin ve SSCB'nin bu alandaki girişimlerinin oluşturulması, yolundaki çabalarınıza büyük bir değer biçiyor. Bu yoldaki çabalarınız Türkiye halkının barışçı geleceğinin çıkarlarını da yansıtıyor.

Türkiye Komünist Partisi, bugüne kadar olduğu gibi, bundan sonra da Türk-Sovyet ilişkilerinin barış içinde yanyana yaşama, karşılıklı yarar ve eşitlik ilkeleri temelinde gelişmesi için vargücüyle çalışacaktır.

Çok değerli A. A. Gromiko yoldaş,

Size sağlık, esenlik, sorumlu görevinizde başarılar diler, en içten dileklerimizi iletiriz.

2 Temmuz 1985

*Komünist selamlarımızla,
Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
Haydar Kutlu*

Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi ve Politbüro üyesi ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği Dışışleri Başkanı Edvard Şevardnadze yoldaş'a

Değerli Edvard Şevardnadze yoldaş,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi Türkiye komünistleri adına Sizi Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi Politbüro üyeliğine ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin Dışışleri bakanlığı gibi yüksek bir sorumluluk isteyen bir göreve seçilmeniz nedeniyle candan Kutlar, en içten dileklerini iletir.

Bugüne kadar gerek SBKP'nin sıralarında, gerekse Sovyet devlet organlarında üstlendiğiniz görevleri başarıyla gerçekleştirdiniz. Türkiye komünistleri, Sizin bakanlığınız döneminde, SSCB'nin Leninci barış politikasının uygulanması ve Lenin'in ülkesinin dünya çapındaki saygınlığının artması sürecinde yeni ve büyük başarılar sağlanacağına inanıyor.

Türkiye Komünist Partisi, bugüne kadar olduğu gibi, bundan sonra da Türk-Sovyet ilişkilerinin barış içinde yanyana yaşama, iyi komşuluk, karşılıklı yarar ve eşitlik ilkeleri temelinde gelişmesi için vargücüyle çalışacaktır.

Değerli Edvard Şevardnadze yoldaş,

Size sağlık, esenlik, sorumlu görevinizde başarılar dileriz.

2 Temmuz 1985

*Komünist selamlarımızla,
Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
Haydar Kutlu*

«YENİ ÇAĞ» I

OKU

VE

OKUT!